

**T.C.
RECEP TAYYİP ERDOĞAN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TEMEL İSLAM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI**

**ÇOCUKLAR İÇİN HAZIRLANAN KUR'AN/TEFSİR
ÇALIŞMALARININ DEĞERLENDİRİLMESİ**

(Yüksek Lisans Tezi)

Esranur YILDIZ

**Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Ersin ÇELİK**

**RİZE
2024**

KABUL VE ONAY

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalında, Dr. Öğr. Üyesi Ersin ÇELİK danışmanlığında, Esranur YILDIZ tarafından hazırlanan *Çocuklar İçin Hazırlanan Kur'an/Tefsir Çalışmalarının Değerlendirilmesi* adlı bu tez çalışması, 19/08/2024 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oy birliği/oy çokluğuyla başarılı bulunarak jürimiz tarafından **Yüksek Lisans Tezi** olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri	Unvanı, Adı SOYADI	İmza
Başkan	: Dr. Öğr. Üyesi Ersin ÇELİK	
Üye	: Dr. Öğr. Üyesi Abdurrahman HARBİ	
Üye	: Doç. Dr. Muhammet KARAOSMAN	

ETİK BEYAN

Temel İslam Bilimleri Tezli Yüksek Lisans Programından mezun olmak üzere teslim ettiğim “Çocuklar İçin Hazırlanan Kur’an/Tefsir Çalışmalarının Değerlendirilmesi” adlı tezim, bilim ve araştırma etiği prensiplerine riayet edilerek tarafımdan yazılmıştır.

Tez çalışmamda, başka kaynaklardan aktarılan bütün bilgi ve alıntılar, Enstitünüz Tez Yazım Kılavuzuna uygun olarak açıkça gösterilmiştir. Kaynağı gösterilenler dışında kalan bütün bilgiler uygun araştırma yöntemi kullanılarak tarafımdan edinilmiş ve esere bu şekilde yansıtılmıştır. Şahsıma ait olmayan hiçbir bilgi, kasıt veya kusurlar, şahsıma aitmiş gibi gösterilmemiştir. İnternet kaynakları dâhil, sahibine/kaynağına atıf yapılmaksızın hiçbir bilgi kullanılmamıştır. Aksinin ortaya çıkması halinde doğacak bütün hukuki, idari, akademik ve etik sorumluluk tarafıma ait olacaktır. Eserin tesliminden sonra herhangi bir zamanda, bilim etiğine aykırılık tespit edilmesi ve / veya eserimle ilgili intihal veya intihal şeklinde anlaşılabilecek bir durumun ortaya çıkması halinde; Üniversiteniz ve eğitim kadronuzun hiçbir şekilde sorumlu tutulmayacağını hür irademle kabul, beyan ve taahhüt ederim.

19/08/2024

(İmza)

Esranur YILDIZ

ÖN SÖZ

Çocuk eğitiminin anne karnında başladığı, bu kıymetli yolculukta eğitime harcanacak emeğin ve zamanın her bir cüzüne nitelikli eserlerin eşlik etmesinin önemi gün geçtikçe daha çok anlaşılmaktadır. Özellikle taze zihinlere ekilecek doğru bilgi tohumları ve minik yüreklere işlenecek Kur'an sevgisinin paha biçilmez değeri gönülden hissedilmektedir. Bunun için bu çalışmada nitelikli bir eserde bulunması gereken özellikleri tespit ederek bu tespitler ışığında bugüne kadar Türkiye'de yayınlanan çocuklar için hazırlanmış 150 adet Kur'an/tefsir çalışması incelenmiştir.

Alandaki bilimsel araştırma eksikliği nedeniyle görülemeyen sorunların çözümlerine destek olmak niyetiyle çalışmamız kaleme alınmıştır. Değerlendirmelerimizden elde ettiğimiz sonuçlar ile gelecek için bir farkındalık ve bilinç oluşturmak hedeflenmiştir.

Çalışmamın her aşamasında bilgi ve tecrübelerini benden esirgemeyip moral ve motivasyon desteği sağlayan kıymetli danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Ersin Çelik'e katkılarından dolayı şükranlarımı sunarım. Ayrıca bu süreçte her daim yanımda olan değerli eşim Adem Yıldız'a, sevgili çocuklarım Zehra ve Yahya'ya da teşekkürü bir borç bilirim.

Yaptığımız bu çalışmanın alanla ilgili küçük de olsa bir boşluğu doldurması; öncekilerden istifade ettiğimiz gibi sonrasında yapılacak olan benzer çalışmalarda "kendisinden istifade edilen ilim" kapsamında değerlendirilmesi en büyük ümidimizdir.

Esranur YILDIZ
Rize 2024

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	I
ETİK BEYAN.....	II
ÖN SÖZ	III
İÇİNDEKİLER	IV
ÖZET	VI
ABSTRACT.....	VII
KISALTMALAR.....	VIII
GİRİŞ	1
1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE ÇOCUK KİTAPLARININ ÖZELLİKLERİ.....	5
1.1. Konu ile İlgili Kavramlar	5
1.1.1. Çocuk Kavramı.....	5
1.1.2. Çocuk Edebiyatı Kavramı	6
1.1.3. İslâmi Çocuk Edebiyatı	7
1.1.4. Tefsir Kavramı	7
1.2. Çocuk Kitaplarında Bulunması Gereken Özellikler	8
1.2.1. Şekil ve Görsel Uygunluk	9
1.2.2. Dil ve Üslup Bakımından Uygunluk	10
1.2.3. İçerik Bakımından Uygunluk	11
2. KUR’AN/TEFSİR TEMALİ ÇOCUK ESERLERİ LİTERATÜRÜ.....	13
2.1. Kur’an Tanıtımı Çalışmaları	13
2.2. Kur’an Kavramları ile İlgili Sözlük Çalışmaları.....	15
2.3. Tefsirde Öyküleştirme Türünde Eserler.....	16
2.4. Bağımsız Sûre Tefsirleri	25
2.5. Konulu Tefsir Denemeleri.....	27
2.6. Popüler Bilimle Kevnî Âyetleri Tefekkür Türünde Eserler	29
2.7. Kur’an/Tefsir Temalı Diğer Çalışmalar	30
3. KUR’AN/TEFSİR TEMALİ ÇOCUK ESERLERİNİN TEFSİR İLMİNİN VERİLERİ AÇISINDAN ANALİZİ	32
3.1. Tefsir İlmi Açısından Sorun Teşkil Eden Hususlar	32
3.1.1. Âyetlerde Seviye Üstü Çeviri Sorunu	32

3.1.2. Metinlerde Seviye Üstü İfadelerin Kullanılması	33
3.1.3. Çocuğa Görelîğî Gözetirken Hatalı Tercüme Yapılması	35
3.1.4. Âyetlerin Yanlış Te'vil Edilmesi	36
3.1.5. Âyetin Bağlamından Koparılması Sorunu	38
3.1.6. Tefsir Yaparken Yeterli Açıklamanın Yapılmaması	40
3.1.7. Kur'anî Bilgi Noktasında Yetersizlik	42
3.1.8. Çocukların Sosyal Yaşamına Uygun Konuların Seçilmemesi	44
3.1.9. Kullanılan Görsellerin Âyetin Yorumuyla Bağdaşmaması	46
3.1.10. Âyetlerin Yorumunda İsrâiliyyât Temelli Bilgilerin Kullanılması	47
3.1.11. Mezhepsel Yorumun Çocuk Eserlerine Yansıması	48
3.2. Tefsir İlmi Açısından Olumlu Hususlar	49
3.2.1. Sebeb-i Nüzûlden İstifade Edilmesi	49
3.2.2. Hz. Peygamber'in Sünnetinden İstifade Edilmesi	50
3.2.3. Kur'an Yorumunun Çeşitli Örneklerle Somutlaştırılması	52
4. SONUÇ	54
KAYNAKÇA	58
EKLER	65

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Anabilim Dalı : Temel İslâm Bilimleri
Tez Türü : Yüksek Lisans Tezi
Danışman : Dr. Öğr. Üyesi Ersin ÇELİK
Hazırlayan : Esranur YILDIZ
Yıl : 2024
Sayfa : 68

ÖZET

ÇOCUKLAR İÇİN HAZIRLANAN KUR'AN/TEFSİR ÇALIŞMALARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Dini eğitim alanında son yıllarda çocuklar için hazırlanan Kur'an/tefsir konulu çalışmaların nicelik olarak sürekli arttığı fakat bu çalışmaların akademik açıdan herhangi bir değerlendirmeye tabi tutulmadığı görülmektedir. Bunun için bu araştırmada dini eğitime katkı sağlamak amacıyla, birinci bölümde konu ile ilgili kavramlar ve çocuk kitaplarında bulunması gereken özellikler sunulup ikinci bölümde bugüne kadar Türkiye'de çocuklar için farklı türlerde hazırlanmış Kur'an/tefsir çalışmalarının bir envanteri çıkarılmıştır. İçeriğinde sûre ve âyetlerin yer aldığı eserler hakkında bilgiler verildikten sonra eserlerin şekil ve görsel uygunluğu, dil ve üslup tarzı, ardından da içeriği çocuğa görelilik açısından incelenmiştir. Kur'an kıssaları, Esmâ-i Hüsnâ kitapları ve Kur'an okumayı öğrenme üzerine hazırlanan tüm çalışmalar araştırmanın dışında tutulmuş, onun dışındaki bütün çalışmalar içeriğine ve yöntemine göre sınıflandırılmıştır. Üçüncü bölümde ise Tefsir ilmi açısından sorun teşkil eden hususlar ve Tefsir ilmi açısından olumlu hususlar seçilen örneklerle aracılığıyla izah edilmiştir. Nihâyetinde incelenen 150 kitap ile çalışmaların 2004 yılından 2023 yılına kadar nicelik ve nitelik olarak arttığı sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Tefsir, Kur'an, Tefsir Eğitimi, Çocuk, Edebiyat.

Recep Tayyip Erdoğan University Institute of Graduate Studies
Department : Basic Islamic Sciences
Thesis Type : Master's Thesis
Supervisor : Assist. Prof. Dr. Ersin ÇELİK
Author : Esranur YILDIZ
Year : 2024
Page : 68

ABSTRACT

EVALUATION OF QUR'ÂN/INTERPRETATION STUDIES PREPARED FOR CHILDREN

In recent years, the number of Qur'ân/interpretation studies developed for children in the field of Islamic education has steadily increased, but these studies have not been academically evaluated. For this reason, in order to contribute to religious education, in the first part of this research, concepts related to the subject and the features that children's books should include are presented, and in the second part, an inventory of different types of Qur'ân/interpretation studies prepared for children in Türkiye to date is compiled. After providing information about the works including surahs and verses, the works were evaluated based on their formal and visual compatibility, language and style, and content acceptability for children. The research eliminated all studies on Qur'ân parables, al-Asma' al-Husna books, and learning to read the Qur'ân, while all other studies were classified based on their content and methodology. The third chapter discusses the factors that cause problems in Tafsîr science as well as the good aspects in Tafsîr science using chosen cases. Finally, it was determined that, among the 150 books reviewed, the number and quality of research grew between 2004 and 2023.

Keywords: Tafsîr, Qur'ân, Tafsîr Education, Children, Literature.

KISALTMALAR

ev. : Çeviren
ed. : Editör
Hz. : Hazreti
MGV : Milli Gençlik Vakfı
vd. : ve devamı, ve diğerkleri

GİRİŞ

İnsan gelişiminin ve eğitiminin anne karnında başlayıp ömür boyu öğrenme ile devam ettiği gerek sunulan bilimsel tezler gerekse yaşam tecrübeleri ile öğrenilmektedir. Hayat boyu öğrenmenin en yoğun yaşandığı dönemin ise tartışmasız çocukluk çağı olduğu kabul edilmektedir.¹ Hem bu kadar yoğun hem de bu kadar kısa olan bu dönemin en verimli şekilde değerlendirilmesi gerektiğini ise çok yakın zamanlarda fark etmiş olmamız aradaki eksiği tamamlama noktasında hızlanmamız gerektiğini bizlere işaret etmektedir. Bu durum, özellikle dini gelişim sürecinin geniş aileden çekirdek aileye geçiş evresinde uğramış olduğu sektenin açıklarını kapatabilmek için çok sayıda nitelikli eser ile çocukları buluşturmanın ehemmiyetinin altını çizmektedir. Bunun için dini eğitim alanında piyasaya sunulan eserlerin niteliklerinin araştırılması ve ihtiyaçların tespit edilip ivedilikle çalışmalara başlanması gerekmektedir.

Araştırmanın Konusu, Amacı ve Kapsamı

Araştırmamızın konusu, çocuklara yönelik hazırlanan Kur'an ve tefsir temalı çalışmaların değerlendirilmesidir. Dini çocuk edebiyatına yönelik her ne kadar eğitim alanında bazı çalışmalar yapılmış olsa da bunlar Kur'an ve tefsirin temel meseleleri çerçevesinde yapılmış çalışmalar değildir.² Bu bağlamda Turanalp'in din eğitimi alanındaki çocuk kitaplarını ilim dalı ayrımı yapmaksızın çeşitli başlıklarda analiz eden çalışmasında spesifik olarak Kur'an ve tefsir eksenli hazırlanan çocuk eserlerinin

¹ Arif Yağcı vd., “Okul Öncesi Eğitimin Önemi ve Ailelere Tavsiyeler”, Social Sciences Studies Journal 9/114 (2023), 7852-7872.

² Muhammed Fatih Turanalp, *Dini İçerikli Çocuk Kitaplarının Öğretmen Görüşleri Çerçevesinde Değerlendirilmesi* (Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2017); Hatice Nur Cengiz, *Dini İçerikli Çocuk Kitaplarında Yazarın Çocuğa Bakışının İncelenmesi: Peygamber Hikâyeleri Örneği* (Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2022); Ahmet Yılmaz, *Çocuklara Meal ve Tefsir Hazırlamanın Gerekliliği ve Örnek Olarak Lokman Suresinin Meal ve Tefsiri* (Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2007); Adem Çalışkan, “İslâmî Çocuk Edebiyatı”, *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 12/13 (2001), 409-436; Melek Demirdöğen & Ayşe Farsakoğlu Eroğlu, “İslami Çocuk Edebiyatı”, *Turkish Studies -Language*, 16/1 (2021), 185-206; Hikmet Koçyiğit, “Çocuklar İçin Tefsir Yazımı”, *FSM İlmî Araştırmalar İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi*, 16 (2020), 445-476. Ersin Kabakcı, “Çocuk-Merkezli Kur'an Meali Yazımı Mümkün mü? The Meaning of the Holy Qur'an for School Children Adlı Meal Çalışması Özelinde Bir İnceleme”, *Hitit İlahiyat Dergisi* 22/1 (Haziran 2023), 103-138.

Tefsir ilminin verileri çerçevesinde incelenmediği tespit edilmiştir. Bu çalışmada ise yetişkinler için hazırlanan tefsir eserleri üzerine sunulan yüzlerce tezin bir benzeri çocuklar için hazırlanan eserler üzerine tatbik edilmek istenmiştir. Çalışma ile bir anlamda Kur'an ve tefsir gibi oldukça didaktik, bir o kadar da hassas bir konunun çocuk eserlerinde nasıl ele alındığı üzerinde durulmakta, bu alanda hazırlanan çalışmaların niteliğine ve yazarların yeterliliğine dair bir sorgulama yapılmaktadır.

Çalışmamızın amacı, çocuklar için yazılan Kur'an ve tefsir temalı çalışmaları önce çocuğa görelilik açısından sonra da Tefsir ilminin verileri çerçevesinde değerlendirmektir. Buna bağlı olarak “Çocuklar İçin Kur'ân Meâlinin İmkânı”³ üzerine yapılacak yeni çalışmaların niteliğinin artırılabilmesi ve benzer hataların ortadan kaldırılabilmesi için bir ışık tutmaktır.

Araştırmamız çocuklar için hazırlanan Kur'an ve tefsir temalı Türkçe tüm çalışmaları kapsamakta olup Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yayınlanan ders kitapları, Kur'an okuma eğitim ve öğretimini amaçlayan çalışmalar, Esmâ-i Hüsnâ kitapları ve Peygamber kıssaları başta olmak üzere Kur'an kıssalarını ele alan eserler kapsam dışında tutulmuştur. İlk üç türün bizim konumuz ve amacımızla olan bağı zayıf olduğundan dördüncü tür ise müstakil başka bir çalışmayı hak edecek kadar geniş olduğundan kapsam dışı tutulmuştur.

Araştırmanın Önemi

Çocuk kitaplarının muhatap kitlesi için okumanın öğrenmekten ziyade eğlenme amacı içerdiği bir gerçektir. Bu yüzden çocukların kendileri için yazılan kitapları sevmeleri, içeriğinde kendine benzer karakter ya da öğeleri bulup benimsemeleri gerekir. Özellikle dini sevdirmek için dini eğitimi hedefleyen kitaplarda niteliğin önemi fark edilmektedir. Son yirmi yılda çocuklar için Kur'an ve tefsir eksenli, çeşitli yöntemlerde 150'ye yakın çalışma yapıldığı ve talepler doğrultusunda günbegün sayılarının arttığı gözlemlenmektedir. Buna karşın daha önce çocuklar için hazırlanan Kur'an/tefsir çalışmaları üzerinde yapılmış herhangi bir değerlendirmeye rastlanmamaktadır. Dolayısıyla çocukların duygu ve düşünce dünyasını şekillendiren bu eserlerin Tefsir ilminin verilerine ne kadar uygun olduğu

³ Muhammet Karaosman, “Çocuklar İçin Kur'ân Meâli'nin İmkânı”, Uluslararası Çocuk Sempozyumu “Disiplinlerarası Perspektifte Çocuk” Bildiri Özetleri Kitabı, Sinop (Mayıs 2022).

ve yazarların söz konusu verilerden ne kadar haberdar olduğu soruşturulması gereken bir husustur. Daha önce böyle bir çalışma yapılmadığından araştırmada nitelikli eserlerin sayısını çoğaltabilmek adına bugüne kadar çocuklar için hazırlanmış ve ulaşma imkânı sağlanabilen tüm Kur'an/tefsir çalışmaları gelecek çalışmalara ışık tutabilsin diye incelenmiş, güzel ve eksik yanları değerlendirilmiştir.

Araştırmanın Problemi

Çocuklar için hazırlanan Kur'an/tefsir konulu çalışmalar şekil ve görsel uygunluk bakımından muhatabına hitap ediyor mu? Bu çalışmalar, dil ve üslup açısından muhatabına hitap ediyor mu? Çocuklar için hazırlanan Kur'an/tefsir konulu çalışmalar içerik açısından muhatabına uygun mu? Çocuklar için hazırlanan Kur'an/tefsir konulu çalışmalar Tefsir ilmi açısından sorun teşkil eden hususlar barındırıyor mu? Çocuklar için hazırlanan Kur'an/tefsir konulu çalışmaların Tefsir ilmi açısından olumlu hususları nelerdir? Çalışmada bu ve benzeri sorulara cevap aranmaktadır.

Araştırmanın Yöntemi

Araştırmada doküman inceleme ve içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Bu doğrultuda, öncelikle incelenecek çocuk kitaplarının tespit edilmesi, okunması, tespit edilen bulguların fişlenmesi ve incelemenin sonucunda değerlendirmelerin ortaya konulması şeklinde bir sıra takip edilmiştir. Elde edilen bulguların analizi yapılırken Kur'an-ı Kerim, tefsir kaynakları, araştırmanın kapsamı ile ilgili kitap, makale ve tez çalışmalarından istifade edilmiştir.

Araştırma giriş ve üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde konu ile ilgili kavramlar açıklanmakta ve çocuklar için hazırlanan çalışmalarda aranacak niteliklerin izahları yapılmaktadır. İkinci bölümde çocuklar için hazırlanan Kur'an/tefsir konulu çalışmalar Kur'an tanıtım çalışmaları, Kur'an kavramları ile ilgili sözlük çalışmaları, tefsirde öyküleştirme türünde eserler, bağımsız sûre tefsirleri, konulu tefsir denemeleri, popüler bilimle kevnî âyetleri tefekkür türünde eserler ve Kur'an/tefsir temalı çalışmalar olmak üzere yedi farklı başlıkta değerlendirilmektedir. Üçüncü bölümde ise örneklem olarak seçilen Kur'an/tefsir temalı çocuk eserlerinin tefsir

ilminin verileri açısından sorun teşkil eden hususlar ve olumlu hususlar başlıklarıyla analizi yapılmaktadır.

1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE ÇOCUK KİTAPLARININ ÖZELLİKLERİ

1.1. Konu ile İlgili Kavramlar

Çocuklar için hazırlanan Kur'an/tefsir konulu çalışmaları incelemeden önce konunun asıl muhatabı olan çocuğu ve ona sunulan edebiyatı daha yakından tanımak isabetli olacaktır. Bu noktada çocuk kavramı, çocuk edebiyatı kavramı ve ardından incelediğimiz eserlerin temel sahası olan tefsir kavramı ele alınacaktır.

1.1.1. Çocuk Kavramı

Çalışmanın çıkış noktası olan okul öncesi dönem ve ilköğretim çağı dönemini kapsayan 4-13 yaş aralığındaki bireylerin genel ismi çocuktur. Bu kavram, tarih boyunca çeşitli şekillerde açıklanmıştır. En genel tabiriyle “çocuk” kavramı “Küçük yaştaki oğlan veya kız; soy bakımından oğul veya kız evlat; bebeklik ile ergenlik arasındaki gelişme döneminde bulunan oğlan veya kız” olarak tanımlanmaktadır.⁴ Tacettin Şimşek çocuk kavramını “Doğum ve ergenlik çağı arasındaki dönemi yaşayan 0-15 yaş grubundaki küçük insan”⁵ şeklinde tanımlamaktadır.

Çocuk, yaşadığı döneme göre değişik konumlarda yer almıştır. 18. yüzyıla kadar ne doğuda ne batıda kendisine özel bir dille hitap edilmeyen bir varlıkken içinde bulunduğumuz 21. yüzyılın modern dünyasında “geleceğin mimarı” olarak nitelendirilmiştir.⁶

Bugünün ebeveynleri, eğitimcileri ve üreticileri yaptıkları hamlelerde ya çocuğu temel almakta ya da göz önünde bulundurarak hareket etmektedirler. Müslüman yazarların da ortaya koydukları birçok üründe çocuklara dini sevdirmek ve kutsal kitabını tanıtmak için çocuğa göreliği öncelikledikleri çalışmaları olmuştur. Çünkü İslâm dininde çocuğun erken yaşta eğitilmesi önemsenmiş, ibadetlere alıştırmaya ve ahlaki davranışları pekiştirme noktasında küçük yaşların değerlendirmesi hususuna dikkat çekilmiştir.⁷

⁴ Türk Dil Kurumu, “Çocuk”, *Türkçe Sözlük* (Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 2005), 444.

⁵ Tacettin Şimşek, *Çocuk Edebiyatı*, (Ankara: Rengârenk yayınları, 2002), 13.

⁶ Tacettin Şimşek & Yasin Mahmut Yakar, “Çocuk ve Edebiyat”, *Kuramdan Uygulamaya Çocuk Edebiyatı*, ed. Tacettin Şimşek (Ankara: Grafiker Yayınları, 2020), 15.

⁷ Cemil Oruç, *Okul Öncesi Döneminde Çocuğun Din Eğitimi*, (İstanbul: Değerler Eğitim Merkezi Yayınları, 3. Basım, 2021).

Bu noktada eğitim için gerek sözlü gerek yazılı metinlere ihtiyaç duyulmuş ve edebiyat ile çocuk bir araya gelerek çocuk edebiyatı kavramını oluşturmuştur.

1.1.2. Çocuk Edebiyatı Kavramı

Çocuk edebiyatı kavramı tarihsel süreçte birçok tartışmanın konusu olmuştur. Kimine göre edebiyatın bir alt dalı iken kimine göre ayrı bir dal olarak değerlendirilmiştir.⁸ Bu tartışmaya genel bir açıdan bakan “Ansiklopedik Eğitim Sözlüğü”nde çocuk edebiyatı 3 maddede tanımlanmıştır:

“1. Usta yazarlar tarafından özellikle çocuklar için yazılmış olan ve üstün sanat nitelikleri taşıyan eserlere verilen genel ad. 2. Türlü konular üzerinde yazılmış olup çocukların zevkle ve ilgiyle okudukları eserlerden meydana gelen edebiyat. 3. Çocukların faydalandığı her türlü yayını kapsayan edebiyat”⁹

Kısaca çocuklar için yazılmış eserler veya çocukça yazılmış, çocuk ruhunu taşıyan eserlerin oluşturduğu dala çocuk edebiyatı denilmektedir.¹⁰

Bir bebeğin doğduğu anda ninnilerle başlayan, okul öncesi dönemde masallarla devam eden, ilköğretim çağında hikâye ve serüvenlerle renklenen bu tanışıklık çocuğun karakter gelişimi açısından ciddi katkılar sunmaktadır. Çocuk için edebiyat, yaşamının her basamağında hayata dair bakış açısını geliştirme noktasında beslendiği verimli bir kaynaktır.

Çocuk edebiyatının masal, tekerleme, şiir, hikâye, roman, tiyatro gibi birçok türü bulunmaktadır. Yaş gruplarına göre ilgi ve ihtiyaçların farklılık gösterdiği bu alanda bir sıralama yapmak gerekirse; 4-6 yaş grubunu kapsayan okul öncesi dönemde masal ve hikâyelere 6-8 yaş grubunda tekerlemeler ve basit halk hikâyeleri eklenir. 8-10 yaş grubunda ise masal ve hikâyeler yerini gerçekçi hikâyelere bırakır. 10-12 yaş grubunu kapsayan ortaokulun ilk döneminde halk masalları, çizgi romanlar, gerçekçi serüven romanları, bilmece, gülmece gibi türler ilgi çeker. Son olarak gençliğe geçiş dönemi dediğimiz 12-15 yaş grubunda polisiye, bilim-kurgu, fantastik ve tarihsel romanlar gibi macera ağırlıklı metinler ön plana çıkar.¹¹ Bütün bu türlerin konusu

⁸ Kemal Şimşek & Atila Kartal, “Çocuk Edebiyatının Başlangıcına Dair Bir Değerlendirme” *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (Ağustos 2022), 344-356.

⁹ Ruşen Alaylıoğlu & A. Ferhan Oğuzkan. “Çocuk Edebiyatı”, *Ansiklopedik Eğitim Sözlüğü* (İstanbul: İnkılap ve Aka Kitapevleri, 1976), 52-53.

¹⁰ A. Fuat Bilkan “Çocuk edebiyatı, kavram ve mahiyet”, *Hece çocuk edebiyatı özel sayısı*, (Ankara: Hece Yayınları, 2005), 104-105.

¹¹ Miriam Zeliha Stebler, “Yaş Gruplarına Göre Çocuk Kitapları”, *Kuramdan Uygulamaya Çocuk Edebiyatı*, ed. Tacettin Şimşek (Ankara: Grafiker Yayınları, 2020), 129-142.

itibariyle hemen hemen hepsine uygulanabilen dallardan biri de İslâmi çocuk edebiyatıdır.

1.1.3. İslâmi Çocuk Edebiyatı

Çocuk edebiyatının alt dallarından biri olan İslâmi çocuk edebiyatı, çocukların dini duygu ve düşüncelerini geliştirmek, dine karşı ilgi ve isteklerini uyandırmak, çocukta dini-ahlaki davranış değişikliği oluşturmak amacıyla çocuğun içinde bulunduğu yaşı pedagojik özelliklerine uygun olarak meydana getirilen yazılı veya sözlü eserlerdir.¹²

İslâmi çocuk edebiyatı, çocuklara yaratıcısını, kutsal kitabını ve dinini tanıtmak, sevdirmek ve benimsetmek için açılan geniş bir penceredir. M. Fatih Turanalp'in yapmış olduğu araştırma neticesinde 2003-2015 yıllarında yayınlanan dini içerikli çocuk kitapları din (196), siyer (123), iman ve İslâm (68), ibadet (53), Allah (46), Peygamberler tarihi (46), Kur'ân-ı Kerîm (39), hadis (30), sahâbe (29), ahlak (19) konulu olmak üzere on başlıkta sunulmuştur.¹³ Bu sıralamada Allah, din, iman ve İslâm gibi genel başlıkları bir tarafa ayırdığımızda siyer ve Kur'an temalarının ön plana çıktığı görülmektedir. Son yıllarda artan değerler eğitimi vesilesiyle dini içerikli çocuk kitapları arasında peygamberimizin güzel ahlakının vurgulandığı siyer konulu kitapların ve Kur'ân-ı Kerîm'in mesajının anlaşılmasına yönelik hazırlanan çalışmaların giderek çoğalması dikkatleri çekmektedir.

Kutsal kitabını tanıması istenen çocuk için onun dilinden, onun bakış açısıyla, onun ihtiyaçlarına yönelik farklı türlerde hazırlanmış birçok tefsir çalışması karşımıza çıkmaktadır.

1.1.4. Tefsir Kavramı

Sözlükte “açıklamak, beyan etmek” anlamındaki fers kökünden türeyen tefsîr “açıklamak, ortaya çıkarmak, kelime veya sözdeki kapalılığı gidermek”¹⁴ demektir.

¹² Melek Demirdöğen & Ayşe Farsakoğlu Eroğlu, “İslami Çocuk Edebiyatı”, *Turkish Studies - Language*, 16/1 (2021), 188.

¹³ M. Fatih Turanalp, *Dini İçerikli Çocuk Kitaplarının Öğretmen Görüşleri Çerçevesinde Değerlendirilmesi* (Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2017), 230-245.

¹⁴ Abdulhamit BİRİŞİK, “Tefsir”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, (Erişim 26 Şubat 2023).

Dini bir terim olarak ise tefsir, “Kur’an’ın manalarını ortaya çıkarmak (keşf) ve muradı beyân etmektir.”¹⁵ olarak tanımlanmaktadır.

“Arap dili ve belâgatı ile ilgili bütün araçların kullanılıp, âyetleri çevreleyen tarihsel şartları da dikkate alarak, Allah’ın muradını kitap ve sünnet çevresinde ortaya çıkarmaktır”¹⁶ şeklinde de tanımlanan, müslümanların Kur’ân-ı Kerîm’in mesajlarını doğru ve eksiksiz anlayabilmeleri için âyetlerin tüm yönleriyle açıklandığı bu ilim dalına Tefsir ilmi adı verilmektedir.

Tefsir ilmi, muhtevası ve üslubu gereğince yüz yıllardır yetişkinlere hitap eden bir ilim olarak kabul görmüştür. Öyle ki Osmanlı medreselerinde okutulan Tefsir ilmi için “ilimlerin reisi” denilmiş, onun tam öğrenilebilmesi için de diğer medrese ilimlerinin tamamlanmış olması gerektiği ifade edilmiştir.¹⁷ Dolayısıyla Tefsir ilmi medresede okunan diğer ilimlerin teorisinin pratiğe döküldüğü bir mecra olarak görülmüştür.

Son yıllarda çocuğa göreliği benimseyen yazarlar sayesinde genç nesilleri bilinçlendirmek için önce ortaöğretim, ardından ilköğretim, son olarak da okul öncesi döneme uygun eserler verilmeye başlanmıştır.¹⁸ Ortaya çıkan bu eserlerde hitap ettiği kesime uygunluk bakımından gerek biçimsel gerekse içerik açısından bazı kriterler aranmaktadır.

1.2. Çocuk Kitaplarında Bulunması Gereken Özellikler

Çocuk kitaplarının hem çocuk hem ebeveyn tarafından beğenilip ilgiyle okunabilmesi için bazı özellikler bulundurması şarttır. Bu özellikleri şekil ve görsel uygunluk, dil ve üslup bakımından uygunluk, içerik bakımından uygunluk olmak üzere üç ana başlıkta inceleyebiliriz.¹⁹

¹⁵ Mahmud b. Abdurrahman el-İsfahânî, *Envârü'l-hakâiki'r-rabbâniyye fî tefsiri'l-letâifi'lKur'âniyye* (Süleymaniye Ktp., Hamidiye, no. 57), 5b.

¹⁶ Muhsin Demirci, *Tefsir Tarihi*, (İstanbul: M.Ü. İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2016), 24.

¹⁷ Cevat İzgi, *Osmanlı Medreselerinde İlim*, (İstanbul: İz Yayınları, 1997), 1/78.

¹⁸ Ersin Kabakçı, “Çocuk-Merkezli Kur’an Meali Yazımı Mümkün mü? The Meaning of the Holy Qur’ân for School Children Adlı Meal Çalışması Özelinde Bir İnceleme”, *Hitit İlahiyat Dergisi* 22/1 (Haziran 2023), 103-138.

¹⁹ Halit Karatay, “Çocuk Edebiyatı Metinlerinde Bulunması Gereken Özellikler”, *Kuramdan Uygulamaya Çocuk Edebiyatı*, ed. Tacettin Şimşek (Ankara: Grafiker Yayınları, 2020), 79.

1.2.1. Şekil ve Görsel Uygunluk

Çocuklar kitap seçerken görsel olarak dikkatlerini çeken kitaplara yönelirler. Bol resimli, renkli ve parlak kitaplar çocukların okuma isteğini artırır. Fakat diğer taraftan ilgi çeksün diye karmaşıklığa sebep olan unsurlar dikkat dağıtacağı için beklenen verimi sağlamayabilir. Bunun için yaş gruplarına uygun görsel tasarımlar kitaplara olan ilgiyi artırabilir.²⁰

Öncelikle çocukla ilk iletişimi kuran kapak tasarımlarının kitabın konusuna uygun, yaş seviyesine göre renk ve biçimde resimlendirilmiş, kaliteli malzemeden basılması gerekmektedir. Kitabın ebat ve boyutları, taşımak ve okumak açısından ergonomikliği sağlayacak düzeyde olmalı, okuyucuyu hacmiyle yormamalıdır. Kitabın iç sayfaları da dışı gibi kaliteli, en az ikinci hamur adı verilen mat bir malzemeden üretilmelidir ki sayfanın parlaklığı okumayı zorlaştırmamasın.²¹

Kitabın iç kısmına gelince sayfa düzeni gözü yormaması gereken bir nizam içerisinde olmalıdır. Satır aralığının normal, kenar boşluklarının geniş, tek sütunlu, yazı puntosunun çocukların yaş düzeylerine uygun büyüklükte olması okumayı kolaylaştırır ve okuma hızını artırır. Millî Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu Başkanlığının ders kitapları ve diğer yayınlar için belirlediği harf büyüklükleri şöyledir: 6 yaş için 24 punto, 7-9 yaş için 16-18 punto, 12 yaş ve üzeri için 11 punto. Satır uzunluklarının ilkökul çağında 7-8 cm, sonraki dönemde 9-11 cm aralığında olması uygun görülmüştür. Aynı zamanda kullanılan görsellerin metnin konusu ile örtüşmesi, çocukların seviyelerine göre esneklik ve canlılık arz etmesi çok önemlidir.

22

Görsel malzemenin kullanımında kitabın kapağından başlamak üzere tamamında metnin konusu ile uygunluğunun yanı sıra çocuğun hayal gücünü geliştirici ve estetik algısına hitap edecek düzeyde olması gerekmektedir.²³ Görsel malzemenin sayfa düzenindeki oranı için ise metin-resim oranları şu şekildedir: 2-7 yaş için kitabın

²⁰ Karatay, “Çocuk Edebiyatı Metinlerinde Bulunması Gereken Özellikler”, 83.

²¹ Karatay, “Çocuk Edebiyatı Metinlerinde Bulunması Gereken Özellikler”, 93.

²² Hikmet Koçyiğit, “Çocuklar İçin Tefsir Yazımı”, *FSM İlmî Araştırmalar İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi*, 16 (2020), 457-458.

²³ M. Gönen - M. Uygun - Ö. Erdoğan - M. Katrancı “Resimli Çocuk Kitaplarının Fiziksel, İçerik Ve Resimleme Özellikleri Açısından İncelenmesi”, *Millî Eğitim Dergisi* 42/196, 258-272.

1/4'ü yazı, 3/4'ü resim; 7-9 yaş için 2/4'ü yazı, 2/4'ü resim; 9-12 yaş ve üstü için 3/4'ü yazı, 1/4'ü resim olmalıdır.²⁴

1.2.2. Dil ve Üslup Bakımından Uygunluk

Çocuklar, kitapları gerek kendileri okurken gerekse dinlerken doğrudan anlayıp, hayal dünyasında olayları canlandırabilmelidir. Bunun kolayca sağlanabilmesi için kullanılan dilin basit ve anlaşılır olması gerekir. Cümle ve paragrafların çocukların yaşlarına uygun uzunlukta olması bu durumu destekler. Bunun için cümlelerin 7 yaşına kadar 3-5 kelimeli, 7-9 yaş grubu çocuklar için 6 kelimeli, 9-12 yaş grubu çocuklar için ise 10 kelimeli geçmemesi, paragraflar içinse 9 yaşına kadar 3-5 cümleli, 12 yaşına kadar 5-7 cümleli geçmemesi gerektiğine dikkat çekilmiştir.²⁵

Bir diğer unsur ise dilin akıcılığı, samimi bir üslup kullanılması, çocuğu güldürüp eğlendirecek öğelere yer verilmesidir. Çocuk kendini kitapla konuşur gibi hissetmeli, yeri geldiğinde kendini kitabın bir parçası olarak görebilmelidir ki verilmek istenen mesajı içselleştirebilsin. Aksi bir durumda didaktik öğretiler barındıran, çocuğa göreliği ilke edinmemiş bir kitap çocuğu kendisinden uzaklaştırabilir.²⁶

Bunların dışında çocuk kitaplarının da birer edebi eser olduğu unutulmamalı, atasözleri, deyimler, süslü ve sanatlı söyleyişlere yer verilmeli, gerektiğinde şiirsel bir üslup kullanılmalıdır. Yeri geldiğinde çocuğu merhametle okşayan yeri geldiğinde cesaretlendirip güçlendiren bir eser hem çocuklar tarafından sevilerek okunur hem de ebeveynler tarafından talep görür.²⁷

Son olarak metinde olumsuz örnek teşkil edecek ifadelerden uzak durulmalı, çocuğun manasını bilmediği kelimeler kullanılmamalıdır. Metinde verilmesi gereken kavramlar ise akış içerisinde çocuğun anlayacağı şekilde açıklanmalıdır.²⁸

²⁴ Karatay, “Çocuk Edebiyatı Metinlerinde Bulunması Gereken Özellikler”, 87.

²⁵ Karatay, “Çocuk Edebiyatı Metinlerinde Bulunması Gereken Özellikler”, 79-127.

²⁶ İlker Aydın & Merve Uzun, “Çocuk Kitaplarının Taşınması Gereken Özellikler: Cemil Kavukçu'nun Bir Öykü Yazalım Mı? Ve Masal Anlatma Oyunu Adlı Eserlerine Eleştirel Bir Bakış”, *RumeliDE Dil Ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, Ö7 (2020), 319-320.

²⁷ Karatay, “Çocuk Edebiyatı Metinlerinde Bulunması Gereken Özellikler”, 117-119.

²⁸ Karatay, “Çocuk Edebiyatı Metinlerinde Bulunması Gereken Özellikler”, 115.

1.2.3. İçerik Bakımından Uygunluk

Bir kitabın sahip olması gereken konu, kurgu, karakter ve ileti içeriğinin temel unsurlarını oluşturmaktadır. Kaleme alınan bütün eserlerde bu unsurlar birbirleriyle uyum içerisinde olmalı ve çocuğun seviyesi dikkate alınarak tasarlanmalıdır.

Bir kitabın beğenilmesindeki en önemli faktör kitabın konusunun iyi işlenmiş olmasıdır. Bu yüzden seçilen konu sağlam bir kurguyla işlenmelidir ki verdiği mesaj okuyucu tarafından kolayca kavransın. Çocuk kitapları için seçilecek konu çocuğun dünyasından tanıdık ve aynı zamanda kazandırılmak istenen değerler çerçevesinden olmalıdır. Evrensellik ilkeleri benimsenerek, ideolojik fikirlerden uzak durulmalıdır.²⁹

Çocuk kitaplarının çoğunluğunu oluşturan hikâye temalı kitaplar, güçlü kurguları sayesinde çocukların defalarca okumaktan sıkılmayacağı eserlerdir. Çocuk kitaplarının akıcılığı barındırdıkları kurgularıyla doğru orantılıdır. Onların merak ve heyecanlarını artırarak kitaba girişlerini sağlar. Bundan dolayıdır ki çocuk kitaplarında karmaşıklığa sebep olacak tüm tutumlardan kaçınılmalı, çocuk kitaptan uzaklaştırılmamalıdır. Olaylar doğrusal bir zamanda ilerlemeli ve neden sonuç ilişkisi ile gelişmelidir.³⁰

Kitapların olmazsa olmaz unsuru olan karakter ise kitabın hitap ettiği yaş grubuna yakın özellikler taşımalı, çocuğun dünyasında tanışıklığı bulunmalıdır. Karakter ile kurulan bağ çocuğa doğruluk, dürüstlük, çalışkanlık, saygılı olmak gibi erdemleri kazandırmakta yardımcı olmalıdır. Yeri geldiğinde kendini karakter yerine koyarak kahramanca çözümlere kafa yormalı, böylece kurguya dâhil olmasına ve mesajı doğrudan almasına olanak tanınmalıdır.³¹

İçerikteki temel unsurlardan bir diğeri ise iletidir. Ana düşünce olarak da bildiğimiz ileti, metinde verilmek istenen mesajı ifade etmek için kullanılan bir kavramdır. Çocuk kitaplarının iletileri bazen metnin başında, bazen sonunda, bazen de genelinde bulunabilir. Okuyucunun bilişsel gelişim düzeyine bağlı olarak metnin iletisini kavraması beklenir. Bu yüzden hitap edilen kesimin düzeyine uygun iletileri

²⁹ Aydın & Uzun, “Çocuk Kitaplarının Taşınması Gereken Özellikler: Cemil Kavukçu’nun Bir Öykü Yazalım Mı? Ve Masal Anlatma Oyunu Adlı Eserlerine Eleştirel Bir Bakış”, 318.

³⁰ Karatay, “Çocuk Edebiyatı Metinlerinde Bulunması Gereken Özellikler”, 104-105.

³¹ Karatay, “Çocuk Edebiyatı Metinlerinde Bulunması Gereken Özellikler”, 101-103.

anlaşılır seviyede kullanmak kitabın kaleme alınma amacına ulaşılmasını kolaylaştırır.³²

İçeriği oluşturan bilgilerin kaynaklara uygunluğu, ortaya konulan eserin sahihliği konusunda bizleri aydınlatır. Küçük dimağların zihinlerine kaydettikleri bilgilerin ömür boyu onlara eşlik ettiği gerçeğini göz ardı etmeyen her ebeveynin çocuklarına kitap seçerken öncelediği esas, onlara okutacakları bilgilerin doğruluğundan emin olunmasıdır. Bunun için doğru kaynaklardan doğru bilgilerin kullanıldığı eserler gönül rahatlığıyla tercih edilirler. Kaynaklara uygunluğun sağlanması için kaleme alınan eserlerde dipnot ya da kaynakçanın hassasiyetle kullanılması, orijinallerine ulaşma imkânı bulunan kaynakları tercih etme ve doğruluğundan emin olunmayan bilgilerin paylaşılmaması gibi durumlara riâyet edilebilir.

Bilhassa çocuk kitapları arasında alıntının sıklıkla yapıldığı dini çocuk kitapları kategorisinde içerikte aktarılan âyet, hadis, kıssa gibi dini metinlerin kaynağını belirtmek, bağlamından koparmamak, sebab-i nüzûlüne uygun izahatta bulunmak, doğru ve muhataba uygun tercümeleler kullanmak büyük önem arz etmektedir.

Çalışmamızda çocuklar için hazırlanan Kur'an/tefsir konulu çalışmaları değerlendirme aşamasında kullanılan dini metinlerin kaynaklara uygunluğu da analiz edilmektedir.

³² Karatay, “Çocuk Edebiyatı Metinlerinde Bulunması Gereken Özellikler”, 109-110.

2. KUR'AN/TEFSİR TEMALİ ÇOCUK ESERLERİ LİTERATÜRÜ

Yirmi birinci yüz yılın ilk yıllarından günümüze kadar çocuklar için kaleme alınmış tefsir çalışmalarına baktığımızda tek bir tarzla sınırlı kalmadığını görüyoruz. Çocukların yaş seviyelerine ve ilgi alanlarına göre tercih edebilecekleri tefsir çalışmalarının başında kelimelerin manalarına ve nüzûl sebeplerine değinilerek yapılan bağımsız sûre tefsirleri, Kur'an âyetleri ile modern bilimsel veriler arasında ilişki kuran Popüler bilimle kevnî âyetleri tefekkür türünde eserler, âyet ya da sûrelerin bağlamından yola çıkılarak yapılan öyküleştirme türünde tefsirler, bir konudaki farklı âyetlerin bir arada izaha çalışıldığı konulu tefsir denemeleri gibi çeşitler karşımıza çıkmaktadır.

2.1. Kur'an Tanıtımı Çalışmaları

Çocuklara kutsal kitaplarını tanıtmamanın en kolay yolu Kur'an hakkında sorular sormaya başladığı dönemde anlayabileceği seviyede tarihsel sürecini anlatarak ilgisini çekebilecek bölümleri beraber okumaktır. Birlikte yapılan okumalarda yalın dil kullanılan meâl ve tefsir eserlerinin tercih edilmesi ve anlaşılması güç detaylardan kaçınılması büyük önem arz etmektedir. Bu tür eserlere Kur'an eğitiminin temelini oluşturması sebebiyle öncelik verilmelidir. Kur'an tanıtımı çalışmalarında ilki 2007 yılında basılmış toplam 7 eser bulunmaktadır.

1- Selçuk Yıldırım, *Anne Bana Kur'an'ı Anlat*

Selçuk Yıldırım tarafından kaleme alınan eser, 2007 yılında Uğurböceği Yayınlarından çıkmıştır. Kitap orta boy ve 100 sayfadır. Şekil ve görsel uygunluk bakımından hitap ettiği yaşa (9-12 yaş) uygundur. Dil ve üslup açısından oldukça yalın ve akıcı bir üsluba sahiptir. Ali ve annesinin Kur'an'ı tanıma yolculuğunda yaptıkları sohbeti konu edinen eserde kaynaklara uygunluk noktasında çok titiz bir çalışma ortaya konulduğu gözlemlenmektedir. Kur'an'ın tarihsel sürecinden, biçimsel özelliklerinden ve ana konularından bahsedilerek çocukların Kur'an'ı tanıması amaçlandığı ve de içeriğinde geçen sinek, örümcek, deve gibi canlıların konu edildiği âyetler aktarılarak çocukların merak duygularının artırılmasının hedeflendiği dikkat çekmektedir.³³

³³ Selçuk Yıldırım, *Anne Bana Kur'an'ı Anlat* (İstanbul: Uğurböceği Yayınları, 2012).

2- Özkan Öze, *Kur'an Okumayı Nasıl Öğrenmeliyim?*

Özkan Öze tarafından kaleme alınan eser, 2014 yılında Uğurböceği Yayınlarından çıkmıştır. Kitap orta boy ve 46 sayfadır. Şekil ve görsel uygunluk bakımından metin ve görsel kullanım oranının hitap ettiği yaşa (7-9 yaş) uygun olmadığı görülmektedir. Dil ve üslup açısından oldukça samimi ve akıcı bir üslup karşımıza çıkmaktadır. İçeriğinde kutsal kitabımız Kur'an'ın dili ve üslubu üzerinde durulduğu ve Kur'an hakkında çocukların aklına takılabilecek soruların itinayla cevaplandığı dikkatleri çekmektedir.³⁴

3- Selcen Yüksel Arvas, *Benim Kur'anım*

Selcen Yüksel Arvas tarafından kaleme alınan eser, 2015 yılında Nesil Çocuk Yayınlarından çıkmıştır. Kitap küçük boy ve 128 sayfadır. Şekil ve görsel uygunluk bakımından hitap ettiği yaşa (7-12 yaş) uygundur. Dil ve üslup açısından eğlenceli ve sürükleyici bir üsluba sahiptir. Vurgu yapılan kelimeler renkli ve büyük puntolarla yazılmıştır. İçeriğinde kutsal kitaplar nelerdir, Kur'an-ı Kerim ne zaman indirildi, tefsir ne demektir, âyet nedir gibi soruların cevapları çocukların anlayabileceği kurgularla öyküleştirilerek sunulmaktadır. Her bölümün sonunda yer verilen mini etkinlikler cevapların pekiştirilmesi açısından önem arz etmektedir.³⁵

4- Menşure Özhazar ve Firdevs Özcan, *Kutsal Kitabımız Kur'an-ı Kerim*

Menşure Özhazar ve Firdevs Özcan editörlüğünde hazırlanan eser, 2016 yılında Tire Kitap Yayınlarından çıkmıştır. Kitap orta boy ve 40 sayfadır. Şekil ve görsel uygunluğu bakımından hitap ettiği yaşa (6-9 yaş) uygundur. Dil ve üslup açısından yalın bir üsluba sahiptir. İçeriğinde Kur'an-ı Kerim'in tarihi süreci, neleri konu edindiği ve Kur'an ile ilgili âyet, sûre, meâl, tefsir gibi tüm kavramları tanıtmaktadır.³⁶

5- Aysun Karabağ ve Özlem Özen, *Kur'an Ülkesini Tanıyalım*

Aysun Karabağ ve Özlem Özen tarafından kaleme alınan eser, 2019 yılında İmam Rıza Dergâhı Yayınlarından çıkmıştır. Kitap orta boy ve 94 sayfadır. Şekil ve görsel uygunluk bakımından hitap ettiği yaşa (7-12 yaş) uygundur. Dil ve üslup bakımından 12 yaş ve üzeri için uygun olabilecek niteliktedir. Anlamı bilinmeyen

³⁴ Özkan Öze, *Kur'an Okumayı Nasıl Öğrenmeliyim?* (İstanbul: Uğurböceği Yayınları, 2014).

³⁵ Selcen Yüksel Arvas, *Benim Kur'an'ım* (İstanbul: Nesil Yayın Grubu, 2015).

³⁶ Menşure Özhazar (ed.), *Kutsal Kitabımız Kur'an-ı Kerim* (İstanbul: Tire Kitap, 2016).

kelimelerin sık kullanımı ve açıklamalarının yapılmamış olması eserin muhataba hitap etmediğini göstermektedir. İçeriğinde Kur'an-ı Kerim'in 114 sûresinin kısa tanıtımları ve kısa sûrelerin meâlleri verilmektedir. Etkinlikler ile konu pekiştirilmeye çalışılsa da Kur'an'ın mesajının çocuklara aktarılamadığı düşünülmektedir. Ayrıca etkinlikler bölümünde bulunan mehdi görselleri pedagojik açıdan uygun bulunmamaktadır.³⁷

6- Yasemin İslâmoğlu, *Sûrelerle Düşünüyorum 1*

Yasemin İslâmoğlu tarafından kaleme alınan eser, 2020 yılında Düşün Çocuk Yayınlarından çıkmıştır. Kitap büyük boy ve 135 sayfadır. Şekil ve görsel uygunluk bakımından hitap ettiği yaşın (7-14 yaş) üzerindedir. Dil ve üslup açısından 14 yaş ve üzeri için uygundur. İçeriğinde Kur'an'a ait kavramların ve Duhâ sûresinden Nas sûresine kadar yer alan kısa sûrelerin tanıtılarak çeşitli etkinliklerle bilgilerin pekiştirilmesinin sağlanmaya çalışıldığı görülmektedir.³⁸

7- Sümeyye Turan, *Kur'an Niçin Gönderildi*

Sümeyye Turan tarafından kaleme alınan eser, 2023 yılında Gülce Çocuk Timaş Yayınlarından çıkmıştır. Kitap küçük boy ve 64 sayfadır. Şekil ve görsel uygunluk bakımından hitap ettiği yaşa (7-9 yaş) uygundur. Dil ve üslup bakımından sade ve eğlenceli bir üsluba sahiptir. İçeriğinde ise insanın neden yaratıldığı, görevlerinin ne olduğu gibi soruların cevabını arayan Ahmet ve kardeşi Meryem'in yollarının Kur'an-ı Kerim ile kesişme macerası karşımıza çıkmaktadır.³⁹

2.2. Kur'an Kavramları ile İlgili Sözlük Çalışmaları

Kutsal kitabımız Kur'an-ı Kerim Peygamber Efendimizin ana dili olan Arapça ile indirilmiştir. Kur'an-ı Kerim'in bizlere verdiği mesajları anlayabilmek için kendi dilimize tercüme etsek de bazı kavramlar Arapça asıllarıyla dilimize yerleşmiştir. Yetişkinlerin günlük hayatında sıkça kullandığı "âmin, cennet, cehennem, melek, şeytan, tövbe" gibi kavramlar çocuklar tarafından tam manasıyla anlaşılamamaktadır. Kur'an kavramlarının çocuklar için açıklandığı bu tür çalışmalar Kur'an-ı Kerim Sözlüğü şeklinde isimlendirilebilir.

³⁷ Aysun Karabağ ve Özlem Özen, *Kur'an Ülkesini Tanıyalım* (İstanbul: İmam Rıza Dergâhı Yayınları, 2019).

³⁸ Yasemin İslâmoğlu, *Sûrelerle Düşünüyorum 1* (İstanbul: Düşün Çocuk Yayınları, 2020).

³⁹ Sümeyye Turan, *Kur'an Niçin Gönderildi* (İstanbul: Timaş Yayınları, 2023).

1-Selcen Yüksel Arvas, *Çocuklar İçin Kur'an Terimleri Sözlüğü*

Selcen Yüksel Arvas tarafından kaleme alınan eser, 2012 yılında Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınlarından çıkmıştır. Kitap büyük boy ve 80 sayfadır. Şekil ve görsel uygunluk bakımından hitap ettiği yaşa (10-15 yaş) uygundur. Dil ve üslup bakımından eğlenceli bir anlatıma sahip ve muhatabın anlayabileceği seviyededir. İçeriğinde Kur'an-ı Kerim ile ilgili günlük hayatta en sık karşılaştığımız kavramların anlam ve kullanımları geniş açıklamalarla bir arada verilmektedir.⁴⁰

2-Nuriye Çeleğen, *Benim Kur'an-ı Kerim Sözlüğüm*

Nuriye Çeleğen tarafından kaleme alınan eser, 2023 yılında Gülce Çocuk markasıyla Timaş Yayınlarından çıkmıştır. Kitap orta boy ve 160 sayfadır. Şekil ve görsel uygunluk bakımından hitap ettiği yaşa (10-14 yaş) uygundur. Dil ve üslup bakımından yalın bir dil kullanıldığı görülmektedir. İçeriği iki bölümden oluşmaktadır. Sözlüğün birinci bölümünde Kur'an'da geçen kişi, yer, olay ve kavramlarla ilgili kelimelerin açıklamalarına, ikinci bölümde ise kısa sûrelerde geçen kelimelerin anlamlarına ve sûreler hakkında detaylı bilgilere ulaşılmaktadır.⁴¹

2.3. Tefsirde Öyküleştirme Türünde Eserler

Özellikle 4-8 yaş grubu çocukların ilgi alanına giren hikâye türü eserler çocuklar için hazırlanan tefsir çalışmalarında sıklıkla tercih edilmektedir. Kur'an-ı Kerim'in mesajlarını çocukların anlayabilecekleri kurgular üzerinden açıklamak hayata doğrudan uygulanabilirlik açısından büyük bir kolaylık sağlamaktadır. Tüm kategoriler içerisinde bu tarzda yazılan eserlerin çok daha fazla olması dikkat çekmektedir. 2009 ve 2023 yılları arasında tefsirde öyküleştirme türünde eserlerden toplam 82 kitap yayınlanmıştır.

1-Meha Ali, *Bir Âyet Bir Hikâye Dizisi*

Meha Ali'nin kaleme aldığı 3 kitaplı dizi, sırasıyla 2009, 2011, 2018 yıllarında Nar Çocuk Yayınlarından çıkmıştır. Kitaplar orta boy ve ilk ikisi 96, sonuncusu 176 sayfadır. Şekil ve görsel uygunluk bakımından hitap ettiği yaşa (10-14 yaş) uygundur.

⁴⁰ Selcen Yüksel Arvas, *Çocuklar İçin Kur'an Terimleri Sözlüğü* (Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2012).

⁴¹ Nuriye Çeleğen, *Benim Kur'an-ı Kerim Sözlüğüm* (İstanbul: Timaş Yayınları, 2023).

Dil ve üslup açısından sade bir anlatıma sahiptir. İçeriğinde ahlaki değerleri konu eden âyetleri izaha çalışan kısa hikâyeler karşımıza çıkmaktadır.⁴²

2-Nazlı Hilal Kızılkaya, *Çocuğumla 1 Âyet 1 Hadis 1 Hikâye*

Nazlı Hilal Kızılkaya'nın kaleme aldığı *Çocuğumla 1 Âyet 1 Hadis 1 Hikâye* isimli eser 2010 yılında Mavi Lale Yayınlarından çıkmıştır. Kitap küçük boy ve 432 sayfadır. Şekil ve görsel uygunluk bakımından hitap ettiği yaşa (7-12 yaş) uygun değildir. Görsel ve yazı oranına dikkat edilmemesi, hikâyeye uygun görsellerin kullanılmaması ve uzun paragraflara yer verilmesi kitabın rahat okunması ve anlaşılmasını engellemektedir. Ayrıca kitabın küçük ve kalın olması ergonomikliği bozmaktadır. Dil ve üslup bakımından hitap ettiği yaşa uygundur. İçerik olarak ise Kur'ân-ı Kerim'in bazı âyetlerini çeşitli hikâyelerle çocukların günlük hayatına dâhil etme çabası taşıyan, çocuklara temel islâmi değerleri tanıtmayı hedefleyen bir eserdir.⁴³

3-Dr. Faruk Kanger, *Kur'an'ın Sırlar Âlemine Yolculuk*

Dr. Faruk Kanger tarafından kaleme alınan eser, 2011 yılında Bizim Bahçe Kitaplarından çıkmıştır. Kitap küçük boy ve 184 sayfadır. Şekil ve görsel uygunluk bakımından hitap ettiği yaşa (9-14 yaş) uygundur. Dil ve üslup açısından 12 yaş ve üzeri için uygundur. İçeriğinde ise yıllar önce babasını kaybeden Fatih'in, Hikmet Dede ile Kur'an üzerine yaptıkları sohbeti konu edinen hikâyeler bulunmaktadır.⁴⁴

4-Mehmet Nezir Gül, *Cemil Dede Serisi*

Mehmet Nezir Gül tarafından kaleme alınan serinin ilk kitabı Cemil Dede Namaz Sûrelerini Anlatıyor⁴⁵ 2011 yılında, serinin ikinci kitabı olan Cemil Dede Namaz Dualarını Anlatıyor⁴⁶ ise 2012 yılında Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınlarından çıkmıştır. Kitaplar büyük boy ve kuşe kâğıttır. Cemil Dede Namaz Sûrelerini Anlatıyor kitabı 235, Cemil Dede Namaz Dualarını Anlatıyor kitabı ise 195 sayfadan oluşmaktadır. Serinin şekil ve görsel uygunluğu hitap ettiği yaş (9-15 yaş) seviyesinde, dil ve üslup uygunluğu ise 9 yaş üzeri herkesin keyifle okuyabileceği akıcılıktadır.

⁴² Meha Ali, *Bir Ayet Bir Hikâye* (İstanbul: Nar Yayınları, 2009).

⁴³ Nazlı Hilal Kızılkaya, *Çocuğumla 1 Ayet 1 Hadis 1 Hikâye* (İstanbul: Mavi Lale Yayınları, 2010).

⁴⁴ Faruk Kanger, *Kur'an'ın Sırlar Âlemine Yolculuk* (İstanbul: Bizim Bahçe Kitapları, 2011).

⁴⁵ Mehmet Nezir Gül, *Cemil Dede Namaz Sûrelerini Anlatıyor* (Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2011).

⁴⁶ Mehmet Nezir Gül, *Cemil Dede Namaz Dualarını Anlatıyor* (Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2012).

Cemil Dede serisi çocukları küçük yaşta tefsir ile tanıştırma gayesi taşıyan, ebeveynlere ve eğitimcilere, çocuklara Kur'an-ı Kerim'in mesajlarının nasıl anlatılacağı konusunda ışık tutan örnek bir çalışmadır. Cemil dedenin küçük torunu Cemil'in Kur'an okumayı öğrenmesi ile başlayan hikâye diğer torunları, eş, dost, akrabası ile genişleyen bir sohbet meclisine dönüşmektedir. Her fırsatı değerlendiren Cemil dede çocukları tatlı dil ve güzel sohbetleriyle ilmek ilmek işlemekte bu konuda okuyucuya örnek olmaktadır.

5-Ayşe Sevim ve Fatma Işık, *Allah Beni Seviyor*

Ayşe Sevim ve Fatma Işık tarafından psikolojik danışman destekli olarak kaleme alınan eser, 2013 yılında Timaş Çocuk Yayınlarından çıkmıştır. Kitap küçük boy ve 384 sayfadır. Âyetlerle değerler eğitimi teması ele alınmış, her bir öykü bir âyet ışığında kurgulanmıştır. Şekil ve görsel uygunluk bakımından hitap ettiği yaşa (4-8 yaş) uygundur. Fakat baskıda küçük boy tercih edilmesi sayfa sayısını artırmış, ergonomik yapıyı bozmuştur. Dil ve üslup açısından sade ve anlaşılırdır. İçeriğinde ise Kur'an-ı Kerimde Allah'ın sevdiği özelliklerin zikredildiği âyetler çeşitli kurgularla öyküleştirilmektedir.⁴⁷

6-Rıza Şemseddin, *Kur'an Bahçesi Serisi*

Rıza Şemseddin tarafından kaleme alınan 5 kitaplık seri, 2014 yılında Nar Yayınlarından çıkmıştır. Kitaplar büyük boy ve 16 sayfadır. Şekil ve görsel uygunluk bakımından paragraf başına düşen cümle sayısının fazlalığı dışında hitap ettiği yaşa (5-7 yaş) uygundur. Dil ve üslup bakımından içerdiği seviye üstü kelimeler dolayısıyla hitap ettiği yaşa uygun değildir. İçeriğinde ise çeşitli âyetlerin kısa ve net hikâyelerle izaha çalışıldığı görülmektedir.⁴⁸

7-Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, *İnanıyorum Serisi*

Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları tarafından hazırlanan bu seride: “Beni ve Her Şeyi Yaratın Allah- Rabia Gülcan”, “Bizim İçin Dua Eden Melekler- Elif Arslan”, “En Güzel Örnek Peygamberler- Pervin Ayşe Yaşa”, “Yol Gösterici Kutsal Kitaplar- Hatice Demirbağ”, “O'nun Dediği Olur Kaza ve Kader- Ayşenur Çalıkçı”, “Sonsuz Hayat Ahiret Yurdu- Ayla Abak” isimli 6 kitap yer almaktadır. 2016 yılında yayınlanan bu serinin her bir kitabı küçük boy ve 47 sayfadır. Şekil ve görsel uygunluk

⁴⁷ Ayşe Sevim ve Fatma Işık, *Allah Beni Seviyor* (İstanbul: Timaş Yayınları, 2013).

⁴⁸ Rıza Şemseddin, *Kur'an Bahçesi* (İstanbul: Nar Yayınları, 2014).

bakımından hitap ettiği yaşa (10-12 yaş) uygundur. Dil ve üslup bakımından yine hitap ettiği yaşa uygun ve sadedir. İçeriğinde inanç esaslarını konu edinen hikâyeler barındırmaktadır. “Beni ve Her Şeyi Yaratan Allah” isimli kitap haricinde her bir kitapta konusuna uygun âyetler kısa hikâyelerle izah edilmektedir. Hikâyeler kitabın kurgusuyla uyumlu ve karakterler okuyucunun yaş aralığındadır.⁴⁹

8-Özkan Öze, *Dersimiz Serisi*

Özkan Öze tarafından kaleme alınan serinin ilk kitabı 2016 yılında Uğurböceği Yayınlarından çıkmıştır. Seride Dersimiz Amentü, Dersimiz Güzel Ahlak, Dersimiz Namaz, Dersimiz Fatiha, Dersimiz İhlas Sûresi olmak üzere 5 kitap bulunmaktadır. Kitaplar orta boy ve 96-240 sayfa aralığındadır. Şekil ve görsel uygunluk bakımından hitap ettiği yaşa (9-14 yaş) uygundur. Dil ve üslup açısından oldukça mizahi bir üslup karşımıza çıkmaktadır. İçeriği ise Ümmüş Pörtlek Ortaokulunun çok zeki ve bir o kadar haylaz öğrencilerinden oluşan 5-A sınıfı ile onların yeni Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmeni Halis Muhlis’in eğlence dolu derslerinden oluşmaktadır. Dersimiz Fatiha kitabı başta olmak üzere bu seri çeşitli âyetlere getirdiği izahlar dolayısıyla çocuk tefsiri niteliği taşımaktadır.⁵⁰

9-Ayşe Serra Kara, *Öykülerle Namaz Sûreleri*

Ayşe Serra Kara tarafından kaleme alınan eser, 2016 yılında Kayalıpark Yayınlarından çıkmıştır. Kitap orta boy ve 45 sayfadır. Şekil ve görsel uygunluk bakımından uyumsuzluklar barındırmaktadır. Dil ve üslup bakımından hitap ettiği yaşın (7-9 yaş) üzerindedir. Bu yaş grubu için bir cümlede bulunması gereken en çok kelime sayısı 6 iken Öykülerle Namaz Sûreleri kitabında 32 kelimeye kadar çıktığı görülmektedir. İçerik bakımından ise namaz sûreleri olarak isimlendirdiğimiz Fatiha sûresi ve Kur’ân-ı Kerîm’in son on sûresini bazen nüzûl sebeplerine bağlayarak bazen de günlük hayata uyarlanarak kurgulanmış öykülerden oluşmaktadır.⁵¹

10-Rabia Aktaş, *Allah Kimleri Sever Serisi*

Rabia Aktaş tarafında kaleme alınan seri, 2018 yılında Siyer Çocuk Yayınlarından çıkmıştır. Seri İyilik Edenleri Sever, Sabredenleri Sever, Güzel

⁴⁹ Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, *İnanıyorum Serisi* (Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2016).

⁵⁰ Özkan Öze, “*Dersimiz Amentü*”, “*Dersimiz Güzel Ahlak*”, “*Dersimiz Namaz*” ve “*Dersimiz Fatiha*” (İstanbul: Uğurböceği Yayınları, 2016).

⁵¹ Ayşe Serra Kara, *Öykülerle Namaz Sûreleri* (Konya: Kayalıpark Yayınları, 2016).

Davrananları Sever, Temiz Olanları Sever, Tövbe Edenleri Sever, Tevekkül Edenleri Sever, Adaletli Davrananları Sever olmak üzere 7 kitaptan oluşmaktadır. Kitaplar orta boy ve 16 sayfadır. Şekil ve görsel uygunluk bakımından hitap ettiği yaşa (6-8 yaş) uygundur. Dil ve üslup bakımından ise kullandığı sade ve akıcı üslup 6 yaş ve üzeri için gerekli şartları sağlamaktadır. Her bir kitap Allah'ın sevdiği tutum ve davranışları içeren âyetleri Hafsa ve Zeyd kardeşlerin yaşantılarından örneklemelerle açıklamaktadır.⁵²

11-Hasan Uzun, *Kur'an'a Konan Bal Arısı Bir Nahl Sûresi Hikâyesi*

Hasan Uzun'un kaleme aldığı eser 2018 yılında Ravza Yayınlarından çıkmıştır. Kitap küçük boy ve 160 sayfadır. Şekil ve görsel uygunluk bakımından hitap ettiği yaşa (12-15 yaş) uygundur. Dil ve üslup açısından ise hitap ettiği yaşın üzerinde kabul edilebilecek bir düzeydedir. İçerik olarak ortaokul öğrencisi Sevede'nin dilinden Hasan amcasının yaz tatilinde evinde çocuklar için açtığı Kur'an okulunun derslerini dinlediğimiz bir hikâyedir. Nahl sûresinin bize verdiği tüm mesajları gündelik hayatın örnekleriyle harmanlayarak aktaran öyküleyici bir tefsir çalışmasıdır.⁵³

12-Veyssel Akkaya, *Hikâyelerle Namaz Sûreleri ve Duaları*

Veyssel Akkaya tarafından kaleme alınan eser, 2019 yılında Pırıltı Kitaplarından çıkmıştır. Küçük boy ve 182 sayfadır. Şekil ve görsel uygunluk bakımından hitap ettiği yaşa (9-14 yaş) uygundur. Dil ve üslup açısından da hitap ettiği yaşa uygundur. İçeriğinde namaz sûreleri ve namaz dualarının yanı sıra namazın ardından okunan Bakara sûresinin 255, 285 ve 286 gibi âyetleri de bulunmaktadır. Âyet ve sûrelerin meâllerinin ardından onlarla ilgili rivâyetler de hikâye tarzında karşımıza çıkmaktadır.⁵⁴

13-Selcen Yüksel Arvas, *“Hikâyelerle Çocuklara 40 Âyet” ve “Hikâyelerle Çocuklara 40 Dua”*

Selcen Yüksel Arvas tarafından kaleme alınan eserler, 2019 yılında Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınlarından çıkmıştır. Kitaplar büyük boy ve 88 sayfadır. Şekil ve görsel uygunluk bakımından hitap ettiği yaşa (7-12 yaş) uygundur. Dil ve üslup açısından muhatabı samimi ve sevecen bir üslupla sarar. İçerik açısından “Hikâyelerle

⁵² Rabia Aktaş, *Allah Kimleri Sever Serisi* (İstanbul: Siyer Çocuk Yayınları, 2018).

⁵³ Hasan Uzun, *Kur'an'a Konan Bal Arısı Bir Nahl Sûresi Hikâyesi* (İstanbul: Ravza Yayınları, 2018).

⁵⁴ Veyssel Akkaya, *Hikâyelerle Namaz Sûreleri ve Duaları* (İstanbul: Pırıltı Kitapları, 2019).

Çocuklara 40 Âyet” kitabının 40 farklı âyetin çocukların anlayabileceği yalınlıkta hikâyelerle izahı, “Hikâyelerle Çocuklara 40 Dua” isimli kitabı ise 40 duanın 16 tanesini dua âyetlerinden, yine muhatabın dilinden hikâyelerle izahı yapıldığı görülmektedir.⁵⁵

14-Yılmaz Yenidinç, *Minik Kalplere Dört-İnci Söz*

Yılmaz Yenidinç’in kaleme aldığı Minik Kalplere Dört-İnci Söz isimli eser 2019 yılında Nesil Çocuk Yayınlarından çıkmıştır. Kitap küçük boy ve 72 sayfadır. Şekil ve görsel uygunluk bakımından hitap ettiği yaşa (7-12 yaş) uygundur. Dil ve üslup açısından hitap ettiği yaşa uygun ve akıcıdır. Bilinmeyen kelimeler sayfa altlarında manaları ile verilmektedir. İçerik de ise namazın önemi ile ilgili birkaç âyeti anlamak üzere kurgulanmış çeşitli hikâyeler ve bu hikâyeler ile ilgili onlarca eğlenceli etkinlik bulunmaktadır.⁵⁶

15-Nehir Aydın Gökdoğan, *Canım Rehberim Kur'an'ım*

Nehir Aydın Gökdoğan tarafından kaleme alınan seri, 2019 yılında Damla Yayınevinden çıkmıştır. Seri Her Yaşta Âyetlerle Yaşa, Bir Kuş Hikâyesi, Neden Yalnız Kaldım, Asla Pes Etme, Endonezyalı Kardeşlerimiz, Afrika'dan Gelen Mektup, En Büyük Hazine Zamanım, Büyük Buluşmanın Hayali, Herkesten Kaçan Çocuk, Hayat Önderim Peygamberim olmak üzere 10 kitaptan oluşmaktadır. Kitaplar büyük boy ve 32 sayfadır. Şekil ve görsel uygunluk bakımından hitap ettiği yaşa (7-9 yaş) uygundur. Dil ve üslup açısından sade ve akıcı bir tarza sahiptir. İçeriğinde Elif, Esra ve Emre isminde üç meraklı kardeşin akıllarına takılan soruların cevaplarını Kur'an-ı Kerim’de arayışını anlatan birbirinden heyecanlı hikâyeler karşımıza çıkmaktadır.⁵⁷

16-Yasemin Ulun Pak, *Âyetlerle Erdemli Davranışlar Serisi*

Yasemin Ulun Pak tarafından kaleme alınan Âyetlerle Erdemli Davranışlar isimli seri, 2019 yılında Erdem Yayınlarından çıkmıştır. Seride, Bilge Kurabiye Yapıyor, Bilge Uçak Müzesinde, Bilge Okulda, Bilge Uçakta, Bilge Sporda, Bilge Oyun Parkında, Bilge’nin Planı, Bilge Mutfakta, Bilge’nin Ayna Oyunu, Bilge’nin Seçim Heyecanı olmak üzere toplam 10 kitap bulunmaktadır. Kitaplar büyük boy ve 24 sayfadır. Şekil ve görsel uygunluk bakımından hitap ettiği yaşa (5-7 yaş) uygundur.

⁵⁵ Selcen Yüksel Arvas, “Hikâyelerle Çocuklara 40 Âyet” ve “Hikâyelerle Çocuklara 40 Dua” (Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2019).

⁵⁶ Yılmaz Yenidinç, *Minik Kalplere Dört-İnci Söz* (İstanbul: Nesil Yayınları, 2019).

⁵⁷ Nehir Aydın Gökdoğan, *Canım Rehberim Kur'an'ım* (İstanbul: Damla Yayınevi, 2019).

Dil ve üslup açısından oldukça duru ve akıcıdır. İçerik açısından ise belirlenen erdemli davranış hakkında seçilen âyetin küçük yaş grubu için anlaşılabilir bir kurguyla aktarılması ve Bilge'nin heyecanlı hayatına okuyucuyu dâhil etmesi kitabı ilgi çekici hale getirmektedir.⁵⁸

17-Hasan Uzun, *Kalbi Atanlara 83 Âyette Yasin Sûresi*

Hasan Uzun'un kaleme aldığı eser 2020 yılında Ravza Yayınlarından çıkmıştır. Kitap küçük boy ve 96 sayfadır. Şekil ve görsel uygunluk bakımından hitap ettiği yaşa (12-15 yaş) uygundur. Dil ve üslup açısından ise hitap ettiği yaşın üzerinde kabul edilebilecek bir düzeydedir. İçerik bakımından lise öğrencisi Ethem ve ortaokullu kardeşi Ömer'in yaz tatilinde dayılarının kendilerine özel açtığı Kur'an okulunda Yasin sûresini özümsemek için yaptıkları tefsir sohbetlerini içeren öyküleyici bir tefsir çalışmasıdır.⁵⁹

18-İbrahim Arpacı ve Sema Çelem, *Kur'an Bana Ne Diyor?*

İbrahim Arpacı ve Sema Çelem tarafından kaleme alınan seri, 2020 yılında Türkiye Diyanet Vakfı Yayınlarından çıkmıştır. Seri Kur'an Bana Ne Diyor? Oku Diyor, Kur'an Bana Ne Diyor? Anla Diyor, Kur'an Bana Ne Diyor? Yaşa Diyor olmak üzere 3 kitaptan oluşmaktadır. Kitaplar büyük boy ve 73 sayfadır. Şekil ve görsel uygunluk bakımından kâğıt kalitesinden görsel malzeme kullanımına kadar özenli bir çalışma olduğu dikkat çekmektedir. Dil ve üslup bakımından hitap ettiği yaşa (9-12 yaş) birebir uygunluk sağlamaktadır. İçeriği oluşturan kurgu ve karakterler okuyucunun sosyal yaşantısına örnek oluşturabilecek niteliklerdedir. Kur'ân-ı Kerîm'in bazı sûrelerinin nüzûl sebepleri ve âyetlerinin bizlere verdiği mesajların çeşitli öykülerle aktarıldığı nitelikli bir çalışmadır. Bazen bir kuşun dilinden Mekke'nin fethinin anlatıldığı, bazen de küçük bir kız çocuğunun öğretmeninden öğrendiği bir âyeti hayatına uygulama çabasının anlatıldığı öyküler karşımıza çıkmaktadır.⁶⁰

19-Ayşe Serra Kara, *Öykülerle Kur'an'da Adı Geçen Hayvanlar*

Ayşe Serra Kara tarafından kaleme alınan eser, 2021 yılında Okur Çocuk Metamorfoz Yayınlarından çıkmıştır. Kitap orta boy ve 120 sayfadır. Şekil ve görsel

⁵⁸ Yasemin Ulun Pak, *Ayetlerle Erdemli Davranışlar* (İstanbul: Erdem Yayınları, 2019).

⁵⁹ Hasan Uzun, *Kalbi Atanlara 83 Âyette Yasin Sûresi* (İstanbul: Ravza Yayınları, 2020).

⁶⁰ İbrahim Arpacı ve Sema Çelem, *Kur'an Bana Ne Diyor?* (Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2020).

uygunluk bakımından hitap ettiği yaşa (9-14 yaş) uygundur. Dil ve üslup açısından 12 yaş ve üzerine hitap etmektedir. İçeriğinde balık, inek, deve, fil gibi birçok hayvanın zikredildiği âyetler bazen nüzûl sebeplerine göre bazen günlük hayatın kesitlerinden ilgi çekici olaylarla öyküleştirilerek okuyucuya aktarılmaktadır.⁶¹

20-Ayla Başaran, *Salih'in Kur'an Günlüğü*

Ayla Başaran'ın kaleme aldığı Salih'in Kur'an Günlüğü isimli eser 2021 yılında İnsan Yayınlarından çıkmıştır. Kitap küçük boy ve 74 sayfadır. Şekil ve görsel uygunluk bakımından hitap ettiği yaşa (9-12 yaş) uygundur. Dil ve üslup açısından yine hitap ettiği yaş seviyesindedir. İçerik açısından ise Salih'in serüvenlerini andıran olaylar içerisinde karşısına çıkan âyetlerin seçimlerine ışık tutması dikkatleri çeken nadir kurgulardan biridir. Böylece çocukların günlük yaşantılarında dahi Kur'an'a başvurmayı alışkanlık haline getirmesi için güzel bir örnek teşkil etmektedir.⁶²

21-Elif Yüceer, *Yürüyüş*

Elif Yüceer tarafından kaleme alınan eser 2021 yılında Türkiye Diyanet Vakfı yayınlarından çıkmıştır. Kitap büyük boy ve 56 sayfadır. Şekil ve görsel uygunluk bakımından hitap ettiği yaşa (7-12 yaş) uygundur. Dil ve üslup açısından oldukça sade ve anlaşılırdır. İçerik açısından ise bir babanın oğluna günlük hayatta karşılaştığı durumları yaptıkları tefekkür yürüyüşlerinde Lokman sûresiyle izaha çalıştığı eğlenceli bir eserdir.⁶³

22-Rabia Karzan, *Bizim Mahallede Namaz*

Rabia Karzan tarafından kaleme alınan eser, 2021 yılında Siyer Çocuk Yayınlarından çıkmıştır. Kitap orta boy ve 69 sayfadır. Şekil ve görsel uygunluk bakımından hitap ettiği yaşa (7-12 yaş) uygundur. Dil ve üslup açısından sade ve akıcı bir üsluba sahiptir. İçeriğinde Salim ve arkadaşlarının Ömer Hoca'nın desteğiyle namaza alışma yolculuğu anlatılırken namazın insana kattığı değerleri konu edinen âyet ve hadisleri de izah etmeden geçmedikleri dikkatleri çekmektedir.⁶⁴

⁶¹ Ayşe Serra Kara, *Öykülerle Kur'an'da Adı Geçen Hayvanlar* (İstanbul: Metamorfoz Yayıncılık, 2021).

⁶² Ayla Başaran, *Salih'in Kur'an Günlüğü* (İstanbul: İnsan Yayınları, 2021).

⁶³ Elif Yüceer, *Yürüyüş "Hikâyelerle Lokman Sûresi"* (Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2021).

⁶⁴ Rabia Karzan, *Bizim Mahallede Namaz* (İstanbul: Siyer Çocuk Yayınları, 2021).

23-Esra Çekici Demir, *Hikâyelerle Kısa Sûreler Serisi*

Esra Çekici Demir tarafından kaleme alınan seri, 2022 yılında Milli Gençlik Vakfı Yayınlarından çıkmıştır. Seri Fil Sûresi, Kevser Sûresi, Kureyş Sûresi ve Maun Sûresi olmak üzere 4 kitaptan oluşmaktadır. Her bir kitap orta boy ve 16 sayfadır. Sûreler bağlamından uzaklaşmadan 4-6 yaş grubunun anlayabileceği basit bir kurguyla yazılmıştır. Şekil ve görsel uygunluk bakımından şartları sağlarken dil ve üslup bakımından yaş seviyesinin üzerine çıkmıştır.⁶⁵

24-Fatma Sema Sekban, *Yok Artık Pelin*

Fatma Sema Sekban tarafından kaleme alınan eser, 2022 yılında Timaş Yayınlarından çıkmıştır. Kitap küçük boy ve 168 sayfadır. Şekil ve görsel uygunluk bakımından hitap ettiği yaşa (9-12 yaş) uygundur. Dil ve üslup açısından akıcı bir üsluba sahiptir. İçeriğinde Pelin'in sıkıcı bulduğu hayatını karşısına çıkan âyetler ile nasıl anlamlı hale getirdiği konusunu işleyen heyecanlı bir öykü karşımıza çıkmaktadır. Dedikodu, hırs, yalan gibi konularda başından geçen olayları konuyla ilgili âyetlerin ışığında çözümlemeye çalışmakla okuyucuya iyi bir örnek oluşturmaktadır.⁶⁶

25-Elif Yüceer, *Hazineye Açılan Kapı*

Elif Yüceer tarafından kaleme alınan eser 2023 yılında Erkam Yayınlarından çıkmıştır. Kitap küçük boy ve 87 sayfadır. Şekil ve görsel uygunluk bakımından hitap ettiği yaşa (9-12 yaş) uygundur. Dil ve üslup açısından yalın ve akıcı bir üsluba sahiptir. İçeriğinde Fatiha Sûresinde geçen besmele, şükür, merhamet, dua ve doğru yol kavramlarının anlamları Fatih ve annesinin tatlı muhabbetleri ile karşımıza çıkmaktadır.⁶⁷

26-Süleyman Ezber, *Arkadaşım Kur'an*

Süleyman Ezber tarafından kaleme alınan eser, 2023 yılında Çelik Yayınevinden çıkmıştır. Kitap küçük boy ve 160 sayfadır. Şekil ve görsel uygunluk bakımından hitap ettiği yaşa (9-14 yaş) uygundur. Dil ve üslup bakımından sade ve akıcı bir dil kullanıldığı görülmektedir. İçeriğinde okurun, yaşına yakın Yusuf isimli bir çocuğun dedesinden miras kalan sanat merkezinde yaşadığı birbirinden eğlenceli

⁶⁵ Esra Çekici Demir, *Hikâyelerle Kısa Sûreler Serisi* (Ankara: Milli Gençlik Vakfı Yayınları, 2022).

⁶⁶ Fatma Sema Sekban, *Yok Artık Pelin* (İstanbul: Timaş Yayınları, 2022).

⁶⁷ Elif Yüceer, *Hazineye Açılan Kapı "Hikâyelerle Fâtihâ Sûresi* (İstanbul: Erkam Yayınları, 2023).

günlerde Kur'ân-ı Kerim'in kısa sûrelerini tanımasına eşlik ettiği görülmektedir. Sûrelerin meâlleriyle birlikte kısmen tarihi süreçleri bazen de günümüze mesajları okuyucuya iletilmektedir.⁶⁸

27-Asiye Aslı Aslaner, *Âyetlerle Dini Değerler Serisi*

Asiye Aslı Aslaner tarafından kaleme alınan seri, 2023 yılında Gülce Çocuk Timaş Yayınlarından çıkmıştır. Seride Uğur Böceği Uzu, Kaplan Kağan, Arı Poli, Hopi, Topi ve Popi, Rakun Raki, Tavşan Tapi, Ceylan Ela, Gelincik Cici, Kaplan Kâzım, Kurbağa Kurciş olmak üzere toplamda 10 kitap bulunmaktadır. Kitaplar küçük boy ve 32 sayfadır. Şekil ve görsel uygunluk bakımından hitap ettiği yaşa (5-7 yaş) uygundur. Dil ve üslup açısından oldukça duru ve akıcıdır. İçerik açısından ise aile, çalışkanlık, sağlıklı beslenme, küskünlük, engelsiz yaşam, kurallara uymak, kitap sevgisi, merhamet, çevre bilinci, sakin olmak gibi değerler hakkında seçilen âyeti küçük yaş grubu için anlaşılabilir bir kurguyla aktarılmaktadır.⁶⁹

2.4. Bağımsız Sûre Tefsirleri

Sûrelerin sebab-i nüzûllerinin açıklandığı, içeriğindeki âyetlerin sayı ve konularının bildirildiği, muradı ilahinin izaha çalışıldığı bu eserlere daha çok 7 yaş ve üzeri çalışmalarda rastlanmaktadır. Özellikle namaz çağına erişen çocuklar için hazırlanan kısa sûrelerin mini tefsirleri onların rableriyle buluşma heyecanlarına ayrı bir mana katmaktadır. Tarzı bakımından farkları sebebiyle belli sûreler üzerinden konuyu hikâye kurgularıyla işleyen eserler “Tefsirde Öyküleştirme Türünde Eserler” bölümünde sunulmaktadır. Çocuklar için hazırlanan bağımsız sûre tefsiri çalışmaları, ilki 2007, sonuncusu 2023 yılında yayınlanan toplam 5 eserden oluşmaktadır.

1-Mecdi Fethi es-Seyyid, “*Çocuklar İçin Namaz Sûreleri ve Tefsiri*” ve “*Çocuklar İçin Yasin, Tebareke, Rahmân ve Amme Sûrelerinin Tefsiri*”

Mecdi Fethi es-Seyyid tarafından Arapça olarak kaleme alınan eserler, Halil Aldemir çevirisiyle 2007 yılında Polen yayınlarından çıkmıştır. Kitaplar küçük boy ve 128 sayfadır. Şekil ve görsel uygunluk bakımından da dil ve üslup açısından da çocuklara uygun birer eser değildirler. İçeriğinde görsel hiç bir materyal

⁶⁸ Süleyman Ezber, *Arkadaşım Kur'an* (İstanbul: Çelik Yayınevi, 2023).

⁶⁹ Asiye Aslı Aslaner, *Âyetlerle Dini Değerler* (İstanbul: Timaş Yayınları, 2023)

kullanılmadığı için ve cümleler çocukların anlayabileceği seviyenin çok üzerinde bulunduğu için çocuk kitabından ziyade yetişkin kitabı gibi görülmektedir. İsmi dışında kitaplarda çocuğa görelilik bulunmamaktadır.⁷⁰

2-Bilgenur Çorlu, *Kur'an-ı Kerim'deki Sûreleri Tanıyalım*

Bilgenur Çorlu tarafından kaleme alınan eser, 2012 yılında Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınlarından çıkmıştır. Kitap büyük boy ve 96 sayfadır. Şekil ve görsel uygunluk bakımından hitap ettiği yaşa (9-14 yaş) uygundur. Dil ve üslup açısından sade ve samimi bir üsluba sahiptir. İçeriğinde Alak sûresi, En'am sûresi, Fil sûresi gibi toplam 14 farklı sûrenin tefsiri yapılmaktadır. Öncelikle sûrenin isminin nereden geldiği bilgisi verilip sayısal verilerle de (kaç âyet, kaçınıcı sûre vb.) sûre kısaca tanıtılmaktadır. Ardından sûrenin indiği dönemdeki tarihi süreçten bilgi verilerek âyetlerin bizlere verdiği mesaj tatlı bir dille aktarılmaktadır.⁷¹

3-MGV Çocuk, *Âsım ve Zehra ile Âyetler Bahçesi*

MGV Çocuk yayın kurulu tarafından kaleme alınan eser, 2013 yılında MGV Çocuk Yayınlarından çıkmıştır. Kitap büyük boy ve 96 sayfadır. Şekil ve görsel uygunluk bakımından bazı bölümlerinde bulunan ürkütücü çizimler dolayısıyla hitap ettiği yaşa (7-12 yaş) uygun değildir. Dil ve üslup açısından manaları açıklanmayan Arapça kelimelerin sıklığı nedeniyle hitap ettiği yaşın üzerindedir. İçeriğinde namaz sûreleri ve dualarının Arapça metinleriyle beraber anlamları da verilerek kısa tefsir eşliğinde okuyucuya sunulduğu görülmektedir.⁷²

4-Ayşegül Akakuş Akgün, *Bulmacalarla Öğreniyorum Namaz Sûreleri*

Ayşegül Akakuş Akgün tarafından kaleme alınan eser, 2023 yılında Çelik Yayınevinden çıkmıştır. Kitap küçük boy ve 80 sayfadır. Şekil ve görsel uygunluk bakımından hitap ettiği yaşa (7-12 yaş) uygundur. Dil ve üslup açısından anlamı bilinmeyen kelimelere vurgu yapılmadığı ve açıklamaları verilmediği için hitap ettiği yaşın üzerindedir. İçeriğinde ise namaz sûrelerinin önce meâlleri, ardından kısaca o

⁷⁰ Mecdi Fethi es-Seyyid, “Çocuklar İçin Namaz Sûreleri ve Tefsiri” ve “Çocuklar İçin Yasin, Tebareke, Rahman ve Amme Sûrelerinin Tefsiri” çev. Halil Aldemir (İstanbul: Polen Yayınları, 2020).

⁷¹ Bilgenur Çorlu, *Kur'an-ı Kerim'deki Sûreleri Tanıyalım* (Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2012).

⁷² Abdullah Aydın Demir (ed.), *Âsım ve Zehra ile Âyetler Bahçesi* (Ankara: Milli Gençlik Vakfı Yayınları, 2013).

sûrenin indirildiği süreç, bizlere vermek istediği mesaj ve son olarak öğrendiğimiz bilgilerin pekiştirilmesi için çeşit çeşit bulmacalar karşımıza çıkmaktadır.⁷³

2.5. Konulu Tefsir Denemeleri

Konulu tefsir, farklı sûrelerde bulunan bir konuya dair âyetleri bir arada izaha çalışan tefsir türüdür. Kur'ân-ı Kerim'in bütün âyetlerini çocuklara aktarmanın doğru ve mümkün olmadığı göz önünde bulundurulduğunda Rabbini ve dinini tanımak noktasında meraklarını uyandıracak âyetlerin seçilerek açıklanması, konunun derinlemesine anlaşılabilmesi için doğru bir tercihtir. Bu türde 2008 yılından 2023 yılına kadar toplam 23 eser yayınlanmıştır.

1-Özkan Öze, *Merak Ediyorum Dizisi*

Özkan Öze tarafından kaleme alınan Merak Ediyorum isimli dizi, 2008-2012 yıllarında Uğur Böceği yayınlarından çıkmıştır. Dizide Allah'ı Merak ediyorum 1, Allah'ı Merak Ediyorum 2, Peygamberimi Merak Ediyorum, Kur'an'ı Merak Ediyorum, Cenneti Merak Ediyorum, Kaderi Merak Ediyorum, Melekleri Merak Ediyorum olmak üzere 7 kitaptan oluşmaktadır. Kitaplar küçük boy ve ortalama 150 sayfadır. Şekil ve görsel uygunluk bakımından hitap ettiği yaşa (9-12 yaş) uygundur. Dil ve üslup açısından hitap ettiği yaşın duygu ve düşüncelerini yansıtmakta gayet başarılıdır. İçerik açısından amentü esaslarında çocukların aklına takılan soruları konu ile ilgili âyetler ışığında yine onların dilinden birer birer açıklayan ilgi çekici cevaplar içermektedir. Yazarın bazen kendi hayatından bazen çevresinde yorumladığı olaylardan ilettiği aktarımlar çoğunluğu soyut soruları muhatabın zihninde somutlaştırmak konusunda oldukça yardımcı olduğu görülmektedir.⁷⁴

2- M. Ali. Türk, *Bana Öğret Serisi*

M. Ali Türk tarafından kaleme alınan seri, 2013 yılında Defne Yayınlarından çıkmıştır. Seri Bana Allah'ı Öğret 1, Bana Allah'ı Öğret 2, Bana Dinimi Öğret, Bana Kur'an'ı Öğret, Bana Peygamberimi Öğret, Bana Adem ve Havva'yı Öğret, Bana Melekleri Öğret, Bana Şeytanı Öğret, Bana Kaderi Öğret, Bana Kıyameti Öğret, Bana Cenneti Öğret, Bana Dini Hikâyeler Anlat olmak üzere 13 kitaptan oluşmaktadır.

⁷³ Ayşegül Akakuş Akgün, *Bulmacalarla Öğreniyorum Namaz Sûreleri* (İstanbul: Çelik Yayınevi, 2023).

⁷⁴ Özkan Öze, *Merak Ediyorum* (İstanbul: Uğurböceği Yayınları, 2008).

Kitaplar küçük boy ve 160 sayfadır. Şekil ve görsel uygunluk bakımından çocuk edebiyatı kategorisine uygun değildir. Dil ve üslup bakımından hitap ettiği yaşın (12-14 yaş) üstünde bir anlatım kullanılmıştır. İçerik bakımından incelendiğinde ise kitap isimlerinin yer aldığı konular bazen Kur'an âyetleriyle bazen bilimsel verilerle izaha çalışılmış olsa da doğruluğu kanıtlanmamış bilgilerin aktarımı eserlerin güvenilirliğini zedelemiştir.⁷⁵

3- Dr. Faruk Kanger, *Organlarımız Konuşuyor*

Dr. Faruk Kanger tarafından kaleme alınan eser, 2017 yılında Erkam Yayınlarından çıkmıştır. Kitap orta boy ve 150 sayfadır. Şekil ve görsel uygunluk bakımından hitap ettiği yaşın (10-14 yaş) üzerindedir. Dil ve üslup açısından hitap ettiği yaşa uygundur. İçeriğinde her bir organımızın şükür sebebimiz olduğunu vurgulayan açıklamaların yanı sıra, insanın yaratılışını konu edinen âyetlerin ara ara bilimsel izahlarına da yer verildiği görülmektedir.⁷⁶

4-Hatice Kübra Tongar, *Çocuklar İçin Ayet Ayet Allah Sevgisi*

Hatice Kübra Tongar tarafından kaleme alınan Çocuklar İçin Ayet Ayet Allah Sevgisi isimli eser, 2021 yılında Hayykitap Çocuktan çıkmıştır. Kitap büyük boy ve 56 sayfadır. Şekil ve görsel uygunluk bakımından hitap ettiği yaşa (5-7 yaş) uygundur. Dil ve üslup açısından cümle ve paragraf uzunlukları sebebiyle belirtilen yaşın üzerinde bir üsluba sahiptir. İçeriğinde farklı farklı sûrelerdeki “Allah kullarını çok sever” mesajını veren âyetler kısa açıklamalarla yer almaktadır. Kitaptaki her bir âyetin bulunduğu sûrelerin tanıtımları Kur'an'ı tanımak adına güzel bir bölüm sunmaktadır.⁷⁷

5- Ayşe Dolmacı, *Kuran'da Geçen Evler*

Ayşe Dolmacı tarafından kaleme alınan eser, 2023 yılında Multibem Yayınlarından çıkmıştır. Kitap orta boy ve 32 sayfadır. Şekil ve görsel uygunluk bakımından hitap ettiği yaşa (6-9 yaş) uygundur. Dil ve üslup açısından yalın ve akıcıdır. İçeriğinde ise Kur'an-ı Kerim'de sırasıyla insanlara, arılara, örümceklere, karıncalara ait evler tanıtıldıktan sonra mescitler bölümünde Kâbe, Mescid-i Nebvî, Mescid-i Aksâ ve Kubâ Mescidi öz bilgilerle anlatılmaktadır.⁷⁸

⁷⁵ M. Ali. Türk, *Bana Öğret* (İstanbul: Defne Yayınları, 2013).

⁷⁶ Faruk Kanger, *Organlarımız Konuşuyor* (İstanbul: Erkam Yayınları, 2017).

⁷⁷ Hatice Kübra Tongar, *Çocuklar İçin Ayet Ayet Allah Sevgisi* (İstanbul: Hayygrup Yayıncılık, 2021).

⁷⁸ Ayşe Dolmacı, *Kuran'da Geçen Evler* (İstanbul: Multibem Yayınları, 2023).

2.6. Popüler Bilimle Kevnî Âyetleri Tefekkür Türünde Eserler

Çocukların doğada her daim dikkatini çeken olayların ayetler ışığında anlayabilecekleri dil ve üslup ile aktarımı çocuklar için hazırlanmış popüler bilimle kevnî âyetleri tefekkür türünde eserler olarak isimlendirilebilir. Evrenin yaratılışı ve düzeni, insanın yaratılışı ve sosyolojik açısı, hayvanlar ve bitkiler âleminin gizemi gibi konuları barındıran bu tür eserler çocuklar ve ebeveynler tarafından yoğun talep görmektedir. Bu başlıkta toplam 27 eser incelenmiştir.

1-Tarık Uslu, *Şu Acayip Şeyler*

Tarık Uslu tarafından kaleme alınan *Şu Acayip Şeyler* isimli serinin ilk kitabı, 2008 yılında Uğur Böceği Yayınlarından çıkmıştır. Seride, *Şu Acayip Hayvanlar*, *Şu Acayip Bitkiler*, *Şu Acayip Gökyüzü*, *Şu Acayip Yeryüzü*, *Şu Acayip İnsan Vücudu*, *Şu Acayip Böcekler*, *Şu Acayip Uzay*, *Şu Acayip Atom*, *Şu Acayip Hücre*, *Şu Acayip Kuşlar*, *Şu Acayip Balıklar*, *Şu Acayip Işık ve Renk*, *Şu Acayip Arılar*, *Şu Acayip Karıncalar*, *Şu Acayip Kelebekler*, *Şu Acayip Gözler*, *Şu Acayip Sürüngeçler*, *Şu Acayip Anneler*, *Şu Acayip Ağaçlar*, *Şu Acayip Kulaklar*, *Şu Acayip Beyin*, *Şu Acayip Burunlar*, *Şu Acayip Sinekler* olmak üzere toplam 23 kitap bulunmaktadır. Kitaplar küçük boy ve 144-192 sayfa aralığındadır. Şekil ve görsel uygunluk bakımından hitap ettiği yaşa (9-12 yaş) uygundur. Dil ve üslup bakımından okurları kendine çeken samimi bir tarza sahiptir. İçerik açısından ise Allah'ın yarattığı şeyleri yine Allah'ın kelimelerinden okuyucuya bilimsel veriler ve ifadelerle izaha çalışan, yeri geldiğinde güldüren yeri geldiğinde düşündürten kıymetli bir eser olarak karşımıza çıkmaktadır.⁷⁹

2-Özkan Öze, *Yeryüzü Ayetleri 1-2*

Özkan Öze tarafından kaleme alınan *Yeryüzü Ayetleri 1* “Büyük Karanlığın Sırrı” ve *Yeryüzü Ayetleri 2* “Mucizeler Fabrikası” isimli eserler, 2015 yılında Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınlarından çıkmıştır. Kitaplar küçük boy ve 142-148 sayfadır. Şekil ve görsel uygunluk bakımından hitap ettiği yaşa (9-12 yaş) uygundur. Dil ve üslup açısından samimi ve merak uyandıran bir anlatım kullanıldığı görülmektedir. İçeriğinde ise gezegenler, yağmur, rüzgâr vb. konuların işlenerek, tevhide ve Allah'ın yaratma sanatına dikkat çeken dolayısıyla okuyucuyu tefekküre yönelten zengin bir çalışma karşımıza çıkmaktadır.⁸⁰

⁷⁹ Tarık Uslu, *Şu Acayip Şeyler* (İstanbul: Uğurböceği Yayınları, 2008).

⁸⁰ Özkan Öze, *Yeryüzü Ayetleri 1-2* (Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2015).

3-Nurcan Yıldırım, *Âyet Âyet Keşfet Bitkiler*

Nurcan Yıldırım tarafından kaleme alınan eser, 2022 yılında Multibem Yayınlarından çıkmıştır. Kitap orta boy ve 96 sayfadır. Şekil ve görsel uygunluk bakımından hitap ettiği yaşa (9-14 yaş) uygundur. Dil ve üslup açısından oldukça yalın ve okuyucuyu meraka sevk eden bir dil kullanıldığı görülmektedir. İçeriğinde Kur'ân-ı Kerimde adı geçen bitkiler ile ilgili âyetler verilerek söz konusu bitkilerin özelliklerinden birer birer bahsedilmektedir. Her bölümün sonunda bahsi geçen bitki ile ilgili bir materyal üretim etkinliği eklenerek kitaba olan ilginin artırıldığı dikkatleri çekmektedir.⁸¹

4-Nurcan Yıldırım, *Âyet Âyet Keşfet Hayvanlar*

Nurcan Yıldırım tarafından kaleme alınan eser, 2022 yılında Multibem Yayınlarından çıkmıştır. Kitap orta boy ve 96 sayfadır. Şekil ve görsel uygunluk bakımından hitap ettiği yaşa (9-14 yaş) uygundur. Dil ve üslup açısından oldukça yalın ve okuyucuyu meraka sevk eden bir dil kullanıldığı görülmektedir. İçeriğinde Kur'ân-ı Kerimde adı geçen hayvanlar ile ilgili âyetler verilerek söz konusu hayvanların özelliklerinden birer birer bahsedilmektedir. Her bölümün sonunda bahsi geçen hayvan ile ilgili bir materyal üretim etkinliği eklenerek kitaba olan ilginin artırıldığı dikkatleri çekmektedir.⁸²

2.7. Kur'an/Tefsir Temalı Diğer Çalışmalar

1- Muharrem Tan- Asım Uysal- Mürşide Uysal, *Ayetlerin İniş Hikayeleri*

Muharrem Tan- Asım Uysal- Mürşide Uysal tarafından kaleme alınan eser, 2004 yılında Uysal Yayınevinden çıkmıştır. Kitap orta boy ve 168 sayfadır. Şekil ve görsel uygunluk bakımından hitap ettiği yaşın (9-14 yaş) üzerindedir. Dil ve üslup açısından yine hitap ettiği yaşın çokça üzerindedir. İçeriğinde Kur'ân-ı Kerim'in çeşitli sûrelerinden alınmış farklı farklı âyetlerin indiriliş hikâyeleri anlatılmaktadır. Anlatılan hikâyelerin ardından konuyla ilgili açık uçlu sorular yöneltilerek bilgilerin pekiştirilmesi sağlanmaya çalışıldığı görülmektedir.⁸³

⁸¹ Nurcan Yıldırım, *Âyet Âyet Keşfet Bitkiler* (İstanbul: Multibem Yayınları 2022).

⁸² Nurcan Yıldırım, *Âyet Âyet Keşfet Hayvanlar* (İstanbul: Multibem Yayınları, 2022).

⁸³ Muharrem Tan vd., *Ayetlerin İniş Hikayeleri* (İstanbul: Uysal Yayınevi, 2016).

2-Nurdan Damla, *Biricik Dinim İslâm*

Nurdan Damla Tarafından kaleme alınan eser, 2012 yılında Çilek Kitaplardan çıkmıştır. Kitap küçük boy ve 223 sayfadır. Şekil ve görsel uygunluk bakımından hitap ettiği yaşa (9-12 yaş) uygundur. Dil ve üslup açısından akıcı bir üsluba sahiptir. İçeriğinde imanın ve İslâm'ın şartlarının Kur'an âyetlerinin ışığında bazen öykülerle bazen bilimsel izahlar aracılığıyla muhataba aktarıldığı görülmektedir.⁸⁴

3-Nurdan Damla, *365 Günde Sevgili Kitabım Kur'an*

Nurdan Damla tarafından kaleme alınan eser, 2018 yılında Timaş Çocuk Yayınlarından çıkmıştır. Kitap büyük boy ve 478 sayfadır. Şekil ve görsel uygunluk bakımından hitap ettiği yaşın (6-14 yaş) üzerindedir. Sayfa sayısının çokluğu sebebiyle kitabın ağırlaşması ergonomikliği bozmaktadır. Dil ve üslup açısından en az 9 yaş ve üzerine hitap etmektedir. İçeriğinde ise Kur'an-ı Kerim'in âyetlerinden bazılarının tarihi sürece göre birer birer izaha çalışılmış olduğu gözlemlenen bu eser, çocuklara tefsir ile İslâm tarihinin bir arada sunulduğu güzel bir çalışmadır.⁸⁵

4-Veli Tahir Erdoğan, *114 Sûrede Kur'an Çocuklara Ne Diyor?*

Veli Tahir Erdoğan tarafından kaleme alınan eser, 2021 yılında Bilge Oğuz Yayınlarından çıkmıştır. Kitap büyük boy ve 407 sayfadır. Şekil ve görsel uygunluk bakımından hitap ettiği yaşa (10-14 yaş) uygundur. Sayfa sayısının çokluğu nedeniyle kitabın ağırlaşması ergonomikliği bozmaktadır. Dil ve üslup açısından sade bir dil kullanılması ve bilinmeyen kelimelerin kalın-italik yazılarak anlamlarının kitabın en arkasındaki sözlük kısmında verilmesi anlaşılabilirliği artırmaktadır. İçeriğinde bir okulun öğretmenleri ve üniversiteden gelen öğretim üyelerinin desteğiyle 114 öğrencinin dilinden 114 sûrenin tefsiri yer almaktadır. Sûrelerin kısa tanıtımlarından sonra çocukların anlayabileceği konu başlıkları bazen bilimsel izahlarla bazen kıssalarla okuyucuya aktarılmaktadır.⁸⁶

⁸⁴ Nurdan Damla, *Biricik Dinim İslam* (İstanbul: Çilek Yayınları, 2012).

⁸⁵ Nurdan Damla, *365 Günde Sevgili Kitabım Kur'an* (İzmir: Timaş Yayınları, 2018).

⁸⁶ Veli Tahir Erdoğan, *114 Sûrede Kur'an Çocuklara Ne Diyor?* (İstanbul: Bilgeoğuz Yayınları, 2021).

3. KUR’AN/TEFSİR TEMALİ ÇOCUK ESERLERİNİN TEFSİR İLMİNİN VERİLERİ AÇISINDAN ANALİZİ

Çalışmanın bu bölümüne kadar çocuklar için hazırlanan Kur’an/tefsir konulu eserlerin çocuk edebiyatı açısından taşıması gereken özellikleri ile değerlendirmeleri yapılmıştır. Bu bölümde ise incelediğimiz eserlerin bazılarında Tefsir ilmi açısından bulundurulması gereken kriterler örneklendirilerek açıklanmaktadır.

3.1. Tefsir İlmi Açısından Sorun Teşkil Eden Hususlar

Gerek yetişkinler gerekse çocuklar için âyetleri tefsir ederken dikkat edilmesi zorunlu olan bazı hususlar bulunmaktadır. Bunların başında Kur’an bütünlüğünün korunması, âyetlerin bağlamından koparılmaması, sebebi nüzûlün dikkate alınması gibi başlıklar sayılabilmektedir. Çalışma boyunca değerlendirmesi yapılan eserlerden seçilen örneklerde Tefsir ilmi açısından sorun teşkil eden hususlar ise detaylandırılarak âyetlerde seviye üstü çeviri sorunu, metinlerde seviye üstü ifadelerin kullanılması, çocuğa göreliği gözetirken hatalı tercüme yapılması, âyetlerin yanlış te’vil edilmesi, âyetin bağlamından koparılması sorunu ve mezhepsel yorumun çocuk eserlerine yansıtılması, tefsir yaparken yeterli açıklamanın yapılmaması, Kur’ânî bilgi noktasında yetersizlik, çocukların sosyal yaşamına uygun konuların seçilmemesi, kullanılan görsellerin âyetin yorumuyla bağdaşmaması, âyetlerin yorumunda israiliyyat temelli bilgilerin kullanılması şeklinde başlıklandırılmaktadır.⁸⁷

3.1.1. Âyetlerde Seviye Üstü Çeviri Sorunu

Tercüme esnasında metnin aslını bozmamak, ekleme ve çıkarma yapmadan ifadelerin orijinal halini barındırmak gerekmektedir. Fakat çocuk kitapları için yapılan tercümelerde muhatap kitlenin günlük hayatta kullanmadığı, anlamını bilmediği kelimelerin kullanılması da tekrar tercüme gerektiren bir soruna yol açmaktadır. Bu sorunun ortadan kaldırılması için çeviri sırasında çocukların okuduklarında yanlarında bir yetişkine ya da sözlüğe ihtiyaç duymadan doğrudan anlayabilecekleri kelimelerin tercih edilmesi gerekmektedir.

⁸⁷ Bayram Köseoğlu, “Diyanet İşleri Başkanlığı’nın Kur’an, Meal Ve Tefsir İle İlgili Yayınları Ve Kur’an Kültürümüze Katkısı”, *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi (ÇÜİFD)* 19/2 (Aralık 2019), 817-836.

Âyetlerde seviye üstü çeviri problemi çocuk eserlerinde sıkça karşımıza çıkan bir problem olarak dikkat çekmektedir. Çocuğun dilini yakalayamayan eserler maalesef çocukların ilgisini de çekmemektedir. Mesela 7-12 yaşa hitap eden bir eserde kısa sûrelerin tercümeleri yapılırken “*De ki: Yarattığı her şeyin şerrinden...*”⁸⁸, “*Odun taşıyan ve boynunda hurma lifinden bir ip olan karısı da (aynı akıbetle uğrayacaktır).*”⁸⁹, “*Rabbini överek tenzih et ve O’ndan mağfiret dile...*”⁹⁰, “*Kesinlikle cehennem (bu dünyada basiret gözüyle) görürdünüz.*”⁹¹, “*Hayır; gerçek şu ki insan, kendini müstağni görünce haddini aşar ve azar.*”⁹² şeklinde kullanılan şer, akıbet, tenzih, mağfiret, basiret, müstağni, had gibi Arapça kökenli kelimelerin manalarını kitabın hedef aldığı 7-12 yaş grubu çocukların bilmiyor olması değil yazarın bunu dikkate almamış olması sorun teşkil etmektedir.

Yine namaz sûrelerinin tefsirini yapan bir çocuk kitabında Kevser sûresinin 3. âyeti “*Asıl sonu kesik olan, senin düşmanın (sana buğzeden)dir.*”⁹³ şeklinde tercüme edilmiş, parantez içinde daha açık bir mana beklerken birçok yetişkininin dahi sözlük kullanmadan bilemeyeceği bir kelime ile karşılaşmıştır. Oysa “*Asıl soyu gelmeyecek olan, sana karşı nefret duyandır.*”⁹⁴ şeklinde bir tercüme eserin okuyucu kitlesi için daha anlaşılır bir tarz olacağı düşünülmektedir.

3.1.2. Metinlerde Seviye Üstü İfadelerin Kullanılması

Çocuk eserlerinde seviye üstü ifadelerin kullanılması, özellikle yabancı dillerden Türkçeye çevrilen eserlerde sıklıkla görülen bir olgudur. Nitekim çocuklar için yazıldığı iddia edilen, Arapça aslından Türkçeye tercüme edilen bir eserde çocukların günlük hayatta kullanmadığı, anlamını bilmediği birçok kelimenin çeşit çeşit âyetlerin tefsirlerinde sıklıkla kullanıldığı dikkatleri çekmektedir. “*Güneş de Allah’ın âyetlerinden/delillerinden biridir. Bu büyük yıldız, arşın altında kendisi için*

⁸⁸ Karabağ & Özen, *Kur’an Ülkesini Tanıyalım*, 29.

⁸⁹ Karabağ & Özen, *Kur’an Ülkesini Tanıyalım*, 30.

⁹⁰ Karabağ & Özen, *Kur’an Ülkesini Tanıyalım*, 30.

⁹¹ Karabağ & Özen, *Kur’an Ülkesini Tanıyalım*, 33.

⁹² Karabağ & Özen, *Kur’an Ülkesini Tanıyalım*, 37.

⁹³ Gül, *Cemil Dede Namaz Surelerini Anlatıyor*, 106.

⁹⁴ Karaman vd., *Kur’an Yolu Meali*, 108/3; Hâce Ahmet Didin, *Kur’an-ı Kerim Türkçe Kelime Meali*, (Ankara: Rayiha Yayıncılık, 2006).

belirlenmiş nihâî mekana doğru akar gider."⁹⁵, "Cennete şirkten, riyadan her türlü inkardan uzak tevhid inancına sahip olmakla ve yalnızca Allah'a ibadet ile girilir."⁹⁶, "Bütün varlıklar O'nun lütfuna ve keremine ihtiyaç duyar."⁹⁷, "Yukarıdaki âyetler, mukarrabûnun ödüllendirileceği iki cennet ile, sağdakilerin mükâfatlandırılacağı diğer iki cennetin özelliklerini bize anlatmıştır."⁹⁸, "Zikri geçen âyet-i kerîmeler kâfirlerin cehennemde yaşayacakları şiddetli azâbı ve mü'minlerin cennette karşılaşacakları mükâfatlarını izah eder."⁹⁹, "Mahlûkat üzerinde düşünen kişi yaratıcının azametini ve birliğini anlar ve O'ndan başka kimseye ibadette bulunmaz."¹⁰⁰, "Rabbi onu zayıf bir su damlasından yarattı. Sonra onu nutfе haline getirdi, sonra da aleka yaptı. Sonra da yaratılışına son şeklini verdi."¹⁰¹ gibi sayfalarca aktarılabilecek örneklerden sadece birkaçı bile bu ifadeler kullanılırken muhatap olarak çocuğun seçilmediğini gözler önüne sermektedir. Hâlbuki tercüme esnasında metnin aslını bozmadan kelimelerin çocukların anlayabileceği manalarının seçilmesi metni anlaşılır kılmaktadır. Öğrenilmesi istenilen kavramlar için ise italik yazı stiline tercih edilmesi, sonraki cümlelerde manasının metnin akışı içerisinde verilmesi ya da son çare olarak dipnotta veya metnin sonunda sözlük hazırlanarak mananın verilmesi gerekmektedir. Şu haliyle bu cümleler 12-18 yaş çocuk ve gençlerin doğrudan anlayamayacağı, tekrar açıklamaya ihtiyaç duyulan metinlere örnek teşkil etmekten başka bir yere konumlandırılmamaktadırlar.

Yine çocuklar için mini tefsir mahiyetinde hazırlanmış bir başka eserde metin içerisinde sıklıkla tekrar eden müşrik, şirk, inkârcı, tevhid, şanı yüce, kulluk şuuru gibi ifadelerin izahının yapılmaması mananın anlaşılmasına engel olduğu gibi okuma isteğini de yüksek oranda azaltacağı düşünülmektedir. Sözlük anlamlarının verilemediği durumlarda somut bir örnekle gizil öğrenmenin sağlanmaya çalışılması da bu gibi kavramlar için kurtarıcı olabilmektedir.¹⁰²

⁹⁵ es-Seyyid, Yasin, *Tebareke, Rahman ve Amme Surelerinin Tefsiri*, 31.

⁹⁶ es-Seyyid, Yasin, *Tebareke, Rahman ve Amme Surelerinin Tefsiri*, 40.

⁹⁷ es-Seyyid, Yasin, *Tebareke, Rahman ve Amme Surelerinin Tefsiri*, 80.

⁹⁸ es-Seyyid, Yasin, *Tebareke, Rahman ve Amme Surelerinin Tefsiri*, 93.

⁹⁹ es-Seyyid, Yasin, *Tebareke, Rahman ve Amme Surelerinin Tefsiri*, 102.

¹⁰⁰ es-Seyyid, Yasin, *Tebareke, Rahman ve Amme Surelerinin Tefsiri*, 112.

¹⁰¹ es-Seyyid, Yasin, *Tebareke, Rahman ve Amme Surelerinin Tefsiri*, 121.

¹⁰² Demir (ed.), *Asım ve Zehra ile Ayetler Bahçesi*, 34-92.

3.1.3. Çocuğa Göreliği Gözetirken Hatalı Tercüme Yapılması

Muhatabı çocuk olan eserleri kaleme alırken cümleleri anlaşılır kılmak için çocukların günlük hayatındaki ifadelerin kullanılması gerekmektedir. Bu durum tercüme söz konusu olduğunda daha büyük önem arz etmektedir.

Tercümesi yapılan cümlelerin aslını bozmadan, aslında olan kelimelerden eksiltme ya da artırma yapmadan tam karşılığının çocuğun günlük ifadelerinden seçilerek verilmesi doğru sonuçlara ulaştırmaktadır. Bunun aksine çocuğun anlamayacağı düşünülen ifadenin yok sayılması ya da anlaşılсын diye yanına fazladan ifadelerin eklenmesi âyetle verilmek istenen mesajın buharlaşmasına sebep olduğundan yanlış bir tutum olarak karşımıza çıkmaktadır.¹⁰³

Âyet meâli verilirken yetişkinler için belirlenen tercüme kuralları ne ise çocuklar için de bu kuralların gözetilmesi zorunluluğu metnin sıhhati açısından mühim görülmektedir.

Bu konuda *Benim Kur'an-ı Kerim Sözlüğüm* isimli eserde yazar Fatiha sûresinde “*Errahmâni-rrahîm*” âyetinin tercümesini “*Bütün canlıların rızıklarını O verir. O, bütün canlılara acıyıp şefkat eder.*” şeklinde Rahmân sıfatını Rezzâk sıfatının manasıyla, Rahîm sıfatını ise Rahmân sıfatının manasıyla tanımlayarak vermektedir. Oysa hem klasik hem çağdaş müfessirler bu iki sıfat arasındaki farkı “Yaygın kanaate göre rahman dünya hayatında herkesi, rahim ise âhirette sadece müminleri kapsayan ilâhî rahmeti ifade eder.”¹⁰⁴ şeklinde açıklamaktadır. Ya da bir başka ifadeyle “Rahmân”ın mânâsının “Bütün yaratıklara rahmet eden” “Rahîm”in mânâsının ise, “Sadece müminlere merhamet eden” demek olduğu belirtilmektedir.¹⁰⁵ Rahîm sıfatının inanan ayrımı yapılmaksızın Rahmân sıfatıyla aynı manada verilmesi hem eksik hem yanlış bir tercüme örneğini bizlere sunmaktadır. Tercümede çocuklar için soyut kavramlardan uzak durmak niyetiyle ahiret hayatından bahsedilmese bile sadece iyilik yapanların ödüllendirileceği ifade edilmesi gerekmektedir.¹⁰⁶

¹⁰³ Abdulcelil Bilgin, “Kur'an Meallerinde Özne Yanlışlarının Neden Olduğu Çeviri Hataları”, *İnönü Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 7/1 (Şubat 2017), 65-79; Yahya Yaşar, “Kur'an Çevirilerinde Nüanslara Dikkat Etmeme Sorunu”, *BEÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi* 8/1 (Haziran 2021), 33-57.

¹⁰⁴ Bekir Topaloğlu, “Rahman”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, (Erişim 9 Şubat 2024).

¹⁰⁵ Ebû Cafer Muhammed b. Cerir et-Taberî, *Taberî Tefsiri*, çev. Hasan Karakaya ve Kerim Aytekin (İstanbul: Hisar Yayınevi, 1996), 1/77; Ebû Mansûr el-Mâtürîdî, *Te'vilâtü'l- Kur'an Tercümesi*, çev. Bekir Topaloğlu vd. (İstanbul: Ensar Neşriyat, 2019).

¹⁰⁶ Çeleğin, *Benim Kur'an-ı Kerim Sözlüğüm*, 115.

Bir başka yazar Rahmân ve Rahîm kavramlarıyla ilgili benzer bir hatayı Neml sûresi 30. âyetin meâlini verirken yapmaktadır. Söz konusu yazar, âyetin meâlini verirken bismelenin anlamında Allah'ın Rahmân ve Rahîm sıfatları için “*Kullarını şefkat ve merhametle kuşatan, onları çok seven Allah'ın adıyla...*” ifadelerini kullanarak Rahîm sıfatının manasını yanlış ve eksik verdiği görülmektedir.¹⁰⁷

Bir başka eserde ise Kureyş sûresinde çocuklar için daha iyi anlaşılması maksadıyla olacak ki Arapça metninde olmayan bir kelime eklenerek 4. âyet “*O (Rab) ki onları o kurak yerde aç kalmaktan ve her çeşit korkudan emin kıldı.*”¹⁰⁸ şeklinde tercüme edildiği dikkatleri çekmektedir. Metnin aslında “o kurak yer” ifadesine karşılık gelen herhangi bir kelime bulunmamaktadır. Bu durum kelime ekleme yoluyla âyet meâlinin hatalı tercümesine örnek teşkil etmektedir. Bunun yerine “*Onlar da kendilerini besleyip açlıklarını gideren ve her çeşit korkudan emin kılan...*”¹⁰⁹ şeklinde metnin yapısını bozmadan aynı zamanda muhatabın verilen mesajı doğrudan anlayabileceği bir tercümenin kullanılması daha nitelikli sonuçlara ulaştıracağı düşünülmektedir.

Kur'an ile ilgili merak edilen soruları cevaplama amacı güden bir kitapta ise İsrâ sûresinin 106. âyetini “*Biz Kur'an'ı, insanlara dura dura okuyasın diye âyet âyet ayırdık ve onu peyderpey indirdik.*”¹¹⁰ yerine metnin aslında olmayan “Kur'ân dersleri halinde” kelimeleri eklenerek “*Hem o vahyi, insanların zihinlerine sindire sindire okuman için zaman zaman gelen Kur'ân dersleri halinde indirdik.*”¹¹¹ şeklinde tercüme edilmesi de âyet meâllerinin hatalı türçüme edilmesine örnek olarak karşımıza çıkmaktadır.

3.1.4. Âyetlerin Yanlış Te'vil Edilmesi

Kur'an-ı Kerim'in âyetlerini okurken muradı ilahinin anlaşılmasında güçlük çekilen kısımların yorumlanması önemli bir ihtiyaç olarak karşımıza çıkmaktadır.

¹⁰⁷ Tongar, *Çocuklar İçin Ayet Ayet Allah Sevgisi*, 47.

¹⁰⁸ Çeleğin, *Benim Kur'an-ı Kerim Sözlüğüm*, 128.

¹⁰⁹ *Kur'an Yolu Meali*, çev. Hayrettin Karaman vd., (Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2020), el-Kureyş 106/4.

¹¹⁰ *Kur'an-ı Kerim Meâli*, çev. Halil Altuntaş - Muzaffer Şahin (İstanbul: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2010), el-İsrâ 17/106; Mehmet Okuyan, *Kur'an Meal-Tefsir*, (İstanbul: Haliç Üniversitesi Yayınları, 2021) el-İsrâ 17/106.

¹¹¹ Özkan Öze, *Kur'an'ı Merak Ediyorum*, (İstanbul: Uğurböceği Yayınları, 2022), 53.

Yapılan te'vilin doğruluğu işte bu noktada, konunun doğru ya da yanlış anlaşılması hususunda belirleyici rol oynamaktadır. Bu duruma çocuk eserlerinde az da olsa rastlanmakta ve âyetlerin yanlış anlaşılmalara sebep olacak şekilde tefsir edildiği gözlemlenmektedir. Söz konusu durumda Mülk sûresinin tefsir edildiği çalışmalardan birinde yazar 16. âyet meâlinde “*Gökteki (melek)lerin sizi yere geçirmesinden emin mi oldunuz?...* ”¹¹² ifadesinde parantez içinde meleklerle vurgu yapıp ilgili âyeti açıklamak üzere bir rivâyete yer vermektedir. Rivâyete göre Muâviye b. El-Hakem’in bir cariyesi vardır. Bu cariyeye Uhud dağı civarında koyunları otlatırken koyunlardan birisini kurt kapar. Muâviye de bunun üzere duygularına hâkim olamayarak cariyeye bir tokat atar. Fakat siniri yatıştığında cariyeye attığı bu tokattan son derece rahatsız olur ve durumu Hz. Peygamber’e anlatır. Hz. Peygamber onun bu davranışından rahatsız olduğunu belli edince Muâviye Hz. Peygamber’e “Onu özgürlüğüne kavuşturayım mı?” diye sorar. Hz. Peygamber cevaben cariyesini kendisine getirmesini ister. Muâviye cariyesini Hz. Peygambere götürünce Peygamber ona Allah’ın nerede olduğunu ve kendisinin kim olduğunu sorar. Kadın, Allah’ın gökte olduğunu ve Hz. Peygamber’in de Allah’ın elçisi olduğu cevabını verir. Bu diyalog üzerine Hz. Peygamber Muâviye’ye onun mümin olduğunu ve onu hürriyetine kavuşturmasını emreder.¹¹³ Paylaşılan anekdotta “göktekiler” ifadesinin Allah’ın zâtı olduğu açıklanmaktadır. Tefsirlere bakıldığında bu âyetin zahiri üzerine anlaşılmaması gerektiği ve bunun tevil edilmesinin vacip olduğunu dile getirmektedirler. Nitekim bu âyet, Allah’a mekân izafe eden Müşebbihenin delil getirdiği âyetlerden birisidir. Muhatabı soyut dönemden somut döneme daha yeni geçmiş bir kitapta çocukların algısına “Allah mekândan münezzehtir”¹¹⁴ ifadesinin yerine “Allah göktedir” ifadesini yerleştirmek âyetin hem yanlış te’vil edilmesine hem de çocukların zihinlerinde yanlış bir bilginin pekiştirilmesine örnek teşkil etmektedir. Sonuç olarak yetişkinlerin dahi anlamakta zorlandığı ve çeşitli şekillerde te’vil ettiği bir âyeti, anlamı daha da

¹¹² es-Seyyid, *Yasin, Tebareke, Rahman ve Amme Surelerinin Tefsiri*, 61.

¹¹³ es-Seyyid, *Yasin, Tebareke, Rahman ve Amme Surelerinin Tefsiri*, 68.

¹¹⁴ Fahrüddin er-Râzî, *Mefâtihu'l-gayb*, (Beyrut: Dârü'l-kütübi'l-ilmiyye, 1411/1990), 30/69; Seyyid Ebu'l-A'lâ Mevdudî, *Tefhimu'l Kur'an*, çev. Muhammed Han Kayanî vd. (İstanbul: İnsan Yayınları, 2017).

muğlaklaştıran bir rivâyetle çocuğa anlatmaya çalışmak anlaşılması güç bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır.¹¹⁵

3.1.5. Âyetin Bağlamından Koparılması Sorunu

Bağlam, bir dil birimini çevreleyen, anlamı ve değerini etkileyen, Arapçada siyak ve sibak diye de anılan, metnin öncesi ve sonrasının bütünlüğünü ifade eden kavramdır.¹¹⁶ Dolayısıyla âyetin bağlamı denildiğinde tüm yönleriyle bütünlüğü kastedilmektedir.

Âyetin bağlamından koparılması meselesi, aslında sadece çocuk eserlerinde değil yetişkinler için yazılan tefsirlerde dahi önemli bir problem olarak karşımıza çıkmaktadır. Âyetin bağlamından koparılmasının ilgili âyetten bilimsel, fıkhi, tasavvufi ve benzeri yorumlar çıkarmak gibi birçok farklı nedenleri olabilmektedir. Aynı şekilde Kur'an'ı mezhebi kaygılarla yorumlamak da âyetlerin bağlamlarından koparılmasına eksik veya hatalı yorumlanmalarına neden olabilmektedir.¹¹⁷

Bu konuda Maide sûresi 54. âyetinin sadece “*Allah onları sever, onlar da Allah'ı severler.*”¹¹⁸ bölümünü kırparak “Sevgi duygusunu bize veren Rabbimizdir. Kalbimizin birbirimize karşı sıcacık olması O'nun bize verdiği sevgiden dolayıdır.”¹¹⁹ şeklinde yorumlayan bir çocuk kitabında her ne kadar güzel niyet ve ifadeler kullanılsa da âyetin bağlamından koparıldığı dikkatlerden kaçmamaktadır. Oysa bahsi geçen âyetin “*Ey iman edenler! Sizden kim dininden dönerse bilsin ki Allah öyle bir kavim getirecektir ki Allah onları sever, onlar da Allah'ı severler;...*”¹²⁰ şeklinde tercümesi verilen ilk kısmında Allah'ın getireceğini bildirdiği kavmin özelliği olarak Allah'ın onları, onların da Allah'ı sevmesi kastedilmektedir. Böyle bir durumda âyetlerin kısım

¹¹⁵ Kaya, Mehmet, “Kur'an'ın Eleştirilen Yorum Biçimlerinin Ortak İfadesi: Tevil Ve Çeşitleri”, *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 18/2 (Eylül 2018), 123-165.

¹¹⁶ Mehmet Bağcıvan, “Kur'an Yorumunda Tarihsel Bağlamın Sınırlayıcılığının Problemleri”, *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 10/4 (Aralık 2021), 3316-3344; Ali Bakkal, *Kur'an'ı Anlamada Siyak-Sibakın Önemi* (İstanbul: İlim Yayma Vakfı Kur'an ve Tefsir Akademisi Yayınları, 2009), 12.

¹¹⁷ Reşat Tank, “Kur'an'ı Anlamada Bağlamın Rolü Ve Meallerdeki Bağlamsal Sorunlar”, *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 35 (Haziran 2020), 225-233; Nihat Uzun, “Kur'an'ın Tefsir Ve Tercümesinde Bağlamın Rolü”, *Trabzon İlahiyat Dergisi* 6/1 (Haziran 2019), 271-297.

¹¹⁸ Tongar, *Çocuklar İçin Ayet Ayet Allah Sevgisi*, 8.

¹¹⁹ Tongar, *Çocuklar İçin Ayet Ayet Allah Sevgisi*, 8.

¹²⁰ Karaman vd., *Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir*, 2/291.

kısım yorumlanmak yerine bir bütün olarak tefsir edilmesinin daha doğru bir sonuç doğuracağı açıkça anlaşılmaktadır.

Bazı çocuk eserlerinde bağlamın ihmal edilmesinin bir diğer sebebi de maalesef mezhebi yorumların metne yansıtılmasıdır. Nitekim bu konuda çokça örnek barındıran bir eserde Nisa sûresi 59. âyet için ulu'l-emr âyeti, İnsan sûresi 8. âyet için ebrar âyeti, Ahzab sûresi 33. âyet için tathir âyeti, Âl-i İmran sûresi 61. âyet için mübahale âyeti, Nahl sûresi 43. âyet için ehle'z zikr âyeti, Hucurât sûresi 10. âyet için uhuvvet âyeti, Maide sûresi 55. âyet için velâyet âyeti ve Şura sûresi 23. âyet için meveddet âyeti isimleri verilmekte ve Şîî perspektiften yorumlamak için âyetlerin bağlamından koparıldığı dikkat çekmektedir.¹²¹ Örneğin ulu'l-emr âyeti olarak isimlendirilen Nisa sûresi 59. âyet için “*Ey iman edenler! Allah’a itaat edin, Peygamber’e itaat edin, sizden olan ülü’l-emre de...*”¹²² şeklinde verilen meâlde geçen ulu'l-emr ifadesinin masum imamlar olduğunu iddia eden şiiiler¹²³, ebrar âyeti kapsamında İnsan sûresi 8. âyette “*Onlar, kendileri (yemek) istedikleri halde yiyeceği yoksula, yetime ve esire ikram ederler.*” olarak ifade edilen iyi kişilerin ise Hz. Ali, Hz. Fatıma, Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin olduğuna işaret etmektedirler.¹²⁴ Ahzab sûresi 33. âyet meâlinde “*Evlerinizde oturun ve daha önce Câhiliye döneminde olduğu gibi açılıp saçılmayın, namazı güzelce kılın, zekâtı verin, Allah’a ve resulüne itaat edin. Ey peygamber ailesi! Allah’ın istediği, sizden kirliği gidermek ve sizi tertemiz kılmaktan ibarettir.*”¹²⁵ şeklinde bahsi geçen ehlibeytten başkasının değil sadece kendilerinin günahlardan arındırıldığını ifade etmek maksadıyla “*Kuşkusuz Allah, yalnızca siz Ehlibeyt’ten her türlü pisliği gidermek ve sizi tertemiz kılmak istiyor.*” şeklinde tercüme ederek ehli beytin ve imamlarının masumluğuna ispat için bu âyeti tathir adıyla etiketlemektedirler.¹²⁶ Mübahale âyeti ise “*Sana gelen bu ilimden sonra her kim bu konuda seninle tartışmaya kalkışırsa de ki: “Gelin, çocuklarımızı ve çocuklarınızı,*

¹²¹ Karabağ & Özen, *Kur’an Ülkesini Tanıyalım*, 74-75.

¹²² Karaman vd., *Kur’an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir*, 2/85; Mahmûd b. Ömer Zemahşerî, *El-Keşşâf*, çev. Harun Ünal (İstanbul: Ekin Yayınları, 2017).

¹²³ Fatih Özaktan, “İmâmet Düşüncesi Özelinde Ayyâşî Tefsiri ile Râzî Tefsirinin Karşılaştırılması”, *Amasya İlahiyat Dergisi*, 17 (Aralık 2021), 281.

¹²⁴ Mehmet Seyid Geçit, “Hz. Ali Hakkında İnmiş Ayetlerin Değerlendirilmesi”, *Iğdır Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 12 (Ekim 2018), 104.

¹²⁵ Karaman vd., *Kur’an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir*, 4/381.

¹²⁶ Geçit, “Hz. Ali Hakkında İnmiş Ayetlerin Değerlendirilmesi”, 92-93.

*kadınlarımızı ve kadınlarınızı, kendimizi ve kendinizi çağıralım, sonra da Allah'ın lâneti yalancılara üzerine olsun diye dua edelim.”*¹²⁷ şeklinde meâli verilen Âl-i İmran sûresi 61. âyetinde geçen “kendimizi” ifadesinin Hz. Ali olduğunun iddia edilmesi şeklinde karşımıza çıkmaktadır.¹²⁸ Nahl sûresi 43. âyetin ehle’z zikir âyeti olarak isimlendirilmesinin sebebi metnin içerisinde yer alan zikir ehlinin ehlibeyt olduğunu düşünmeleri¹²⁹, uhuvvet âyeti için Hucurât sûresi 10. âyet nazil olduktan sonra kardeşlik akdi esnasında Hz. Muhammed’in kendisine Hz. Ali’yi kardeş olarak seçmesi¹³⁰, Maide sûresi 55. âyette geçen “Sizin veliniz ancak Allah’tır, peygamberidir, bir de Allah’ın emrine boyun eğerek namazı dosdoğru kılan, zekâtı veren müminlerdir.”¹³¹ ifadelerinin Hz. Ali’yi işaret ettiğini iddia etmeleri görülmektedir.¹³² Eserde sözü edilen meveddet âyeti ise aslen Şura sûresi 23. âyet olmakla birlikte yazım yanlışıyla dolayısıyla 33. âyet olarak kayıtlara geçtiği tespit edilmektedir. Bu âyette geçen “...De ki: “Sizden akrabalık sevgisinden başka bir karşılık istemiyorum.” ...”¹³³ ifadelerinden biri olan akrabaları, ehlibeyt olarak ifade ettikleri ve onlara sevgi yani meveddet beslenmenin vazife olduğunu düşündükleri için de Şura sûresi 23. âyeti meveddet âyeti olarak isimlendirdikleri anlaşılmaktadır.¹³⁴

3.1.6. Tefsir Yaparken Yeterli Açıklamanın Yapılmaması

Çocuklar için yazmak sanıldığı gibi aksine kolay değildir. Özellikle Kur’an ve tefsir gibi didaktik temaların işlendiği bir konuda yazmak daha da zorlaşmaktadır. Dolayısıyla çocukların duyusuna hitap edecek şekilde meseleleri izah etmek, akıllarında soru işareti kalmayacak ya da cevapsız yeni sorular doğurmayacak düzeyde açıklama yapmak gerekmektedir.¹³⁵ Örneğin tefsir yaparken sıklıkla âyet metnlerine

¹²⁷ Karaman vd., *Kur’an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir*, 1/586.

¹²⁸ Geçit, “Hz. Ali Hakkında İnmiş Ayetlerin Değerlendirilmesi”, 94.

¹²⁹ Dünya Ehlibeyt Kurultayı (DEK), “Ehle’z Zikir Ayeti”, Vikishia Ehlibeyt Mektebi’nin Sanal Ansiklopedisi (Erişim 28.04.2024).

¹³⁰ Dünya Ehlibeyt Kurultayı (DEK), “Uhuvvet Ayeti”.

¹³¹ Karaman vd., *Kur’an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir*, 2/291.

¹³² Geçit, “Hz. Ali Hakkında İnmiş Ayetlerin Değerlendirilmesi”, 80.

¹³³ Karaman vd., *Kur’an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir*, 4/745.

¹³⁴ Ersin Çelik, “Mu‘tezile-Şîa Etkileşimi Bağlamında Zemahşerî’nin Hz. Ali Hakkında Nazil Olduğu Nakledilen Âyetlere Yaklaşımı”, *Cumhuriyet İlahiyat Dergisi* 25/3 (Aralık 2021), 1134.

¹³⁵ Karaosman, Muhammet “Çocuklar İçin Kur’ân Meâli’nin İmkânı”, *Uluslararası Çocuk Sempozyumu “Disiplinlerarası Perspektifte Çocuk”*, 288.

benzer cümleler kullanarak verilmek istenen mesajın yeterince açıklanmadığı bir çalışmada Mülk sûresinin 23. âyeti “*De ki: “Sizi yaratan, size işitme(k için kulaklar), gözler ve kalpler veren O’dur. Ne kadar az şükredersiniz!”*”¹³⁶ şeklinde tercüme edilip tefsiri için de “Ey Muhammed! Onlara de ki: Sizi yaratan, size işiteceğiniz kulaklar, göreceğiniz gözler ve anlayacağınız akıllar veren Allah’tır. Ancak siz bu nimetlerden dolayı Allah’a ne kadar da az teşekkür ediyorsunuz.”¹³⁷ ifadeleri kullanılarak âyet üzerindeki tüm açıklama nihâyete erdirilmektedir. Bir yetişkin için yapılan bu tefsir yeterli olabilmekte fakat çocuklar için kaleme alındığı iddia edilen bir tefsirde bu açıklama tekrar tefsire muhtaç kalmaktadır. “Meâlde verilen kalpler ifadesinin karşılığı neden anlayacak akıllar şeklinde verildi, kulak, göz, kalp (akıl) neden nimet olarak anıldı ve neden şükür gerektirdiği söylendi” gibi soruların cevabını arayan çocuğun şimdi hangi tefsire başvuracağı merak edilmektedir. Oysa Allah’ın evreni ve içindeki tüm mahlûkatı yaratırken en üstün sanatların, en üstün teknolojilerin de üstünde bir güç kullandığından kimsenin şüphesi bulunmamaktadır. Öyleyse çocuklara bunu izah ederken gözümüzün son teknolojideki bir kameradan neredeyse 200 kat daha yüksek çözünürlüğe sahip olduğunu, kulaklarımızın sadece ihtiyacımız olan frekans aralığındaki sesleri duyabildiğini, aksi takdirde odanın içinde yürüyen bir karıncanın ayak seslerini, uçan bütün sineklerin kanat çırpışlarını durmaksızın duymamızın bizi nasıl yoracağını anlatmaktan bizi ne alıkoymaktadır.

Yine aynı eserde birçok âyette olduğu gibi bir sonraki âyet olan Mülk sûresi 24. âyet için “*De ki: “O, sizi yeryüzüne dağıtıp yayandır. Yalnız O’nun huzuruna toplanıp götürüleceksiniz.”*” şeklinde verilen meâli “Ey Muhammed! Onlara de ki: Sizi yaratan ve yeryüzüne yayan Allah’tır. Öldükten sonra kıyâmet gününde ona döndürüleceksiniz.” şeklinde tefsir ederek akıllarda daha çok soru oluşmasına sebebiyet vermektedir. Bu noktada ecel, kıyâmet, ba’s ve haşr gibi kelimeler izah edilerek ahiret yurdunun aşamaları anlatılmadığı müddetçe dünya yaşamından Allah’a döndürülmeyi çocuklara açıklamak mümkün görülmemektedir. Eserin muhatabı olan 12-18 yaş gençlik döneminde zaten gayb âlemine dair merakların arttığı, cevapsız birçok sorunun şüpheyne dönüşüp imanı zedelediği herkesçe fark edilmektedir. Buna

¹³⁶ es-Seyyid, Yasin, Tebareke, Rahman ve Amme Surelerinin Tefsiri, 67.

¹³⁷ es-Seyyid, Yasin, Tebareke, Rahman ve Amme Surelerinin Tefsiri, 68.

müsaade etmemek için gayb ile ilgili bilgileri Kur'an ve sünnet ışığında gereğince aktarmak üzerimize düşen önemli bir vazife olmaktadır.

Kur'an sûrelerinin tanıtıldığı bir çocuk kitabında ise “Enfal Sûresi: “Ganimetler” anlamına gelmektedir.”, “Buruc Sûresi: “Burçlar” anlamına gelmektedir.”, “Fecr Sûresi: “Tan yerinin ağarması, şafak” manalarına gelir.”, “Kafirun Sûresi: “Kâfirler” demektir.” şeklinde sûrelerin isimleri çocuklara fayda sağlamayacak usulde açıklanmaktadır.¹³⁸ 15 yaş üstü gençlerin birçoğunun dahi manasını vermekte zorlanacağı ganimet, burç, tan yeri, kâfir gibi kelimelerin 7 ile 12 yaş aralığındaki çocuk grubu için hazırlanan bir çalışmada yer alması eserin amacına hizmet etmemektedir. Bunun yerine hitap ettiği yaş grubundaki çocukların günlük hayatta kullandığı sözcükler ya da sözcüğün karşılığına denk gelen kelimelerin tercih edilmesi yahut sözlük anlamlarının parantez içerisinde aktarılması olmazsa olmaz bir zorunluluktur.

Diğer önemli bir husus ise Allah'ın zâtını bizlere tanıtmakta kıymetli birer anahtar olan esmâ-i hüsnâların âyetlerin izahı esnasında çocukların anlayabileceği seviyede açıklamaktır. Bu konuda çocuklar için kısa sûrelerin meâlleri verilerek açıklanmaya çalışılmış bir eserde de Nas sûresinin tercümesinde “*İnsanların Mâbud'una (sığınırım), İnsanların Mâlik ve Hâkim'ine (sığınırım)*”¹³⁹ şeklinde doğrudan arapça isimlerin verilmesi ve ardından hiçbir açıklamanın yapılmaması Tefsir ilminin amacına aykırı bir davranış olarak nitelendirilmektedir.

3.1.7. Kur'anî Bilgi Noktasında Yetersizlik

Hayatın her alanında olduğu gibi çocuk kitaplarında da paylaşılan bilgilerin doğruluğu büyük önem arz etmektedir. Bunun için çalışılan alanda yeterli bilgiye sahip olmak, uzmanlığa sahip olunmasa bile tam teşekküllü araştırmalar ile açığı kapatmak gerekmektedir. Hele ki söz konusu kaynak Allah'ın keliması ise âyetlerin sebebi nüzûlü, muhtevası, bağlamı gibi konularda bir bilgi paylaşılmadan önce doğruluğunun ve geçerliliğinin tespit edilmesi zorunludur.

Kur'an'ı çocuklara tanıtmak amacıyla yazılan bir eserde mucize kavramı üzerine “Bütün kâinatı yaratan Allah isterse denizi de böler, ayı da böler. Allah'ın izni

¹³⁸ Karabağ & Özen, *Kur'an Ülkesini Tanıyalım*, 8-28.

¹³⁹ Demir (ed.), *Asım ve Zehra ile Ayetler Bahçesi*, 63.

ile peygamberler böyle olağanüstü olaylar gösterirler. Böylece peygamber olduklarını halka ispatlamış olurlar. Kur'an-ı Kerim'de peygamberlerle ilgili böyle yüzlerce mucize anlatılır.”¹⁴⁰ şeklinde yapılan açıklamada Kur'an-ı Kerim'de yüzlerce mucize anlatıldığı ifade edilmektedir. Oysa yapılan araştırmalarda Kur'an-ı Kerim'de Hz. Salih'in devesi, Hz. İbrahim'i ateşin yakmaması, Hz. İsa'nın beşikte iken konuşması, Hz. Musa'nın denizi ikiye ayırması gibi olağanüstü görülen altmış bir olayın tespit edildiği görülmektedir.¹⁴¹ Allah Teâlâ dünyayı koymuş olduğu ilahi yasalara uygun olarak idare etmektedir. Mucizeler ise aslında nübüvvetle görevlendirdiği peygamberleri teyit etmek üzere bu yasaların ortadan kaldırıldığı istisnai durumlardır ve dolayısıyla sayının var olandan çok gösterilmesi çocuğun zihninde Allah her an dünyaya müdahale ediyormuş gibi bir algı oluşturmaya sebep olmaktadır. Bunun yerine çocuğun dünyada iyi veya kötüye ulaşma noktasında insani görevlerini hakkıyla yerine getirdikten sonra tevekkül boyutuna geçmesi noktasında teşvikte bulunmak yerinde bir tutum olarak değerlendirilmektedir.

Benim Kur'an-ı Kerim Sözlüğüm isimli eserde ise gıybet kavramını açıkladıktan sonra paylaşılan “*Olur olmaz yemin eden, aşağılık, daima kusur arayıp iğneleyen, durmadan laf götürüp getiren, iyiliği hep engelleyen, saldırgan, günahkâr, huysuz ve kaba, üstelik karakteri bozuk kimselere, serveti ve çocukları var diye sakın boyun eğme.*”¹⁴² meâlindeki Kalem sûresi 10-14. âyetlerinin yerine direk kavramın anıldığı, kavramın karşılığında da bahsedilen “*Ey iman edenler! Zannın çoğundan sakının; çünkü bazı zanlar günahdır. Gizlilikleri araştırmayın, birbirinizin gıybetini yapmayın; herhangi biriniz, ölmüş kardeşinin etini yemekten hoşlanır mı? Bak bundan tiksindiniz!..*”¹⁴³ âyetini paylaşmak konuyu çok daha anlaşılır hale getirmektedir.

Bir de *Kur'an'ı Merak Ediyorum* kitabında mukattaa harfleri tanıtılırken iki yerde “mukaata harfleri”¹⁴⁴ ifadesinin kullanılması, Çocuğumla Bir Âyet Bir Hadis Bir Hikaye kitabında “Ali İmran: 59” yazılması gerekirken “Bakara: 59”¹⁴⁵ şeklinde

¹⁴⁰ Arvas, *Benim Kur'anım*, 32.

¹⁴¹ Ali Bakkal, “Kur'ân'da Geçmiş Peygamberlere Atfedilen Mucizelerin Olağanüstülük Özelliği Açısından Tahlili”, *Diyanet İlmî Dergi* 57 (2021), 749-784.

¹⁴² Çeleğen, *Benim Kur'an-ı Kerim Sözlüğüm*, 43-44.

¹⁴³ Karaman vd. *Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir*, 5/94.

¹⁴⁴ Öze, *Kur'an'ı Merak Ediyorum*, 142-143.

¹⁴⁵ Kızılkaya, *Çocuğumla Bir Ayet Bir Hadis Bir Hikaye*, 41.

yanlış sûre adı verilmesi gibi bilgi hatalarına düşmemek konusunda daha hassas olmak gerekmektedir.

3.1.8. Çocukların Sosyal Yaşamına Uygun Konuların Seçilmemesi

Çocuklar yetişkinlere nazaran oyun ve eğlenceyi, hayatın acı yanından ziyade tatlı yanlarını; aile, dostluk, arkadaşlık gibi sevgi, saygı bağlarını içeren dünyayı sevmektedir. Savaşlar, kötülükler, ölümler, cezalar, nefsi arzular ve tabi ki cehennem azapları onların dünyasının dışında yer almaktadır.¹⁴⁶ Dolayısıyla çocuk edebiyatında bu ve benzeri konulara yer vermek çocuğun canını sıkmak ve aklını karıştırmaktan başka bir işe yaramamaktadır. Bu konuda Arapça aslından çevrilen bir eserde yazar Rahmân sûresinde “*O ikisinde de bunlardan evvel ne bir insanın ne bir cinnin asla dokunmadığı gözlerini yalnız eşlerine dikmiş, (huri)ler vardır.*”¹⁴⁷ şeklinde meâli verilen 56. âyetin tefsirini çocuklar için yapma ihtiyacı hissettiği görülmektedir. Tefsir kısmında ise huriler adına “*Bu iki cennette kocalarından başkasına bakmayan kadınlar vardır. Daha önce hiçbir erkek onlarla birlikte olmamıştır. Ne bir insan ne bir cin onlara dokunmuştur. Onlar, beyazlık ve saflık bakımından yakuta güzellik bakımından da mercana benzer...*”¹⁴⁸ şeklinde daha da detay bilginin verildiği ve kitap içerisinde aynı konuda farklı âyetlerin de detaylıca tefsir edildiği dikkatleri çekmektedir. Oysa bir çocuğun cennette mükâfat olarak kavuşma hayalini kurduğu ödülleri arasında hurilerin yer almadığı kolayca tahmin edilebilen bir gerçektir.

Yine aynı eserde Nâziât sûresinin “*Andolsun (kâfirlerin ruhlarını) şiddetle söküp çıkaranlara*”¹⁴⁹ şeklinde meâli verilen ilk âyetini tefsir etmek için Berra b. Azîb’den “...Kâfir kişiye ölüm geldiğinde gökten siyah yüzlü melekler iner. Ölüm meleği başucuna oturur ve şöyle der: “Ey çirkin nefis (nefs-i habise)! Allah’ın kızgınlığı ve gazabı içinde yerinden çık”. Ruh bedenden boşanır. Yünden bir çok mızrapları bulunan demir parçasının kan ve sinirleri paramparça yüzerek çıkarması gibi ruhu bedenden ayırır.”¹⁵⁰ şeklinde rivâyet edilen hadisi şerif dikkatleri

¹⁴⁶ Bozkurt Koç, “Çocuklarda Cennet ve Cehennem Tasavvuru (İlköğretim Okulu Öğrencileri Örneklemi)”, *Ekev Akademi Dergisi* 13/39 (2009), 155-178.

¹⁴⁷ es-Seyyid, Yasin, *Tebareke, Rahman ve Amme Surelerinin Tefsiri*, 86.

¹⁴⁸ es-Seyyid, Yasin, *Tebareke, Rahman ve Amme Surelerinin Tefsiri*, 88.

¹⁴⁹ es-Seyyid, Yasin, *Tebareke, Rahman ve Amme Surelerinin Tefsiri*, 105.

¹⁵⁰ es-Seyyid, Yasin, *Tebareke, Rahman ve Amme Surelerinin Tefsiri*, 107.

çekmektedir. Kâfirler için tasvir edilen dehşetli ölüm sahnesinin detaylarını okuyan bir çocuğun yakın çevresinde yaşayacağı kayıplar esnasında sağlam bir ruh hali taşıyamayacağı üzücü bir gerçektir. Çocuklar algıları gereği seyirci oldukları olayları kendi yaşantılarının geneline yaymaktadırlar. Bu yüzden onların yaşantılarında yer almayan konuların filtresiz haliyle onlara sunulması büyük bir hata olarak karşımıza çıkmaktadır.¹⁵¹

Bir başka eserde ise cahiliye döneminde boşanmada kullanılan zihâr yeminin anlatıldığı bir kesit dikkatleri çekmektedir. “Âyetler, Havle’nin şikâyetlerini değerlendiriyor ve İslâm öncesinde boşanmada kullanılan zihâr yeminini anlatıyordu. Bir erkek hanımına ‘Sen benim için annemin sırtı gibisin’ demekle, hanımı onun annesi gibi olamazdı...” sözlerinin devamında da zihâr ile ilgili açıklamalar yapan Mücâdele sûresinin ilk dört âyetini aktarıp Peygamber efendimizin Havle isimli sahabiye nasıl yardımcı olduğu anlatılmaktadır.¹⁵² Kitabı okuyacak olan 9 yaş üstü çocukların hayatlarında belki hiç şahit olmayacakları böyle bir konudan nasıl ve niçin istifade etmesi beklenmektedir.

Konunun bir de çocuklar tarafından ihtiyaç duyulmayan detay bilgi kısmı bulunmaktadır. Örneğin namaz sûrelerinin çocuklar için tefsir edildiği bir eserde fil sûresinin sebebi nüzûlü aktarılırken “Ebrehe ve ordusu Taif’ten Mekke’ye doğru yola çıktılar. Bir müddet sonra Mekke’ye 3 km. mesafede bulunan ve Muğammes denilen yere ulaştılar.”¹⁵³ şeklinde merak konusu olmayan ya da daha sonra herhangi bir konuyla bağlantı kurulmayacak düzeyde detay bilgi sunulmaktadır. Bu durum çocuk için metnin akıcılığını bozmak ve dikkatini dağıtmaktan farklı bir işe yaramamaktadır.

Çocukların dünyasında mevzu bahis olmayan yahut olumsuz örnek teşkil eden bu konular yerine onları daha bilinçli birer Müslüman olarak şekillendirecek gerek ahlaki gerek itikadi konularda âyetlerin yer aldığı nice eserler ortaya koymanın çok da zor olmayacağı düşünülmektedir. Son dönemde çoğunluğu değerler eğitimi kavramlarıyla şekillenen yayın dünyasının bu kısır döngüden çıkarak yelpazesini genişletmesi gerekmektedir. Dini eğitim hususunda Kur’an-ı Kerim’in de ana konuları olan inanç, ibadet, ahlak, muamelat ve kıssalar başlıklarına aynı oranda yer verip

¹⁵¹ Nazan Kaytez, “Ölüm ve Çocuk Üzerindeki Etkileri”, *Avrasya Sağlık Bilimleri Dergisi* 3/3 (Eylül 2020), 171-176.

¹⁵² Tan vd., *Ayetlerin İniş Hikâyeleri*, 150.

¹⁵³ Gül, *Cemil Dede Namaz Surelerini Anlatıyor*, 47.

çocuğun bilgi birikimi ve hayal dünyasının kutsal kitabının içerikleriyle bezenmesi önemli bir adım olarak görülmektedir. İslâm’da içki yasağı, helal ve temiz gıda ya da Cuma namazı, fitır sadakası gibi konuların sunulduğu eserlere de kütüphanelerimizin raflarında ihtiyaç duyulmaktadır.¹⁵⁴ Doğru ve yanlış, iyi ve kötü kavramlarını öğrettiğimiz gibi helal ve haram kavramlarını da çocukların dünyasına dâhil edebilmenin yollarını açmak gerekmektedir. Bundan dolayı çocuğun hayatında pratiğini yapabileceği helallere özendirecek, ileriki yaşlarda pençesine düşebileceği haramlardan sakındıracak âyetlerin de pedagojik uygunluk seviyesinde gerek öyküleştirme yöntemiyle gerekse popüler bilimle kevnî âyetleri tefekkür yöntemiyle sunulmasında bir beis görülmemektedir. Bilakis çocukların ufkunu açacak, karakterlerini sağlamlaştıracak, onları eğlenerek öğrenmeye ve öğrendiklerini yıllar içinde birer birer uygulamaya sevk edecek doğru bir çalışma olacağı düşünülmektedir.

3.1.9. Kullanılan Görsellerin Âyetin Yorumuyla Bağdaşmaması

Görsel kullanımının mühim olduğu çocuk kitaplarında görselin güzelliği kadar konu ile bağlantısı da büyük önem arz etmektedir. Kullanılan görselin konu hakkında doğru bilgi vermesi ve yanıltıcı herhangi bir işaretle bulunmaması gerekmektedir. Soyut kavramlar konusunda hayal gücü desteklenmeli fakat herhangi bir yönlendirme yapılmamalıdır. İşte tam bu noktada Asım ve Zehra ile Âyetler Bahçesi isimli eserde Tebbet sûresinin meâli verilirken “*O, alev alev yanan ateşe atılacak!*”¹⁵⁵ cümlesinin yer aldığı sayfada piknikte olduğu düşünülen çocukların yaktığı ateşin etrafında oturdukları resimle karşılaşılmaktadır. Âyette bahsi geçen Ebû Leheb’in atılacağı işaret edilen, azabından rabbimize sığındığımız cehennem ateşinin kamp ateşi ile bağdaştırılması âyetin verdiği mesajın ciddiyetine zarar vermektedir. Çocuklar için korkutucu olmaması adına cehennem tasviri yapılmaması doğru bir adım olsa da yanıltıcı bir yönlendirmenin yapılması doğru olmayacaktır.

Bir başka çocuk kitabında ise “*Allah insana düzgün bir şekil verdi ve ona ruhundan üflledi.*”¹⁵⁶ şeklinde meâlinin verildiği Secde sûresi 9. âyetin mutluluk, sevinç, öfke, üzüntü gibi duygular aracılığıyla soyut bir kavram olan ruhun varlığı izah

¹⁵⁴ Ersin Çelik, “Kur’an Ve Tefsir Temalı Çalışmalar Çerçevesinde Aileyi Nitelikli Çocuk Eserleriyle Buluşturmak”, *Uluslararası Gelecekte Aile Sempozyumu*, Rize, (Kasım 2023).

¹⁵⁵ Demir (ed.), *Asım ve Zehra ile Ayetler Bahçesi*, 49.

¹⁵⁶ Tongar, *Çocuklar İçin Ayet Ayet Allah Sevgisi*, 30-31.

edilmeye çalışılmış ve yan sayfada sevinçten adeta kanatlanmış bir çocuk görseli kullanılmış olduğu görülmektedir. Kız çocuğunun iki pembe kanadı ve başının üzerine hizalanmış pembe bir kalp figürü Hristiyanlıktaki melek tasvirini andırdığı düşünülmektedir. Bu görsel vasıtasıyla henüz somut işlem dönemini geçmemiş küçük yaştaki okuyucunun ruh kelimesi ve melek arasında bağ kurması beklenen bir durum olmaktadır. Bazen düşünce güzel olsa da arka plandaki mesajların muhatap tarafında nasıl karşılık bulacağı tahmin edilemeyeceği için aktarılan en ufak bir ayrıntı için bile risk oluşturacak durumlara müsaade etmemek gerekmektedir.

Yine konu ile ilgili başka bir örnek ise *Öykülerle Kur'an'da Adı Geçen Hayvanlar* kitabındaki Buzağı başlığında karşımıza çıkmaktadır. “*Elçilerimiz İbrahim’e müjdeyi getirip selâm vermişlerdi. O da “selâm” dedi, çok geçmeden (konuklarına) kızartılmış bir buzağı getirdi.*”¹⁵⁷ şeklinde meâli verilen Hûd sûresi 69. âyet için hazırlanan görselde yemyeşil kırlarda bize sevimli bakışlarıyla poz veren bir buzağı ile karşılaşmaktayız. Oysa bu meâl üzerine hayallerde canlanacak ilk şey misafirler için hazırlanan sofranın ortasına yerleştirilmiş iştah açıcı kızarmış et görseli olacağı düşünülmektedir. Canlı bir buzağıyı gören çocuğun içinde yeşeren merhamet duygularını kendi kavrayışıyla pişmiş bir ete dönüştürmesi kısa süreli bir zihin karışıklığını beraberinde getirebilmektedir. Görsel kullanımında önceliğimiz daima verilen mesajın somut kısmına yönelmek ve risk taşıyan hususlardan olabildiğince kaçınmak doğru bir yöntem olarak görülmektedir.

3.1.10. Âyetlerin Yorumunda İsrâiliyyât Temelli Bilgilerin Kullanılması

Ortadoğu kültür havzasını oluşturan toplumlara, şahıslara, peygamberlere, yaratılış konularına ve kıyamete dair geçmiş ve gelecekle ilgili olan, yayılışı İslâm öncesine uzanan, kaynağı Araplara ve Ehl-i kitaba dayanan, tefsirlerde açıklama, şahit gösterme, hayra yönlendirme ve kötülükten sakındırma maksatlı kullanılan rivâyetler için isrâiliyyât kavramı kullanılmaktadır.¹⁵⁸ Kur'an-ı Kerim'de ya da hadisi şeriflerde açık olarak aktarılmayan bazı bilgiler için çocuk kitaplarında az sayıda da olsa yapılan

¹⁵⁷ Kara, *Öykülerle Kur'an'da Adı Geçen Hayvanlar*, 59-60.

¹⁵⁸ Enes Büyük, “Tefsirde İsrâiliyyâta Dair Bazı Tespit ve İddiaların Değerlendirilmesi”, *Cumhuriyet İlahiyat Dergisi* 23/2 (Aralık 2019), 774; Muhammed Hüseyin ez-Zehebî, *Tefsir ve Hadiste İsrailiyyat*, trc. Enbiya Yıldırım (Ankara: Otto Yayınları, 2017), 25-26.

isrâiliyyât temelli bilgilerin kullanılması henüz araştırma yöntemini kullanamayan muhatap için kafa karıştırıcı olabilmektedir. Bunun yerine Kur'an ve sünnette açıklamaları bulunan konuların tercih edilmesi çocuklar için daha uygun görülmektedir.¹⁵⁹

Bu konuda çocuklar için âyet ve hadislerin öyküleştirilerek izahının yapıldığı bir kitabın Hz. Âdem'in dünya hayatının anlatıldığı kısımda "Allah onlara uzun bir ömür verdi. Âdem tam bin yıl yaşadı."¹⁶⁰ ifadesi aktarılmaktadır. Yapılan araştırmalarda İslâm kaynaklarında Hz. Âdem'in cennetten sonraki hayatına dair bir bilgiye rastlanmazken Tevrat'ta "Adem toplam 930 yıl yaşadıktan sonra öldü."¹⁶¹ bilgisi ile karşılaşılmaktadır. Bu bilginin henüz araştırma çağına gelmemiş bir çocuk için oldukça şaşırtıcı ve bir o kadar kafa karıştırıcı olacağı düşünülmektedir. Oysa bu ifadenin yerine "Hz. Âdem uzun bir ömür yaşadı" şeklinde bir aktarım yapmak daha yerinde bir ifade tarzı olarak kabul görmektedir.

3.1.11. Mezhepsel Yorumun Çocuk Eserlerine Yansıması

Sayıları az da olsa çocuk eserlerinin bazısında belirli bir mezhebi görüşün çocuklara aşılınması amacı güdüldüğü dikkatlerden kaçmamaktadır. Örneğin, Kuran Ülkesini tanıyalım isimli eserde Şia mezhebinin bakış açısını yansıtan mezhepsel yorum örnekleri bulunmaktadır. Nitekim Asr sûresi tercüme edilirken 1. Âyet için "*Andolsun o döneme (Peygamber'in veya Mehdi'nin dönemine)*"¹⁶² şeklinde verilen meâlde dönemin peygamber ya da mehdi dönemi olduğu ifade edilmektedir. Kadir sûresinde ise "*O gecede Rablerinin izniyle melekler ve Ruh, her iş için (Peygamber ve masum İmam'ın huzuruna) inerler.*"¹⁶³ şeklinde tercüme edilen 4. âyette masum İmam ifadesi yer almakla birlikte etkinlik kısımlarının görsellerinde gösterilen yüzü parlatılmış, elinde asası, sırtında cübbesi bulunan insan resmi de mezhepsel yorumun eserdeki hâkimiyetini göstermektedir.¹⁶⁴

¹⁵⁹ Ertuğrul Döner, *Tefsirde İsrâiliyyât'ın Kaynak ve Bilgi Değeri* (Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2015), 23-24.

¹⁶⁰ Kızılkaya, *Çocuğumla Bir Ayet Bir Hadis Bir Hikaye*, 47.

¹⁶¹ *Kutsal Kitap* (Korea: Kitabı Mukaddes Şirketi ve Yeni Yaşam Yayınları, 2013), Yaratılış, 5/5.

¹⁶² Karabağ & Özen, *Kur'an Ülkesini Tanıyalım*, 32.

¹⁶³ Karabağ & Özen, *Kur'an Ülkesini Tanıyalım*, 36.

¹⁶⁴ Karabağ & Özen, *Kur'an Ülkesini Tanıyalım*, 79.

3.2. Tefsir İlmi Açısından Olumlu Hususlar

Dini eğitim aşamasında dikkat edilmesi gereken en önemli hususların başında elbette doğru bilgi aktarımı gelmektedir. Kaynağı Allah kelamı olan Tefsir ilmi için de tercümelerin doğru ve eksiksiz yapılması, gerektiğinde hadisi şeriflere yer verilmesi mühim görülen noktalar arasında yer almaktadır. Çalışma boyunca değerlendirmesi yapılan eserlerden seçilen örneklerde Tefsir ilmi açısından olumlu hususlar ise detaylandırılarak sebebi nüzûlden istifade edilmesi, gerektiğinde Hz. Peygamber’in sünnetinden istifade edilmesi, Kur’an yorumunun çeşitli örneklerle somutlaştırılması şeklinde başlıklandırılabilir.

3.2.1. Sebeb-i Nüzûlden İstifade Edilmesi

Bazı âyet ve sûrelerin vermek istediği mesaja doğrudan ulaşabilmek için onların indiriliş sebeplerini bilmek gerekmektedir. İşte bu noktada karşımıza Hz. Peygamberin döneminde gerçekleşen, Kur’an’ın âyet veya sûrelerinin inmesine yol açan olay veya Resûlullah’a sorulan soru olarak tanımlanan esbâbu’n-nüzûl kavramı çıkmaktadır.¹⁶⁵ Çocuk kitaplarında da sûre ve âyetlerin hangi dönem ya da hangi olayla bağlantılı olduğu bilgisi meraklı okuyucuların neden, niçin, ne zaman gibi sorularını peşinen cevaplamakta ve metni daha anlaşılır kılmaktadır.

Bu konuda bir eserde yazarın tanıtacağı çoğu sûrenin öncesinde o sûrenin iniş sebebini anlaşılır bir üslupla okuyucuya sunduğu dikkatleri çekmektedir. Örneğin Kevser sûresi için “Peygamberimizin oğulları vefat edince ona soyu kesik demeye başlamış bazı kişiler. Peygamberimiz üzülmüş tabii. Ama hiç ses çıkartmamış. Sonra Kevser sûresi’nin âyetlerini okumuş Cebraîl a.s “*Asıl soyu kesik olanlar onlar,*” demiş. (Kevser sûresi, 3. âyet)”¹⁶⁶, Fil sûresi için “Yüzyıllardır, Kâbe’nin kutsallığına inanan halk Yemen’deki bu yeni ibadet yerini kabullenmemiş. Ebrehe o kadar kızmış ki, büyük bir ordu hazırlatmış ve Kâbe’yi yıkacağını duyurmuş. Ordunun önüne de gücünü göstermek için bil bakalım hangi hayvanı koymuş?”¹⁶⁷, Tebbet sûresi için “İnsanlar sessizce Peygamberimizi dinlerken Ebû Lehep, bütün halkın önünde onu

¹⁶⁵ Muhsin Demirci, *Tefsîr Usûlü*, (İstanbul: M.Ü. İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2015), 219

¹⁶⁶ Çorlu, *Kur’an-ı Kerim’deki Sureleri Tanıyalım*, 34.

¹⁶⁷ Çorlu, *Kur’an-ı Kerim’deki Sureleri Tanıyalım*, 50.

küçük düşürmek için hakaret etti. Peygamberimizin amcası olmayı hak etmedi. Tebbet sûresi işte bu olay üzerine geldi.”¹⁶⁸ şeklinde sıralanabilecek sebebi nüzûllerin aktarılması çocukların ilgilerini çekip meraklarını gidermekte başarılı bir yöntem olarak görülmektedir.¹⁶⁹

Bu yöntemin sıklıkla kullanıldığı bir seriye ait kitapların ilkinde bir annenin oğluna Kâfirun sûresinin iniş sebebini aktarırken söylediği “Aralarından bir grup, Peygamberimizin yanına gelip “Bir yıl siz bizim dinimize bir yıl da biz senin dininize inanalım.” demişler.” sözlerinin üzerine çocuğun annesine “Peki, Peygamberimiz ne demiş? Kabul etmemiştir heralde!” şeklinde hayret ve heyecanla sorduğu soruya annesinin “Tabii ki de etmemiş, hatta onların bu teklifi üzerine Allah hemen oracıkta Cebrail a.s aracılığı ile bir sûre indirmiş, Hz. Peygamber de o sûreyi okuyarak onlara cevap vermiş.” yanıtı olayı daha da merak arttırıcı hale getirirken metnin akıcılığını sağladığı gözlerden kaçmamaktadır.¹⁷⁰ Bundan dolayı özellikle çocuklar için hazırlanan tefsir çalışmalarında sebebi nüzûlleri anlaşılır bir üslup ile aktarmak büyük önem arz etmektedir.

3.2.2. Hz. Peygamber'in Sünnetinden İstifade Edilmesi

İlk gönderilen âyetler ile risâlet süreci başlayan Hz. Peygamber'in gerek davranışları gerek sözleriyle bizlere açıkladığı tüm ilkeler onun tarihin ilk müfessiri olması anlamına gelmektedir. Dolayısıyla bu durum Kur'an ve sünneti birbirinden ayrılmaz bir bütün olarak bizlere sunmaktadır. Böylece Kur'an'dan herhangi bir bölümü açıklamak gerektiğinde aklımıza gelen ilk kaynak Hz. Peygamber'in sünneti olmaktadır. Çocukların yaşamları boyunca örnek almasını istediğimiz yegâne şahsiyetin söz ve davranışlarını onlar için sûre ve âyetleri izah ederken de aktarmamız doğru bir seçim olarak kabul görmektedir.

Bu konuda sûreleri geniş çerçevede çocuklara kendine has eğlenceli üslubuyla tanıtan bir eserde İhlas sûresini tanıtırken onun ehemmiyetini vurgulamak adına “Bu

¹⁶⁸ Çorlu, *Kur'an-ı Kerim'deki Sureleri Tanıyalım*, 63.

¹⁶⁹ Bedreddin Çetiner, *Fâtiha'dan Nâs'a Esbâb-ı Nüzûl Kur'an Âyetlerinin İniş Sebepleri*, (İstanbul: Çağrı Yayınları, 2002); Oğuzhan Şemseddin Yağmur - Mehmet Aydemir, "Nüzûl Ortamı ve Sebebi-i Nüzûl Bilgisinin Âyetleri Anlama ve Anlamlandırmaya Katkısı (Hucurât Sûresi 9-10. Âyetler Örneği)", *Tefsir Araştırmaları Dergisi* 7/2 (2023), 617-642.

¹⁷⁰ Arpacı ve Çelem, *Kur'an Bana Ne Diyor? Oku Diyor*, 37.

sûre için Peygamberimiz, “Kur’an’ın üçte biridir,” diyormuş. (Buhari, Tevhid, 1) Kesirleri öğrendin mi? Bir de matematik dersindeyken ne işime yarayacak, diyordun. Bak gördün mü, lazım oldu işte.”¹⁷¹ şeklinde konuyla ilgili olan hadisi şerifi aktarması, sayfalarca anlatmaya çalışsak da Peygamber Efendimizin mübarek ağzından çıkan bu üç kelime kadar etkili olamayacağını bizlere aşikâr eden bir gerçeklik olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bir başka eserde yüce Allah’ın Nahl sûresinde arılar ile ilgili verdiği bilgiler üzerine müminlerin de arılar gibi temiz olmaya davet edildiği vurgusunu “Peygamberimiz (sav) şöyle buyurur: “Mü’mîn bal arısına benzer. Temiz olanı yer, temiz olan şeyler ortaya koyar, temiz yerlere konar ve konduğu yeri ne kırar ne de bozar.”¹⁷² hadisi şerifi ile açıklayarak verilmek istenen mesajın ifadesini güçlendirdiği görülmektedir. ¹⁷³ Yine aynı eserde bu sefer Nahl sûresinin 8. âyeti için verilen “*Binmeniz ve güzelliğini seyretmeniz için atları, katırları, eşekleri de yarattı. O, sizin bilmediğiniz başka şeyler de yaratır.*” şeklindeki meâlin açıklamasını desteklemek amacıyla Peygamber efendimizin canlılara verdiği değeri vurgulamak niyetiyle “Hazreti Enes’in anlatımına göre, Peygamberimiz (sav) de atları çok severdi. Onların boyunlarını ve yelelerini okşardı.”¹⁷⁴ ifadelerinin kullanılması ve yine Peygamberimizin tavsiye ettiği sporlardan birinin de binicilik olduğunu aktarması sünnetten istifade etmeye güzel bir örneklik teşkil etmektedir.

Kur’an’da adı geçen bitkilerin konu edildiği bir eserde ise zeytin ağacından bahsedildiği Mü’mînûn sûresi 20. âyetin açıklaması yapılırken “Zeytin ve zeytinyağı, Peygamberimiz (sav) döneminde de önemli yiyecekler arasında yer alıyordu. Peygamber Efendimiz (sav), “Zeytinyağını yiyin ve onunla yağlanın. Çünkü o, bereketi bol ve mübarek bir ağacın meyvesinden çıkarılmaktadır.”¹⁷⁵ buyurarak zeytini ve zeytinyağını tavsiye etmiştir.”¹⁷⁶ şeklinde o döneme ait bilgi ve tavsiyelerin

¹⁷¹ Çorlu, *Kur’an-ı Kerim’deki Sureleri Tanıyalım*, 56.

¹⁷² Ahmed b. Hanbel Ebu Abdillâh eş-Şeybani, *Müsned*, thk. Şuayb el-Arnâvut vd., (Müessesetü’r-Risale, 2001), 11/458.

¹⁷³ Yıldırım, *Ayet Ayet Keşfet Hayvanlar*, 17.

¹⁷⁴ Yıldırım, *Ayet Ayet Keşfet Hayvanlar*, 10-11.

¹⁷⁵ Ebû İsmâ Muhammed b. İsmâ b. Sevre et-Tirmizî, *Sünen-i Tirmizî Tercümesi*, nşr. Abdullah Parlıyan (Konya: Konya Yayıncılık, 2004), “Yiyecekler Bölümü”, 43 (No.1851).

¹⁷⁶ Yıldırım, *Ayet Ayet Keşfet Bitkiler*, 42.

aktarılması okuyucu tarafından âyetin hadis, hadisın âyet ile izahı açısından doyurucu bir sunum tarzı olarak düşünölmektedir.

3.2.3. Kur'an Yorumunun Çeşitli Örneklerle Somutlaştırılması

Çocuk kitaplarının muhatabı olan 0-14 yaş grubunun büyük bir bölümü somut işlem döneminde bulunmaktadır. 11-12 yaş civarında yeni yeni somut işlemden soyut işleme geçen çocukların günlük yaşantısında tanıklık etmediğı bazı durumlar karşısında idrakinin gelişmemiş olması pek mümkün bir durum olarak görölmektedir. Bu yüzden dini konulardaki soyut kavramların çocuğun algısının gelişmesi adına yaşantısındaki somut örneklerle izahı çocuğun gelişiminde önemli bir yer tutmaktadır.¹⁷⁷

Bu konuda namaz sûrelerinin çocuklara izah edildiğı bir çalışmada Kâfirun sûresinin son âyeti olan “*Sizin dininiz size, benim dinim bana.*”¹⁷⁸ ifadelerini açıklarken dinimizde zorlamanın olmadığını, inanmanın gönöl işi olduğunu vurgulayarak İslâm tarihinden “Osmanlılar, Emevîler, Abbasîler döneminde Müslüman olamayanların kiliselerine, havralarına, ibadetlerine karışmamışlardır. Herkesin kendi dinini yaşamasına izin vermişlerdir. Din, vicdan ve ibadet özgürlüğü tanımışlardır.”¹⁷⁹ şeklinde verilen somut bir örnekle meselenin okuyucu tarafından anlaşılır hale gelmesi sağlanmaktadır.

Çocuklar için Kur'an-ı Kerimde yer alan bazı terimlerin manalarını yine Kur'an'dan örneklerle izah eden bir eserde Ankebût sûresi 50. âyetin “...*Mucizeler ancak Allah katındandır...*”¹⁸⁰ bölümünde geçen mucize kavramı “Peygamberlerin kendilerine inanmayan insanlara peygamberliklerini ispat etmek amacıyla, Allah'ın iznine bağılı olarak gösterdikleri olağanüstü olaylara ‘mucize’ denir.” şeklinde açıklanmaktadır. Bu açıklamanın bir çocuk için yeterli olmayacağının bilincinde olan yazar açıklamalarına şöyle devam etmektedir: “Herhangi bir olayın mucize olabilmesi

¹⁷⁷ Musa Eroğlu, “Çocukluk Döneminde Bilişsel Gelişim: Piaget ve Vygotsky'nin Bilişsel Gelişim Kuramlarının İncelenmesi ve Karşılaştırılması”, *Eğitim ve Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 2023, 6(1), 69-77

¹⁷⁸ Karaman vd., *Kur'an Yolu Meali*, el-Kâfirûn 109/6.

¹⁷⁹ Gül, *Cemil Dede Namaz Surelerini Anlatıyor*, 133.

¹⁸⁰ Karaman vd., *Kur'an Yolu Meali*, el- Ankebût 29/50; Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır, *Hak Dini Kur'an Dili*, (İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları, 2023) el- Ankebût 29/50.

için onun olağanüstü olması lazımdır. Mesela ip üstünde yürümek ya da havada ardi arkasına dokuz takla atmak mucize olamaz. Tamam, ikisi de zor işlerdir ama nihâyetinde çalışarak yapılabilirler.” izahıyla olağanüstü olayların çalışarak meydana getirilemeyeceğinin vurgusu yapılmaktadır. Örneklere “Mucizeler böyle sıradan şeyler olsaydı tüm sirk cambazlarının havalarından yanlarına yaklaşılamazdı.” şeklinde okurun dünyasından gerçek karakterlerle devam edilmesi çocuğun bu kavram için geçerli olan sıradan ve olağanüstü ifadelerinin ayrımını fark etmesine yardımcı olmakta ve peşi sıra gelen peygamber mucizeleri örnekleriyle kavramın somutlaştırılması sağlanmaktadır.¹⁸¹

Dersimiz Fatiha isimli eserde de Hamd kavramı için verilen somut örnek kitaptaki öğrenciler nezdinde okuyucuların ilgisini cezbedtiği düşünölen güzel bir misaldir. Eserde öğretmen öğrencilerine hamd kavramını anlatmaya başlamadan hemen önce “Şimdi biz hepimiz, birlikte Süleymaniye Camii’ne gitsek ve caminin o muhteşem kubbesine bakıp, “Ne kadar da güzel bir kubbe!” desek kimi övmüş, kimi medh etmiş oluruz?” sorusunu yönelterek tüm dikkatleri konuya toplar. Bir öğrenciden gelen “Kubbeyi!” cevabı şaşırtmasa da öğretmenin “Görünüşte öyle. Fakat kubbenin bundan haberi olur mu?” sorusu öğrencileri güldürmeye yeter. İşte tam bu noktada bir kaç sözün üzerine öğretmen “Süleymaniye Camii hakkında söyleyeceğimiz bütün güzel sözler, aslında o caminin mimarı olan Sinan’a yapılan birer övgüdür.” şeklinde eseri överken aslında eser sahibini övdüğümüzü işaret eden güzel açıklamalarını devam ettirir ve asıl övgülerin tüm kâinatın müessiri olan Allah’ın olduğunu söyler. Böylece hamd kavramı soyuttan somuta aktarılmış, çocuklar için hayatta karşılığı bulunan bir kavram haline getirilmiş olmaktadır.¹⁸²

¹⁸¹ Arvas, *Çocuklar İçin Kur’an Terimleri Sözlüğü*, 53.

¹⁸² Özkan Öze, *Dersimiz Fatiha*, (İstanbul: Uğurböceği Yayınları, 2022), 54-56.

4. SONUÇ

Bu çalışmada çocuklar için hazırlanan Kur'an ve tefsir temalı çalışmaları tanıtılmış ve bu çalışmalar Tefsir ilminin verileri çerçevesinde değerlendirilmiştir. 2000'li yılların başından beri çocuklara yönelik hazırlanan Kur'an/tefsir konulu çalışmaların nicelik ve niteliğinin günümüze kadar artarak devam ettiği, bu süre zarfında en hızlı artışın 2019 yılında olduğu saptanmıştır. Nitekim bu çalışmada Türkçe olarak yazılan Kur'an ve tefsir temalı çocuk eserlerinin sayısı 150 olarak tespit edilmiştir. Bu çalışmalardan 82 tanesi, "Tefsirde Öyküleştirme Türünde Eserler", 27 tanesi "Popüler Bilimle Kevnî Âyetleri Tefekkür Türünde Eserler", 23 tanesi "Konulu Tefsir Denemeleri", 7 tanesi "Kur'an Tanıtımı Çalışmaları", 5 tanesi "Bağımsız Sûre Tefsirleri", 4 tanesi "Kur'an Tefsir Temalı Diğer Çalışmalar" ve 2 tanesi "Kur'an Kavramları ile ilgili Sözlük Çalışmaları" olmak üzere sayısının 150 adede ulaştığı görülmektedir.

İncelenen eserlerin yarısından fazlasının tefsirde öyküleştirme türünde eserler olduğu dikkatleri çekmektedir. Tefsirde öyküleştirme türündeki eserler genel olarak bir âyet ya da sûreden yola çıkarak okuyucuya vermek istediği mesajı birbirinden renkli karakterler ile hikâyeleştirerek sunmaktadır. 4-12 yaş okuyucuların daha çok tercih ettiği bu edebi türün dini eğitim alanında da sıklıkla kullanıldığı ve niteliği gibi niceliğinin de arttırılması gerektiği tespit edilmiştir. İkinci sırada sık kullanılan tür ise popüler bilimle kevnî âyetleri tefekkür türünde eserler olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu türü diğerlerinden ayıran özellik âyetlerde geçen kavram ve ifadeleri bilimin ışığında örneklendirerek izah etmektir. Genellikle 9 yaş üzeri okuyucu kitlenin merakla takip ettiği bu eserler dini eğitimi bilimle buluşturarak farklı bir bakış açısı kazandırmaktadır. Üçüncü sırada yer alan konulu tefsir denemeleri de önceden belirlenmiş konu başlıklarının farklı farklı sûrelerden derlenmiş âyetler ışığında okuyucuya izah edilmeye çalışılmasıdır. Hitap ettiği kitle dolayısıyla eğitimde odaklanma ve pratikliği artıran bir tür olarak sıklıkla tercih edilmektedir. Sayısı az olsa da Kur'an tanıtımı çalışmaları bu alanda önemli bir ihtiyacı karşılamaktadır. Her çocuğun kutsal kitabını en doğru ve en eğlenceli haliyle tanıması en doğal hakkıdır. Bunun için Kur'an ile ilgili kavramları, Kur'an-ı Kerim'in tarihi sürecini didaktik eğitimden uzak, eğlendirerek öğreten bu tarz çalışmalara daha çok ihtiyaç

duyulmaktadır. Bağımsız sûre tefsirleri ismi ile çalışmamızda başlıklandırdığımız tür, aslında yetişkinler için hazırlanan tefsirlerin bir benzerinin çocuklara yönelik düzenlenmiş halleriyle literatürde yer almasıdır. Kur'an-ı Kerim'deki bütün konuların çocukların sosyal yaşamına uygun olmadığı göz önünde bulundurulduğunda onların ilgilerini çekecek yahut namaz kılarken okuyacağı sûrelerin ne manaya geldiğini öğrenecekleri bir tarz olması amaçlanmaktadır. İncelediğimiz kitaplarda bu tür eserler üzerinde hususiyetle durulması gereken noktanın çocuğa görelilik olduğu tespit edilmiştir. Tarz itibarıyla daha çok yetişkinlere hitap eden bağımsız sûre tefsirleri hem dil ve üslup açısından hem de görsel uygunluk açısından tamamen çocuklara hitap eder şekilde kaleme alınmalıdır. Kur'an tefsir temalı diğer çalışmalar ise içeriğinde hem öyküleştirmenin hem bilimsel ifadelerin hem de sebep-i nüzûlün aktarıldığı farklı birkaç tarzı barındıran eserlerdir. Genel itibarıyla bu çok yönlü tarzın okuyucu kitle için yoğun olacağı düşünülmektedir. En az eser sayısı ile Kur'an kavramları ile ilgili sözlük çalışmaları, kutsal kitabını tanımaya çalışan okuyucular için ellerinin altında bulunması gereken eserler olarak düşünülmektedir. Kur'an-ı Kerim ile ilgili bilinmesi gereken kavramların yine Kur'an-ı Kerim içinden örneklerle izah edilmeye çalışıldığı önemli eserlerdir.

Okuyucuya sunulan eserlerde ortaya çıkan en büyük eksiklik olarak çocuğa göreliliğin dil ve üslup açısından ihmal edildiği gözlemlenmektedir. Bunun temel sebebi ise çocuklar için dini eser hazırlayan yazarlarımızın çocuk edebiyatı konusunda kendilerini yeterince geliştirmemiş olmalarıdır. Özellikle dini eğitimi hedefleyen çocuk kitaplarının didaktik öğrenmeden ziyade eğlenerek öğrenme ve edebi yönün zenginleşmesi amacıyla yazılması gerekmektedir. Çocuğa sunulan metindeki paragraf, paragraftaki cümle, cümledeki kelime sayısı bile bu kadar önemliyken kullanılan kelimelerin kendi kelime hazinesinden alınması, ona sunulan konuların onun sosyal yaşamından bir parça olması elbette büyük önem arz etmektedir. Bundan dolayı hazırlanan kitabın hitap ettiği yaş seviyesinin ilgi ve ihtiyaçlarının ön planda tutularak onun anlayabileceği yalınlıkta ama aynı zamanda onu içine çekecek bir eğlence ve heyecanla kaleme alınmalıdır. Eğer öğretilmek istenilen bir kavram söz konusu ise böyle bir durumda öncelikle kavramı metnin akışını bozmayacak şekilde kullanıp ardı sıra gelen cümleler içinde manasının verilmesi en doğru kullanım yöntemidir. Bu durum mümkün değilse sayfa altında yahut kitabın sonunda sözlük şeklinde kavram

ve anlamı verilebilir. Özellikle tercüme yoluyla dilimize kazandırılmış eserlerde buna büyük ihtiyaç olduğu tespit edilmiştir.

Bazı kitaplarda İslâm dininin sûret çizimine karşı bakışı sebebiyle şekil ve görsel kullanımından kaçınıldığı ya da ortaya çıkan görsel öğelerin metni yeterince yansıtmadığına rastlanmaktadır. Okul öncesi ve ilkokul çağı çocukları için vazgeçilmez bir unsur olan görsel materyal olmadan ilgi ve dikkatleri çekmenin mümkün olamayacağı tartışmasız bir gerçektir. Bunun için hassasiyetler korunarak dini eğitimi ilgi çekici ve sempatik hale getirmek bir zorunluluktur.

Aynı şekilde görsel kullanımının yaş aralıklarına göre metin ile belirlenen oranda kullanılması da önemli bir husustur. Küçük yaş grupları için kullanılan yığmaca metinler çocuklar tarafından ilgiyle karşılanmaz ve okumaya karşı isteksizlik meydana getirir. Bunu engellemek adına yaş aralığı küçüldükçe görsel kullanımının artırılması, yazı puntoları büyütülürken kitabın ebatlarının küçültülmesi okuyucunun işini kolaylaştırıp isteğini artıracak bir gerçektir.

İçeriğin kaynaklara uygunluğu hususunda ise sayısı çok olmamakla birlikte bazı âyetlerin bağlamını dikkate alınmadan tefsir edilmeye çalışıldığı ve bazı doğruluğu kanıtlanmamış bilgilerin rahatça kullanıldığı gözlemlenmektedir. Bilgilerin doğruluğunu sorgulama konusunda yeterliliği bulunmayan bir kitleye hitap eden yazarlarımızın bu konudaki hassasiyetleri gelecek nesillerin sağlam temeller üzerinde kurulması için önemli bir adım olacaktır. Aynı şekilde içeriğin çocuğun sosyal yaşamından seçilmesi kitaba olan ilgiyi arttıracaktır. Kendi hayatında yer almayan bilgi ya da olayların anlatıldığı bir eser çocuklar için hiçbir anlam ifade etmezken, kendi yaşantısına benzeyen bir kurgu içerisinde öğreneceği farklı bilgiler merakını celbeder, heyecanını artırır. Bunun için kurgunun, karakterin hatta karakterin giyim tarzının bile hitap ettiği kitlenin hayatından olması çok mühimdir. Çocuğun gündeminde olmayan savaş, ölüm, cehennem gibi onu ürkütüp korkutacak konulardan uzak durmak, sevgi, saygı, huzur aşılayacak konuları sıklıkla kullanmak daha doğru bir tercih olacaktır.

Çalışmamızın son bölümünde Tefsir ilmi açısından olumlu ve olumsuz bir takım durumlar çeşitli örneklerle üzerinden izaha çalışılmıştır. Yapılan incelemelerde bazı eserlerde âyetlerin bağlamından koparıldığı, meâllerinin tahrif edildiği, yanlış te'villerin yapıldığı gibi birçok sorun tespit edilmiş ve gerekçeleri ile

sunulmuştur. Çocuklar için, tefsir gibi, yaratıcısı ve kutsal kitabı ile yakinen bağ kuracağı, hassas bir ilimle tanışacağı bu kıymetli çağı verimli çalışmalarla taçlandırmak yayın dünyasının boynunun borcu olarak nitelendirilebilir. Tefsir ilmi açısından dikkat edilmesi gereken tercüme ve te'vil yöntemlerinin yanı sıra kullanılan kaynak ve ifadelerin çocuğa göreliğinin dini eğitim açısından kıymeti oldukça yüksektir. Bu yüzden âyetlerin bağlamından koparılmadığı, tercümelerin çocuğun diline uygun hale getirmek için metnin aslının bozulmadığı, muhatabın sosyal yaşantısına uygun konuların herhangi bir mezhepsel yoruma dayandırılmadığı, anlaşılabilirliği yüksek, sebab-i nüzûlden ve Peygamberin sünnetinden istifade edilen, gerektiğinde çeşitli örneklerle somutlaştırılan metinlerle donatılmış eserler ortaya koymak gerekmektedir.

Tüm bu değerlendirmeler ışığında Millî Eğitim Bakanlığı tarafından basılan din kültürü ve ahlak bilgisi ders kitapları ve içeriğinde âyet meâllerinin yer aldığı din, ahlak ve değerler alanı seçmeli ders kitaplarının tamamının hem Tefsir ilmi açısından hem de çocuk kitaplarında bulunması gereken özellikler açısından disiplinler arası işbirliği ile analiz edilmesinin ivedi bir ihtiyaç olduğu öngörülmektedir.

KAYNAKÇA

- Akdemir, Hikmet. “Klasik Tefsirlerde Yer Alan Bir İsrâiliyyât Örneği”. *Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 11/11 (Haziran 2003), 70-85.
- Akgün, Ayşegül Akakuş. *Bulmacalarla Öğreniyorum Namaz Sûreleri*. İstanbul: Çelik Yayınevi, 2023.
- Akkaya, Veysel. *Hikâyelerle Namaz Sûreleri ve Duaları*. İstanbul: Pırıltı Kitapları, 2019.
- Aktaş, Rabia. *Allah Kimleri Sever Serisi*. İstanbul: Siyer Çocuk Yayınları, 2018.
- Alaylıoğlu, Ruşen & Oğuzkan, A. Ferhan. “Çocuk Edebiyatı”, *Ansiklopedik Eğitim Sözlüğü*. İstanbul: İnkılap ve Aka Kitapevleri, 1976.
- Ali, Meha. *Bir Âyet Bir Hikâye*. İstanbul: Nar Yayınları, 2009.
- Arpacı, İbrahim ve Çelem, Sema. *Kur'an Bana Ne Diyor?* Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2020.
- Arvas, Selcen Yüksel. *Çocuklar İçin Kur'an Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2012.
- Arvas, Selcen Yüksel. *Benim Kur'an'im*. İstanbul: Nesil Yayın Grubu, 2015.
- Arvas, Selcen Yüksel. “Hikâyelerle Çocuklara 40 Âyet” ve “Hikâyelerle Çocuklara 40 Dua”. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2019.
- Ateş, Süleyman. *Kur'an-ı Kerim ve Yüce Meâli*. İstanbul: Hayat Yayınları, 2012.
- Aydın, İlker, & Uzun, Merve. “Çocuk kitaplarının taşınması gereken özellikler: Cemil Kavukçu'nun Bir Öykü Yazalım Mı? ve Masal Anlatma Oyunu adlı eserlerine eleştirel bir bakış”, *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*. (Ö7), Ekim 2020. <https://doi.org/10.29000/rumelide.808713>
- Bağcıvan, Mehmet. “Kur'an Yorumunda Tarihsel Bağlamın Sınırlayıcılığının Problemleri”, *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*. 10/4, Aralık 2021. <https://doi.org/10.15869/itobiad.834432>
- Bakkal, Ali. “Kur'an'da Geçmiş Peygamberlere Atfedilen Mucizelerin Olağanüstülük Özelliği Açısından Tahlili”. *Diyanet İlmî Dergi* 57 (Eylül 2021). <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1461957>
- Bakkal, Ali. *Kur'an'ı Anlamada Siyak-Sibakın Önemi*. İstanbul: İlim Yayıma Vakfı Kur'an ve Tefsir Akademisi Yayınları, 2009.
- Başaran, Ayla. *Salih'in Kur'an Günlüğü*. İstanbul: İnsan Yayınları, 2021.

- Bilgin, Abdulcelil. “Kur’an Meâllerinde Özne Yanlıklarının Neden Olduğu Çeviri Hataları”. *İnönü Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 7/1 (Şubat 2017), 65-79.
- Bilkan, A. Fuat. “Çocuk edebiyatı, kavram ve mahiyet”, *Hece çocuk edebiyatı özel sayısı*. Ankara: Hece Yayınları, 2005.
- Birişik, Abdülhamit. “Tefsir”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. Erişim 26 Şubat 2023.
- Büyük, Enes. “Tefsirde İsrâiliyyâta Dair Bazı Tespit ve İddiaların Değerlendirilmesi”. *Cumhuriyet İlahiyat Dergisi* 23/2 (Aralık 2019), 765-785. <https://doi.org/10.18505/cuid.620363>.
- Çalışkan, Adem. “İslâmî Çocuk Edebiyatı”. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 12/12-13 (Nisan 2001), 409-436. <https://doi.org/10.17120/omuifd.82595>.
- Çeleğen, Nuriye. *Benim Kur’an-ı Kerim Sözlüğü*. İstanbul: Timaş Yayınları, 2023.
- Çelik, Ersin. “Kur’an ve Tefsir Temalı Çalışmalar Çerçevesinde Aileyi Nitelikli Çocuk Eserleriyle Buluşturmak”, *Uluslararası Gelecekte Aile Sempozyumu*, Rize, (Kasım 2023).
- Çelik, Ersin. “Mu‘tezile-Şîa Etkileşimi Bağlamında Zemahşerî’nin Hz. Ali Hakkında Nazil Olduğu Nakledilen Âyetlere Yaklaşımı”. *Cumhuriyet İlahiyat Dergisi* 25/3 (Aralık 2021), 1123-1142. <https://doi.org/10.18505/cuid.980770>.
- Cengiz, Hatice Nur. *Dini İçerikli Çocuk Kitaplarında Yazarın Çocuğa Bakışının İncelenmesi: Peygamber Hikâyeleri Örneği*. Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2022.
- Çetiner, Bedreddin. *Fâtiha’dan Nâs’a Esbâb-ı Nüzûl Kur’ân Âyetlerinin İnış Sebepleri*. İstanbul: Çağrı Yayınları, 2002.
- Çorlu, Bilgenur. *Kur’an-ı Kerim’deki Sûreleri Tanıyalım*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2012.
- Damla, Nurdan. *Biricik Dinim İslâm*. İstanbul: Çilek Yayınları, 2012.
- Damla, Nurdan. *365 Günde Sevgili Kitabım Kur’an*. İzmir: Timaş Yayınları, 2018.
- Demir, A. Aydın (ed.). *Âsım ve Zehra ile Âyetler Bahçesi*. Ankara: Milli Gençlik Vakfı Yayınları, 2013.
- Demir, Esra Çekici. *Hikâyelerle Kısa Sûreler Serisi*. Ankara: Milli Gençlik Vakfı Yayınları, 2022.
- Demirci, Muhsin. *Tefsir Usûlü*. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 7. Basım, 2008.

- Demirci, Muhsin. *Tefsir Tarihi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 32. Basım, 2016.
- Demirdöğen, Melek & Eroğlu, Ayşe. “İslâmi Çocuk Edebiyatı”, *Turkish Studies – Language*. 16/1, 2021. <https://dx.doi.org/10.47845/TurkishStudies.49323>
- Diyanet İşleri Başkanlığı. *İnanıyorum Serisi*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2016.
- Didin, Hâce Ahmet. *Kur'an-ı Kerim Türkçe Kelime Meâli*. Ankara: Rayiha Yayıncılık, 2006.
- Döner, Ertuğrul. *Tefsirde İsrâiliyyât'ın Kaynak ve Bilgi Değeri*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2015.
- Dünya Ehlibeyt Kurultayı. *Vikishia Ehlibeyt Mektebi'nin Sanal Ansiklopedisi*. Erişim 28 Nisan 2024. <https://tr.wikishia.net/view/Anasayfa>
- Erdoğan, Veli Tahir. *114 Sûrede Kur'an Çocuklara Ne Diyor?* İstanbul: Bilgeoğuz Yayınları, 2021.
- Eroğlu, Musa. “Çocukluk Döneminde Bilişsel Gelişim: Piaget ve Vygotsky'nin Bilişsel Gelişim Kuramlarının İncelenmesi ve Karşılaştırılması”, *Eğitim ve Yeni Yaklaşımlar Dergisi*. 6/1, 2023, 69-77. <https://doi.org/10.52974/jena.1258278>
- Ezber, Süleyman. *Arkadaşım Kur'an*. İstanbul: Çelik Yayınevi, 2023.
- Geçit, Mehmet Seyid. “Hz. Ali Hakkında İnmiş Âyetlerin Değerlendirilmesi”. *İğdır Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 12 (Ekim 2018), 75-108.
- Gökdoğan, Nehir Aydın. *Canım Rehberim Kur'an'ım*. İstanbul: Damla Yayınevi, 2019.
- Gönen, M. - Uygun, M. - Erdoğan, Ö. - Katrancı, M. “Resimli Çocuk Kitaplarının Fiziksel, İçerik Ve Resimleme Özellikleri Açısından İncelenmesi”. *Milli Eğitim Dergisi* 42(196), 258-272.
- Gül, Mehmet Nezir. *Cemil Dede Namaz Dualarını Anlatıyor*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2011.
- Gül, Mehmet Nezir. *Cemil Dede Namaz Sûrelerini Anlatıyor*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2023.
- Hanbel, Ahmed b. Ebu Abdillâh eş-Şeybani. *Müsned*. thk. Şuayb el-Arnâvut vd. Müessesetü'r-Risale, 2001.
- İsfahânî, Mahmud b. Abdurrahman. *Envârü'l-hakâiki'r-rabbâniyye fî tefsiri'l-letâifi'l-Kur'âniyye*. Süleymaniye Ktp., Hamidiye, no. 57.

- İslâmoğlu, Yasemin. *Sûrelerle Düşünüyorum 1*. İstanbul: Düşün Çocuk Yayınları, 2020.
- İzgi, Cevat. *Osmanlı Medreselerinde İlim*. İstanbul: İz Yayınları, 1997.
- Kabakcı, Ersin. “Çocuk-Merkezli Kur’an Meâli Yazımı Mümkün mü? The Meaning of the Holy Qur’ân for School Children Adlı Meâl Çalışması Özelinde Bir İnceleme”. *Hitit İlahiyat Dergisi* 22/1 (Haziran 2023), 103-138. <https://doi.org/10.14395/hid.1251993>.
- Kanger, Faruk. *Kur’an’ın Sırlar Âlemine Yolculuk*. İstanbul: Bizim Bahçe Kitapları, 2011.
- Kanger, Faruk. *Organlarımız Konuşuyor*. İstanbul: Erkam Yayınları, 2017.
- Kara, Ayşe Serra. *Öykülerle Namaz Sûreleri*. Konya: Kayalıpark Yayınları, 2016.
- Kara, Ayşe Serra. *Öykülerle Kur’an’da Adı Geçen Hayvanlar*. İstanbul: Metamorfoz Yayıncılık, 2021.
- Karabağ, Aysun ve Özen, Özlem. *Kur’an Ülkesini Tanıyalım*. İstanbul: İmam Rıza Dergâhı Yayınları, 2019.
- Karaosman, Muhammet. “Çocuklar İçin Kur’ân Meâli’nin İmkânı”. *Uluslararası Çocuk Sempozyumu “Disiplinlerarası Perspektifte Çocuk” Bildiri Özetleri Kitabı*. Sinop (Mayıs 2022).
- Karatay, Halit. “Çocuk Edebiyatı Metinlerinde Bulunması Gereken Özellikler”, *Kuramdan Uygulamaya Çocuk Edebiyatı*, ed. Tacettin Şimşek. Ankara: Grafiker Yayınları, 2020.
- Karzan, Rabia. *Bizim Mahallede Namaz*. İstanbul: Siyer Çocuk Yayınları, 2021.
- Kaya, Mehmet. “Kur’an’ın Eleştirilen Yorum Biçimlerinin Ortak İfadesi: Tevil Ve Çeşitleri”. *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 18/2 (Eylül 2018), 123-165.
- Kaytez, Nazan. “Ölüm Ve Çocuk Üzerindeki Etkileri”. *Avrasya Sağlık Bilimleri Dergisi* 3/3 (Eylül 2020), 171-176.
- Kızılkaya, Nazlı Hilal. *Çocuğumla 1 Ayet 1 Hadis 1 Hikâye*. İstanbul: Mavi Lale Yayınları, 2010.
- Koç, Bozkurt. “Çocuklarda Cennet ve Cehennem Tasavvuru (İlköğretim Okulu Öğrencileri Örneklemi)”. *Ekev Akademi Dergisi* 13/39 (2009), 155-178.
- Koçyiğit, Hikmet. “Çocuklar İçin Tefsir Yazımı”. *FSM İlmi Araştırmalar İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi* 16 (Aralık 2020), 445-476. <https://doi.org/10.16947/fsmia.849258>.

Köseoğlu, Bayram. “Diyanet İşleri Başkanlığı’nın Kur’an, Meâl Ve Tefsir İle İlgili Yayınları Ve Kur’an Kültürümüze Katkısı”. *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi (ÇÜİFD)* 19/2 (Aralık 2019), 817-836. <https://doi.org/10.30627/cuilah.474984>.

Kur’an-ı Kerim Meâli. çev. Halil Altuntaş & Muzaffer Şahin. İstanbul: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2. Basım, 2010.

Kur’an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir. Hayrettin Karaman vd. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 4. Basım, 2012.

Kur’an Yolu Meâli. çev. Hayrettin Karaman vd. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2. Basım, 2020.

Kutsal Kitap. Korea: Kitabı Mukaddes Şirketi ve Yeni Yaşam Yayınları, 2013.

Mâtürîdî, Ebû Mansûr el-. *Te’vilâtü’l- Kur’ân Tercümesi*. çev. Bekir Topaloğlu vd. 18 c. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2019.

Mevdudî, Seyyid Ebu’l-A’lâ. *Tefhimu’l Kur’an*. çev. Muhammed Han Kayanî vd. İstanbul: İnsan Yayınları, 2017.

Okuyan, Mehmet. *Kur’an Meâl-Tefsir*. İstanbul: Haliç Üniversitesi Yayınları, 2021.

Oruç, Cemil. *Okul Öncesi Döneminde Çocuğun Din Eğitimi*. İstanbul: Değerler Eğitim Merkezi Yayınları, 3. Basım, 2021.

Özaktan, Fatih. “İmâmet Düşüncesi Özelinde Ayyâşî Tefsiri İle Râzî Tefsirinin Karşılaştırılması”. *Amasya İlahiyat Dergisi* 17 (Aralık 2021), 259-293. <https://doi.org/10.18498/amailad.983891>.

Öze, Özkan. *Kur’an’ı Merak Ediyorum*. İstanbul: Uğurböceği Yayınları, 2010.

Öze, Özkan. *Kur’an Okumayı Nasıl Öğrenmeliyim?* İstanbul: Uğurböceği Yayınları, 2014.

Öze, Özkan. *Yeryüzü Ayetleri 1*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2015.

Öze, Özkan. *Yeryüzü Ayetleri 2*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2015.

Öze, Özkan. “*Dersimiz Amentü*”. İstanbul: Uğurböceği Yayınları, 2015.

Öze, Özkan. “*Dersimiz Güzel Ahlak*”. İstanbul: Uğurböceği Yayınları, 2016.

Öze, Özkan. “*Dersimiz Namaz*”. İstanbul: Uğurböceği Yayınları, 2019.

Öze, Özkan. “*Dersimiz Fatiha*”. İstanbul: Uğurböceği Yayınları, 2022.

Özhazar, Menşure (ed.). *Kutsal Kitabımız Kur’an-ı Kerim*. İstanbul: Türe Kitap, 2016.

Pak, Yasemin Ulun. *Ayetlerle Erdemli Davranışlar*. İstanbul: Erdem Yayınları, 2014.

- Râzî, Fahrûddin. *Mefâtihi'l-gayb*. Beyrut: Dârü'l-kütübi'l-ilmiyye, 1411/1990.
- Sevim, Ayşe ve Işık, Fatma. *Allah Beni Seviyor*. İstanbul: Timaş Yayınları, 2013.
- Sekban, Fatma Sema. *Yok Artık Pelin*. İstanbul: Timaş Yayınları, 2022.
- Seyyid, Mecdi Fethi. *Çocuklar İçin Namaz Sûreleri ve Tefsiri*. çev. Halil Aldemir. İstanbul: Polen Yayınları, 2007.
- Seyyid, Mecdi Fethi. *Çocuklar İçin Yasin, Tebareke, Rahmân ve Amme Sûrelerinin Tefsiri*. çev. Halil Aldemir. İstanbul: Polen Yayınları, 2007.
- Stebler, Miriam Zeliha. “Yaş Gruplarına Göre Çocuk Kitapları”, *Kuramdan Uygulamaya Çocuk Edebiyatı*, ed. Tacettin Şimşek. Ankara: Grafiker Yayınları, 2020.
- Şemseddin, Rıza. *Kur'an Bahçesi*. İstanbul: Nar Yayınları, 2014.
- Şimşek K. & Kartal A., “Çocuk Edebiyatının Başlangıcına Dair Bir Değerlendirme” *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 29/1, Ağustos 2022. 344-356. <https://doi.org/10.29000/rumelide.1164173>
- Şimşek, Tacettin. *Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Rengârenk Yayınları, 2002.
- Taberî, Ebû Cafer Muhammed b. Cerir. *Taberî Tefsiri*. çev. Hasan Karakaya & Kerim Aytekin. İstanbul: Hisar Yayınevi, 1996.
- Tan, Muharrem vd. *Ayetlerin İniş Hikayeleri*. İstanbul: Uysal Yayınevi, 2016.
- Tank, Reşat. “Kur'an'ı Anlamada Bağlamın Rolü Ve Meâllerdeki Bağlamsal Sorunlar”. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 35 (Haziran 2020), 225-233.
- Türk Dil Kurumu. “Çocuk”, *Türkçe Sözlük*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 2005.
- Tirmizî, Ebû İsâ Muhammed b. İsâ b. Sevre. *Sünen-i Tirmîzî Tercümesi*. nşr. Abdullah Parlıyan. Konya: Konya Yayıncılık, 2004.
- Tongar, Hatice Kübra. *Çocuklar İçin Ayet Ayet Allah Sevgisi*. İstanbul: Hayygrup Yayıncılık, 2021.
- Topaloğlu, Bekir. “Rahmân”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. Erişim 9 Şubat 2024. <https://İslâmansiklopedisi.org.tr/Rahmân>
- Turanalp, M. Fatih. *Dinî İçerikli Çocuk Kitaplarının Öğretmen Görüşleri Çerçevesinde Değerlendirilmesi*. Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2017.
- Türk, M. Ali. *Bana Öğret*. İstanbul: Defne Yayınları, 2013.

- Uslu, Tarık. *Şu Acayip Şeyler*. 23 cilt. İstanbul: Uğurböceği Yayınları, 2008.
- Uzun, Hasan. *Kur'an'a Konan Bal Arısı Bir Nahl Sûresi Hikâyesi*. İstanbul: Ravza Yayınları, 2018.
- Uzun, Hasan. *Kalbi Atanlara 83 Ayette Yasin Sûresi*. İstanbul: Ravza Yayınları, 2020.
- Uzun, Nihat. "Kur'an'ın Tefsir Ve Tercümesinde Bağlamın Rolü". *Trabzon İlahiyat Dergisi* 6/1 (Haziran 2019), 271-297. <https://doi.org/10.33718/tid.536464>.
- Yağcı, Arif vd. "Okul Öncesi Eğitimin Önemi ve Ailelere Tavsiyeler". *Social Sciences Studies Journal* 9/114, 2023. <http://dx.doi.org/10.29228/sssj.71050>
- Yağmur, Oğuzhan Şemseddin - Aydemir, Mehmet. "Nüzûl Ortamı ve Sebeb-i Nüzûl Bilgisinin Âyetleri Anlama ve Anlamlandırmaya Katkısı (Hucurât Sûresi 9-10. Âyetler Örneği)". *Tefsir Araştırmaları Dergisi* 7/2 (2023), 617-642. <https://doi.org/10.31121/tader.1316890>
- Yaşar, Yahya. "Kur'an Çevirilerinde Nüanslara Dikkat Etmeme Sorunu". *BEÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi* 8/1 (Haziran 2021), 33-57. <https://doi.org/10.33460/beuifd.859123>.
- Yazır, Elmalılı Muhammed Hamdi. *Hak Dini Kur'an Dili*. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları, 2023.
- Yenidinc, Yılmaz. *Minik Kalplere Dört-İnci Söz*. İstanbul: Nesil Yayınları, 2019.
- Yıldırım, Nurcan. *Âyet Âyet Keşfet Bitkiler*. İstanbul: Multibem Yayınları, 2022.
- Yıldırım, Nurcan. *Âyet Âyet Keşfet Hayvanlar*. İstanbul: Multibem Yayınları, 2022.
- Yıldırım, Selçuk. *Anne Bana Kur'an'ı Anlat*. İstanbul: Uğurböceği Yayınları, 2012.
- Yılmaz, Ahmet. *Çocuklara Meâl ve Tefsir Hazırlamanın Gerekliliği ve Örnek Olarak Lokman Sûresinin Meâl ve Tefsiri*. Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2007.
- Yüceer, Elif. *Yürüyüş "Hikâyelerle Lokman Sûresi"*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2021.
- Yüceer, Elif. *Hazineye Açılan Kapı "Hikâyelerle Fâtihâ Sûresi"*. İstanbul: Erkam Yayınları, 2023.
- Zehebî, Muhammed Hüseyin. *Tefsir ve Hadiste İsrailiyyat*, trc. Enbiya Yıldırım. Ankara: Otto Yayınları, 2017.
- Zemahşerî, Mahmûd b. Ömer. *El-Keşşâf*. çev. Harun Ünal. İstanbul: Ekin Yayınları, 2017.

EKLER

EK-1. Çocuklar İçin Hazırlanan Kur'an/Tefsir Çalışmalarının Değerlendirme Tablosu

KUR'AN TANITIMI ÇALIŞMALARI					
Kitap Adı	Yazar Adı	Hitap Ettiği Yaş Aralığı	Şekil ve Görsel Uygunluk	Dil ve Üslup Bakımından Uygunluk	İçerik Bakımından Uygunluk
Anne Bana Kur'an'ı Anlat	Selçuk Yıldırım	9-12	+	+	+
Kur'an Okumayı Nasıl Öğrenmeliyim?	Özkan Öze	7-9	-	+	+
Benim Kur'anım	Selcen Yüksel Arvas	7-12	+	+	+
Kutsal Kitabımız Kur'an-ı Kerim	Menşure Özhazar ve Firdevs Özcan	6-9	+	+	+
Kur'an Ülkesini Tanıyalım	Aysun Karabağ ve Özlem Özen	7-12	+	-	-
Sûrelerle Düşünüyorum 1	Yasemin İslamoğlu	7-14	-	-	+
Kur'an Niçin Gönderildi	Sümeyye Turan	7-9	+	+	+
KUR'AN KAVRAMLARI İLE İLGİLİ SÖZLÜK ÇALIŞMALARI					
Kitap Adı	Yazar Adı	Hitap Ettiği Yaş Aralığı	Şekil ve Görsel Uygunluk	Dil ve Üslup Bakımından Uygunluk	İçerik Bakımından Uygunluk
Çocuklar İçin Kur'an Terimleri Sözlüğü	Selcen Yüksel Arvas	10-15	+	+	+
Benim Kur'an-ı Kerim Sözlüğüm	Nuriye Çeleğin	10-14	+	+	+
TEFSİRDE ÖYKÜLEŞTİRME TÜRÜNDE ESERLER					
Kitap Adı	Yazar Adı	Hitap Ettiği Yaş Aralığı	Şekil ve Görsel Uygunluk	Dil ve Üslup Bakımından Uygunluk	İçerik Bakımından Uygunluk
Bir Âyet Bir Hikâye Dizisi	Meha Ali	10-14	+	+	+
Çocuğumla 1 Âyet 1 Hadis 1 Hikâye	Nazlı Hilal Kızılkaya	7-12	-	+	+

EK-1 (Devam). Çocuklar İçin Hazırlanan Kur'an/Tefsir Çalışmalarının Değerlendirme Tablosu

Kur'an'ın Sırlar Âlemine Yolculuk	Dr. Faruk Kanger	9-14	+	-	+
Cemil Dede Serisi	Mehmet Nezir Gül	9-15	+	+	+
Allah Beni Seviyor	Ayşe Sevim ve Fatma Işık	4-8	+	+	+
Kur'an Bahçesi Serisi	Rıza Şemseddin	5-7	+	-	+
İnanıyorum Serisi	Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları	10-12	+	+	+
Dersimiz Serisi	Özkan Öze	9-14	+	+	+
Öykülerle Namaz Süreleri	Ayşe Serra Kara	7-9	-	-	+
Allah Kimleri Sever Serisi	Rabia Aktaş	6-8	+	+	+
Kur'an'a Konan Bal Arısı Bir Nahl Sûresi Hikâyesi	Hasan Uzun	12-15	+	-	+
Hikâyelerle Namaz Süreleri ve Duaları	Veysel Akkaya	9-14	+	+	+
Hikâyelerle Çocuklara 40 Âyet	Selcen Yüksel Arvas	7-12	+	+	+
Hikâyelerle Çocuklara 40 Dua	Selcen Yüksel Arvas	7-12	+	+	+
Minik Kalplere Dört-İnci Söz	Yılmaz Yenidiñç	7-12	+	+	+
Canım Rehberim Kur'an'ım	Nehir Aydın Gökdoğan	7-9	+	+	+
Âyetlerle Erdemli Davranışlar Serisi	Yasemin Ulun Pak	5-7	+	+	+
Kalbi Atanlara 83 Âyette Yasin Sûresi	Hasan Uzun	12-15	+	-	+
Kur'an Bana Ne Diyor?	İbrahim Arpacı ve Sema Çelem	9-12	+	+	+
Öykülerle Kur'an'da Adı Geçen Hayvanlar	Ayşe Serra Kara	9-14	+	-	+
Salih'in Kur'an Günlüğü	Ayla Başaran	9-12	+	+	+
Yürüyüş	Elif Yüceer	7-12	+	+	+

EK-1 (Devam). Çocuklar İçin Hazırlanan Kur'an/Tefsir Çalışmalarının Değerlendirme Tablosu

Bizim Mahallede Namaz	Rabia Karzan	7-12	+	+	+
Hikâyelerle Kısa Sûreler Serisi	Esra Çekici Demir	4-6	+	-	+
Yok Artık Pelin	Fatma Sema Sekban	9-12	+	+	+
Hazineye Açılan Kapı	Elif Yüceer	9-12	+	+	+
Arkadaşım Kur'an	Süleyman Ezber	9-14	+	+	+
Âyetlerle Dini Değerler Serisi	Asiye Aslı Aslaner	5-7	+	+	+

BAĞIMSIZ SÛRE TEFSİRLERİ

Kitap Adı	Yazar Adı	Hitap Ettiği Yaş Aralığı	Şekil ve Görsel Uygunluk	Dil ve Üslup Bakımından Uygunluk	İçerik Bakımından Uygunluk
Çocuklar İçin Namaz Sûreleri ve Tefsiri	Mecdi Fethi es-Seyyid	14+	-	-	-
Çocuklar İçin Yasin, Tebareke, Rahmân ve Amme Sûrelerinin Tefsiri	Mecdi Fethi es-Seyyid	14+	-	-	-
Kur'an-ı Kerim'deki Sûreleri Tanıyalım	Bilgenur Çorlu	9-14	+	+	+
Âsım ve Zehra ile Âyetler Bahçesi	MGV Çocuk	7-12	-	-	+
Bulmacalarla Öğreniyorum Namaz Sûreleri	Ayşegül Akakuş Akgün	7-12	+	-	+

KONULU TEFSİR DENEMELERİ

Kitap Adı	Yazar Adı	Hitap Ettiği Yaş Aralığı	Şekil ve Görsel Uygunluk	Dil ve Üslup Bakımından Uygunluk	İçerik Bakımından Uygunluk
Merak Ediyorum Dizisi	Özkan Öze	9-12	+	+	+
Bana Öğret Serisi	M. Ali. Türk	12-14	-	-	-
Organlarımız Konuşuyor	Dr. Faruk Kanger	10-14	-	+	+

EK-1 (Devam). Çocuklar İçin Hazırlanan Kur'an/Tefsir Çalışmalarının Değerlendirme Tablosu

Çocuklar İçin Ayet Ayet Allah Sevgisi	Hatice Kübra Tongar	5-7	+	-	+
Kuran'da Geçen Evler	Ayşe Dolmacı	6-9	+	+	+
POPÜLER BİLİMLE KEVNÎ ÂYETLERİ TEFEKKÜR TÜRÜNDE ESERLER					
Kitap Adı	Yazar Adı	Hitap Ettiği Yaş Aralığı	Şekil ve Görsel Uygunluk	Dil ve Üslup Bakımından Uygunluk	İçerik Bakımından Uygunluk
Şu Acayip Şeyler	Tarık Uslu	9-12	+	+	+
Yeryüzü Ayetleri 1-2	Özkan Öze	9-12	+	+	+
Âyet Âyet Keşfet Bitkiler	Nurcan Yıldırım	9-14	+	+	+
Âyet Âyet Keşfet Hayvanlar	Nurcan Yıldırım	9-14	+	+	+
KUR'AN/TEFSİR TEMALİ DİĞER ÇALIŞMALAR					
Kitap Adı	Yazar Adı	Hitap Ettiği Yaş Aralığı	Şekil ve Görsel Uygunluk	Dil ve Üslup Bakımından Uygunluk	İçerik Bakımından Uygunluk
Ayetlerin İnış Hikayeleri	Muharrem Tan-Asım Uysal-Mürşide Uysal	9-14	-	-	+
Biricik Dinim İslâm	Nurdan Damla	9-12	+	+	+
365 Günde Sevgili Kitabım Kur'an	Nurdan Damla	6-14	-	-	+
114 Sûrede Kur'an Çocuklara Ne Diyor?	Veli Tahir Erdoğan	10-14	+	+	+